

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

SERMAYE ŞİRKETLERİNDE SINIRLI SORUMLULUK İLKESİ VE TÜZEL
KİŞİLİK PERDESİNİN ARALANMASI

Ayşe Sena ÖZ SANCAK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (Akdeniz Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / ARALIK 2021

ONAY

T.C.

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

20193055 numaralı öğrencimiz olan **Ayşe Sena ÖZ SANCAK** tarafından hazırlanan “**Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesi ve Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından **OYBİRLİĞİ** ile **ÖZEL HUKUK Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. İçi- asıl üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ
(AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

“Enstitü Müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

06/12/2021

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Kıymetli eşim Av. Furkan Fatih Sancak'a

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dökümanları akademik ve etik kurallara çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhine doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

06/12/2021

Ayşe Sena ÖZ SANCAK

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam sűrecinde bilgi ve tecrűbeleri ile yol gűsteren danıőman hocam Dr. Selen KARAAĐAÇ'a teőekkűrlerimi ve űűkranlarımı borç bilirim. Eđitim hayatım sűresince desteđini her daim hissettiđim anneme ve babama, fikirleriyle yolunu aydınlatan eőim Av. Furkan Fatih Sancak'a teőekkűr ederim. Çalıőmamın tűm ilgililere yararlı olmasını temenni ederim.

Mersin, 2021

Ayşe Sena ŐZ SANCAK

ÖZET

SERMAYE ŞİRKETLERİNDE SINIRLI SORUMLULUK İLKESİ ve TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN ARALANMASI

Ayşe Sena ÖZ SANCAK

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ

Aralık 2021, 113 Sayfa

İnsan, sağ ve tam doğmak koşulu ile hukuken gerçek kişi olarak tanımlanır. Hukukumuzda gerçek kişilikten farklı olarak bir de tüzel kişilik vardır. Tüzel kişilik, birey olmayan ama kanunlar nezdinde ayrı bir kişilik sayılan hak ve borçlara sahip olma hakkı olan şahıs ya da malvarlığı topluluklarına denir. Hukukun dahil olduğu alanına göre özel hukuk tüzel kişisi ve kamu hukuku tüzel kişi olarak ayrılır.

Yasalara uygun bir şekilde kurulan sermaye şirketleri, kurulmaları itibari ile tüzel kişilik sıfatına haiz olurlar. Sermaye Şirketlerinin tüzel kişilik sıfatını kazanmasının en önemli sonucu ayrılık ilkesi ve sınırlı sorumluluk ilkesidir. Sermaye şirketleri ve şahıs şirketleri arasındaki en önemli fark sermaye şirketinin ortaklarının sınırlı sorumluluğu olmasıdır.

Sermaye şirketlerinin ortakları, şirket ana sözleşmesinde belirlenen şirkete sermaye koymayı taahhüt ettikleri miktar ile sınırlı olarak sorumlu olmasına sınırlı sorumluluk ilkesi denir. Şirket ortağı taahhüt ettiği sermayeyi koyması ile şirkete karşı olan sorumluluğunu yerine getirmiş olur ve şirket ortağına başkaca herhangi bir sorumluluk yüklenmez. Günümüz ticari hayatında kişilerin sermaye şirketini tercih etmelerinin en önemli sebeplerinden birisi bu husustur.

Anahtar Kelimeler: şirketler hukuku, sermaye şirketi, tüzel kişilik perdesi, sınırlı sorumluluk, şahsi sorumluluk,

ABSTRACT

RESTRICTED LIABILITY PRINCIPLE IN CAPITAL COMPANIES and RANGE OF LEGAL PERSONALITY CURTAIN

Ayşe Sena ÖZ SANCAK

Master's Thesis, Department of Private Law

Thesis Supervisor: Assist. Dr. Selen KARAAĞAÇ

December 2021, 113 Page

A human being is legally defined as a natural person on the condition that he is born alive and fully. In our law, there is a legal personality as well as a real person. A legal entity is a group of persons or assets that is not an individual but has the right to have rights and obligations that are considered a separate personality under the law. According to the field of law, it is divided into private law legal person and public law legal person.

Capital companies established in accordance with the law have the title of legal personality as of their establishment. The most important result of the Capital Companies gaining the title of legal personality is the principle of separation and the principle of limited liability. The most important difference between capital companies and private companies is that the shareholders of the capital company have limited liability.

The principle of limited liability is that the shareholders of the capital companies are limited to the amount they have committed to invest in the company, which is determined in the company's articles of association. The partner of the company fulfills his responsibility to the company by putting the capital he has committed and no other responsibility is imposed on the partner of the company. This is one of the most important reasons why people prefer a capital company in today's commercial life.

Keywords: Corporate law, capital company, legal personality veil, limited liability, personal liability.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİK KAVRAMI VE SERMAYE ŞİRKETLERİNDE ORTAKLARIN SINIRLI SORUMLULUĞU İLKESİ

1.1. Tüzel Kişilik Kavramı, Tarihi Gelişimi Ve Türk Hukukundaki Yeri.....	4
1.1.1. Tüzel Kişilik Kavramı	4
1.1.2. Tüzel Kişilik Kavramının Tarihi Gelişimi ve Türk Hukukundaki Yeri	5
1.1.3. Tüzel Kişiliğin Tanımı ve Unsurları.....	7
1.1.3.1. Tanım	7
1.1.3.2. Unsurlar.....	8
1.1.3.2.1. Sürekli Amaç Unsuru	8
1.1.3.2.2. Örgütlenme Unsuru	9
1.1.3.2.3. Bağımsızlığa Hukuken İmkan Verilmesi Unsuru.....	10
1.2. Tüzel Kişilik Türleri	11
1.3. Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişiliğe Hakim Olan İl.....	12
1.3.1. Sınırlı Sorumluluk İlkesi	12
1.3.1.1. Tek Borç ile Sorumlu Olma	13
1.3.1.2. Tek Borç ile Sorumlu Olmanın İstisnaları	14
1.3.1.2.1. Primli Paylar	14
1.3.1.2.2. Ek Yükümlülükler	15
1.3.1.2.3. Temerrüt Faizi ve Cezai Şart	15

1.3.1.2.4. Kötü Niyetle Alınan Kârın Veya Hazırlık Dönem Faizlerinin Geri Ödenmesidir.....	16
1.3.2. Ayrılık İlkesi.....	16
1.3.2.1. Genel Olarak	16
1.3.2.2. Şahıs Ayrılığı	16
1.3.2.3. Mal Ayrılığı	17
1.3.3. Malvarlığının Korunması İlkesi	17
1.3.4. Kamuyu Aydınlatma İlkesi.....	19
1.4. Şirketler Hukukunda Ortakların Sorumluluk Çeşitleri	21
1.4.1. Sınırlı Sorumluluk ve Sınırsız Sorumluluk	22
1.4.2. Doğrudan ve Dolaylı Sorumluluk	24

İKİNCİ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN ARALANMASI TEORİSİ

2.1. Genel Olarak	25
2.2. Teorinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	28
2.3. Teorinin Hukuki Dayanağı	29
2.4. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanmasının Dayandığı Hukuki Teoriler	30
2.4.1. Kötüye Kullanma Teorisi	30
2.4.1.1. Subjektif Kötüye Kullanma Teorisi	31
2.4.1.2. Objektif Kötüye Kullanma Teorisi	32
2.4.2. Normaların Amaçları Teorisi	33
2.5. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanma Türleri.....	34
2.5.1. Genel Olarak.....	34
2.5.2. Tüzel Kişilik Perdesinin Düz Aralanması	35
2.5.3. Tüzel Kişilik Perdesini Ters Aralanması.....	36
2.5.4. Tüzel Kişilik Perdesini Çapraz Aralanması	38
2.6. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanmasının Hukuki Niteliği.....	40
2.6.1. İstisnai Olma Niteliği	40
2.6.2. İkincil Olma Niteliği.....	41
2.7. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanarak 3. Kişilerin Sorumlu Kılınabileceği Haller .	42
2.7.1. Özkaynak Yetersizliği	42
2.7.1.1. Başlangıçta Bulunan Özkaynak Yetersizliği	44
2.7.1.2. Sonradan Meydana Gelen Özkaynak Yetersizliği	45
2.7.1.3. Adi Özkaynak Yetersizliği.....	46

2.7.1.4 Olağanüstü Özkaynak Yetersizliği.....	46
2.7.1.5. Nominal Özkaynak Yetersizliği.....	46
2.7.1.6. Materyal Özkaynak Yetersizliği	48
2.7.2. Özkaynak Yetersizliğinden Kaynaklı Sorumluluğa İlişkin Görüşler.....	48
2.7.2.1. Beyandan Doğan Sorumluluk Görüşü	48
2.7.2.2. Organizasyon Hatasından Kaynaklanan Sorumluluk Görüşü.....	49
2.7.2.3. Normların Amaçları Teorisine Dayanan Görüş.....	49
2.7.2.4. Organ Sorumluluğu Görüşü.....	50
2.7.2.5. Ortakların Sadakat Borcuna Dayanan Görüş.....	50
2.8. Malvarlıklarının Birbirine Karışması.....	51
2.8.1. Genel Olarak.....	51
2.8.2. Malvarlıklarının Yatay Olarak Birbirine Karışması.....	53
2.8.3. Malvarlıklarının Dikey Olarak Birbirine Karışması.....	54
2.9. Alanların Birbirine Karışması.....	54
2.10. Yabancı Yönetim	55
2.10.1. Tanımı.....	55
2.10.2. Bağımlılık Unsuru	56
2.10.3. Bağımlılık Halleri.....	57
2.10.4. Bağımlılığın Oluşturulması	58
2.10.5. Yabancı Yönetim Nedeniyle Hakim Şirketin Sorumlulukları.....	59
2.11. Türk Hukukuna Göre Tek Kişilik Şirketler ve Şirketler Topluluğunda Perdenin Kaldırılması İhtiyacı.....	60
2.11.1. Tek Kişilik Şirketler	60
2.11.2. Şirketler Topluluğu.....	62
2.11.3. Genel olarak.....	62
2.11.4. Şirketler Topluluğunda Sorumluluk.....	62
2.11.5. Şirketler Topluluğunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması İhtiyacı.....	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN ARALANMASI TEORİSİNİN HAKİM OLDUĞU YASAL DÜZENLEMELER

3.1. Genel Olarak.....	68
3.2. Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Etkisini Taşıyan Düzenlemeler	68
3.2.1. Banka Kaynaklarının İstismarı ve İade Tazmine Konu Edilmesi	71

3.2.1.1. Fon'un Mahkemeden Tedbir Talepleri	73
3.2.1.2. Şahsi Sorumluluk	74
3.2.1.3. 6183 Sayılı AATUHK'de Yer Alan Düzenlemeler	75
3.2.1.4. Fon'un Alacaklarının Tahsiline İlişkin Diğer Yetkiler	75
3.2.1.5. Mevduat Sigortası ve Katılım Fonu Tutarının Eksik Ödenmesi Hali	76
3.3. İcra ve İflas Kanunun'da Yer Alan Düzenlemeler	77
3.4. İstihkak Davalarındaki Teorilerin Uygulamaları	78
3.4.1. İstihkak Davalarında Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisinin Uygulanması	78
3.4.2. Tasarrufun İptali Davalarında Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisinin Uygulanması	79
3.5. İş Hukuku'nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Sonucunu Doğuran Düzenlemeler.....	83
3.6. Çek Kanunu'nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Sonucunu Doğuran Düzenlemeler.....	84
3.7. Vergi Usul Kanunu'nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Sonucunu Doğuran Düzenlemeler.....	85
3.8. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Sonucunu Doğuran Düzenlemeler.....	87
3.9. Kamu İhale Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler.....	87
3.10. Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunda Yer Alan Düzenlemeler	88
3.11. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler	89
SONUÇ	90
KAYNAKÇA	92
EKLER	97

KISALTMALAR

AATUHK	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
BanK.	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
Bkz	: bakınız
C.	: cilt
E.TTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İş. K.	: İş K. : 4857 sayılı İş Kanunu
K.	: Kanun
KİK	:4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
m.	: madde
MK.	:Eski medeni kanun
RKHK	: 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
SerPK	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
TBK	: 6098 Türk Borçlar Kanunu
TMK.	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
t.	: tarih
vd.	: ve devamı
vs.	: vesair
VUK	: 213 sayılı Vergi Usul Kanunu

EKLER

EK A .Etik Kurulu Onay Belgesi	97
EK B . Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Etik Kurul İzin İstek Yazısı	99
EK C . Çağ Üniversitesi Etik Kurul İzin Onay Yazısı	100

GİRİŞ

İnsan, sağ ve tam doğmak koşulu ile hukuken gerçek kişi olarak tanımlanır. Hukukumuzda gerçek kişilikten farklı olarak bir de tüzel kişilik vardır. Tüzel kişilik, birey olmayan ama kanunlar nezdinde ayrı bir kişilik sayılan hak ve borçlara sahip olma hakkı olan şahıs ya da malvarlığı topluluklarına denir. Hukukun dahil olduğu alanına göre özel hukuk tüzel kişisi ve kamu hukuku tüzel kişi olarak ayrılır.

Yasalara uygun bir şekilde kurulan sermaye şirketleri, kurulmaları itibari ile tüzel kişilik sıfatına haiz olurlar. Sermaye Şirketlerinin tüzel kişilik sıfatını kazanmasının en önemli sonucu ayrılık ilkesi ve sınırlı sorumluluk ilkesidir. Sermaye şirketleri ve şahıs şirketleri arasındaki en önemli fark sermaye şirketinin ortaklarının sınırlı sorumluluğu olmasıdır.

Sermaye şirketlerinin ortakları, şirket ana sözleşmesinde belirlenen şirkete sermaye koymayı taahhüt ettikleri miktar ile sınırlı olarak sorumlu olmasına sınırlı sorumluluk ilkesi denir. Şirket ortağı taahhüt ettiği sermayeyi koyması ile şirkete karşı olan sorumluluğunu yerine getirmiş olur ve şirket ortağına başkaca herhangi bir sorumluluk yüklenmez. Günümüz ticari hayatında kişilerin sermaye şirketini tercih etmelerinin en önemli sebeplerinden birisi bu husustur.

Şirketin tüzel kişiliği, şirketi kuran ortakların kişiliğinden ayrı ve bağımsız bir kişiliktir. Bu nedenle şirket, ortaklarının şahsi malvarlığından ayrı bir malvarlığına sahiptir ve yapılan iş ve işlemlerden ortaklar değil, tüzel kişiliğin sorumlu olmasına ayrılık ilkesi denir¹. Sınırlı sorumluluk ilkesi ile ayrılık ilkesi birbirini tamamlayan iki ilkedir.

Sermaye şirketlerinde şirket faaliyetlerinden ötürü yalnızca şirket tüzel kişiliğinin sorumlu olması, her ne kadar şirket ortaklarının şahsi malvarlıklarını korusa da; bu durum kötüye kullandığında üçüncü kişiler zarar uğrayabilmektedir. Sermaye şirketlerine tanınan ayrılık ilkesi, şirket ortakları tarafından alacaklılardan mal kaçırmak, haksız menfaat elde etmek amaçlarıyla kötüye kullanılmaktadır. Şirket ortaklarının, taraf oldukları sözleşmeleri tüzel kişiliğin bağımsızlığına güvenerek muvazaalı işlemlerle 3. kişileri zarara sokma amacıyla hareket etmeleri durumunda tüzel kişiliğin aralanarak ortakların şahsi sorumluluğuna ulaşılabilir.

---

¹ Veliye Yanlı, Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, Beta Yayınevi, 1.Basım, İstanbul, Mayıs 2000 s.12.

Şirket ortaklarının dürüstlük ilkelerine aykırı şekilde şirket tüzel kişiliği kullanması ile birlikte tüzel kişiliğin aralanması konusunda tartışmalar başlamıştır. Güncel mevzuatımızda tüzel kişilik perdesinin aralanmasına ilişkin kanun koyucunun yaptığı bir düzenleme mevcut değildir. Kanun koyucunun bu şekilde bir düzenleme yapmamasının eksikliği doktrin çalışmaları ve mahkemece yapılan uygulamalar ile giderilmeye çalışılmaktadır.

Şirket ortaklarının tüzel kişiliğin arkasına sığınarak, dürüstlük ilkesine aykırı şekilde hareket ederek ortaya çıkan zararlardan dolayı sorumlu olmamaları hakkaniyete aykırı olup 3. Kişilerin bu zarara katlanmalarını beklemek evrensel hukuk ilkeleri ile de örtüşmemektedir.

Dürüstlük ilkesi gereğince şirketin tüzel kişilik perdesinin aralanması ile sorumluluğu şirket ortaklarına doğru genişlemektedir. Tüzel kişilik perdesini aralanmasıyla, yalnızca somut uyumsuzluk için şirket tüzel kişiliğinin malvarlığı ile ortakların malvarlığı bir bütünmüş gibi kabul edilir.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması, tüzel kişiliğin sağladığı ayrılık ilkesi ve sınırlı sorumluluk ilkesinin sağladığı tüzel kişiliğin bağımsızlığının önüne geçerek şirket ortaklarının tüzel kişilik ile birlikte şahsi malvarlıkları ile sorumlu olmaları ve alacaklıların zararının şirket ortaklarına şahsen izafe edilebilmesidir. Bu sayede, alacaklılar sermaye şirketinin ortaklarının şahsi malvarlıklarından da zararlarını giderebileceklerdir.

Tüzel kişilik sujesinin sağlamış olduğu faydaları, kasıtlı veyahut istemeden kötüye kullanılmasını hukuken korunması ve alacaklıların da zarara katlanması beklenemez. Aksi durum evrensel hukuk prensiplerine aykırı olup toplumun hukuka, adalete duyduğu güven zedelenecek kamu zarar görecektir.

Çalışmamızın ilk bölümünde tüzel kişilik kavramını ve sermaye şirketlerinde tüzel kişiliğe hakim olan ilkelere; sınırlı sorumluluk ilkesi, ayrılık ilkesi, kamuyu aydınlatma ilkesi malvarlığının korunması ilkelerini ele alacağız. Bu ilkelere, sınırlı sorumluluk ilkesi ve ayrılık ilkesi; sermaye şirketlerinin yapısını daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

İkinci bölümde ise tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin dayandığı teoriler, tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine hangi hallerde başvuru yapılabileceği detaylıca izah edilecektir.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması kavramı mevzuatımızda açıkça kullanılmamıştır ancak tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin hakim olduğu birçok yasal

düzenleme mevcuttur. Bankacılık hukuku, icra ve iflas hukuku, iş hukuku, çek kanunu, vergi usul kanunu, sermaye piyasası kanunu, kamu ihale kanunu, rekabetin korunması hakkındaki kanun, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanununda yer alan bu düzenlemelere üçüncü bölümde değinilmiştir. Bu kanunlarda yer alan düzenlemeler ile giderilebilecek uyuşmazlıklarda perdenin aralanması teorisine başvurulamayacaktır. Zira tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi ikincil nitelikte olup aslolan yasal düzenlemeler çerçevesinde uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİK KAVRAMI VE SERMAYE ŞİRKETLERİNDE ORTAKLARIN SINIRLI SORUMLULUĞU İLKESİ

1.1. Tüzel Kişilik Kavramı, Tarihi Gelişimi Ve Türk Hukukundaki Yeri

1.1.1. Tüzel Kişilik Kavramı

Hukukumuzda kişilik kavramı gerçek ve tüzel kişilik olarak ikiye ayrılmaktadır. Gerçek kişilik bireyin sağ ve tam doğması ile kazanılır ve ölüm ile sona erer. (TMK m.28) Bireyin kişilik kazanması ile birey hukuk nezdinde haklara ve borçlara ehil olabilmektedir. Tüzel kişilik kavramının TMK m.47’ de *“Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar.”* şeklinde tanımı yapılmıştır. Tüzel kişiler de tıpkı gerçek kişiler gibi haklara ve borçlara ehil olabilmektedir. Fakat hangi tür hakları edinebilir ve borçları yüklenebilir ve bunların sınırı nedir sorularına cevap verebilmek için , önce genel olarak tüzel kişilerde hak ehliyetinin çerçevesini çizen TMK m.48 hükmüne bakmak gerekir². TMK m. 48 *“Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.”* madde hükmünde tüzel kişinin tanımı net ve genel çerçevede yapılmıştır. Tüzel kişilerin borçlara ve haklara ehil olma yönünden gerçek kişileri ile aynı sınırlara tabii olduklarını söylemek mümkündür³.

Tüzel kişiliğin kazanılmasında önemli bir husus ise, örgütlenmiş kişi topluluğunun veya bağımsız mal topluluklarının hemen kişilik kazanılmayacağıdır. Örgütlenmiş kişi topluluğu ve bağımsız mal topluluğunun mevzuata uygun şekilde kurulması ile kişilik kazanırlar. Örgütlenmiş kişi topluluklarına dernekler,şirketler; mal topluluklarına ise vakıflar ve kamu kurumları örnek olarak gösterilebilir.

Gerçek kişilerin belirli bir yaşam süresine sahip olması, süregelen amaçlarını gerçek kişilerden bağımsız olarak devam ettirmek istemesi tüzel kişilik kavramının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu topluluk veya kuruluşların ortaya çıkması, ortak amacı gerçekleştirebilmek için birleşmek veya mallarını bir amaca tahsis ederek kullanmak

² Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, 7. Basım, Karahan Yayınları, Adana 2008, s.52, Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 12. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2012 s.239.

³ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.239-240.

ihtiyacından doğmuştur⁴. Amaçları doğrultusunda tüzel kişiliği oluşturan gerçek kişilerden farklı ve bağımsız olan mal ve kişi topluluklarına “tüzel kişilik” denerek hukukumuzda kişilik hakkı tanınmıştır⁵.

Tüzel kişilikten bahsedebilmek için kişi veya mal topluluğunun örgütlenmiş olması, sürekli bir amaca sahip olması ve topluluğu oluşturan veya yöneten insanların şahıslarından bağımsızlaşmasına hukuken imkân verilmiş olması gerekir. Öyleyse tüzel kişiliğin kazanılması için üç temel unsurdan söz edebiliriz. Bunlar; amaç unsuru, örgütlenme unsuru ve bağımsızlık unsurudur.Sayılan bu unsurların tamamını bünyesinde barındırmayan kişi veya mal toplulukları ise tüzel kişi değildir⁶.

1.1.2. Tüzel Kişilik Kavramının Tarihi Gelişimi ve Türk Hukukundaki Yeri

İnsanoğlu varoluştan bu yana kendini güvende hissedebilmek, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için toplu yaşama geçmeyi tercih etmiştir. İlerleyen dönemlerde temelde aynı düşünce ile insanların belirli yaşam süresinin olması, maddi imkanlarının yetersiz olması ve tek başınalığın verdiği manevi zayıflık nedeni ile malvarlıklarını ve emeklerini ortak bir amaç doğrultusunda birleştirme fikri ortaya çıkmıştır. Toplumda yaşanan değişiklikler, ticari hayatın gelişmesi, teknolojinin hızla ilerlemesi ile devamlılığı gerçek kişilere bağlı olmayan bir kişiliğe ihtiyaç duyulmuştur⁷.

Romalılar’da eski dönemlerden beri kişi toplulukları bulunuyordu, hatta bunlara XII Levha Kanununda da yer verilmiştir. Ancak bu toplulukların kendilerini oluşturan bireylerden farklı bir kişiliklerinin olduğu düşünülüyordu. İlerleyen dönemlerde Roma devleti esas alınarak kişi topluluklarına da hukuki kişilik tanınmaya başlanmıştır⁸. İmparatorluk döneminde tüzel kişilik kavramı ortaya çıkmıştır. Ancak bunun sistemleştirilmesi ve tüzel kişilerin sınıflandırılması Roma kaynaklarını inceleyen postglassator’ların çalışmalarıyla mümkün olmuştur⁹.

Roma’da kendisini oluşturan halk ile özdeş kabul edilen devlet ayrı bir kişiliğe sahipti. Bu bakımdan Roma devleti tüzel kişi kabul edilmekte ve kendisine ait ayrı malvarlığı

---

⁴ Ayşegül Özkurt , Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, On İki Levha Yayınları 2. Basım, İstanbul 2018 s.9.

⁵ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.240.

⁶ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.246.

⁷ Özkurt, s.9-10.

⁸ A.Övünç Güvel, Roma Hukukunda Tüzel Kişiler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , Ankara 2020, s.484.

⁹ Güvel, s.484

ile tasarrufta bulunabilmekte, hak ve borçlara ehil olabilmekteydi¹⁰. XII Levha Kanununda iki dernek türünden söz edilmiştir¹¹. Ancak Romalılar genel bir tüzel kişilik kavramına ulaşamadıkları için bu kişi birliklerini dernek adı altında toplamamışlardır. Collegia ve sodalitas adı verilen bu iki dernek türü ayrı adlar altında ve tek tek düzenlenmiştir¹². Devlet tüzel kişiliğinin yanı sıra esnafın meslek örgütü “collegium” ve dini nitelikte törenleri organize eden dernekler olan “sodalitas” adlı topluluklara da günümüz modern tüzel kişiliğinin karakteristik özelliklerini taşıyan özel hukuk tüzel kişilikleri atfedilmiştir¹³.

Ortaçağ’da görülen esnaf birlikleri ve zirai birlikler gibi kişi toplulukları, üyelerinin oybirliği ile aldıkları kararlarla yönetildiği sırada henüz bir tüzel kişilikleri de yoktu. Üyeler ticari faaliyetlerini, bir nevi günümüzdeki adi şirketlerdeki gibi sürdürmekte idi¹⁴.

İslam hukukunda ise kişi toplulukları değil daha çok mal toplulukları görülmektedir. İslam hukukunda, günümüze kadar varlığını korumuş en önemli tüzel kişilik vakıftır. Ancak şirketler ve derneklere tüzel kişilik tanınmamıştır¹⁵. Şirketler için bu durum Mecelle’de düzenlenmiş; şirketin, tüzel kişilik doğurmayan bir sözleşmeden ibaret olduğu düzenlenmiştir. (Mecelle md. 1229-1403)

Hristiyanlığın ilk dönemleri ve İslam’da faiz haram olduğundan sermayedarlar bu durumdan kaçınmak için paralarını, ticaret yapması için başka bir tacire vermekte, sağlanan kazançları ise önceden üzerinde anlaşılmış bir oranda bu tacirlerle paylaşmaktaydılar. İslam’da bu durum kirad şirketi olarak adlandırılmakta olup kirad şirketine sermaye koyan girişimci koyduğu sermaye dışında zarara uğramıyor, alacaklılar ile muhatap olmuyor ve yönetime katılmıyor böylece sorumluluğu sınırlanmış oluyordu¹⁶. Kirad şirketleri, sermayedarın yalnızca sermaye ile sorumlu olması nedeniyle günümüz sermaye şirketlerini çağrıştırmaktadır¹⁷.

Modern hukuk sisteminde tüzel kişilere ilişkin ayrıntılı düzenleme ilk olarak, 1896 tarihli Alman Medeni Kanun’u ile yapılmıştır. Yine, Almanya’da derneklere ilişkin

¹⁰ Doruk Gönen, Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması, 1. Basım İstanbul 2011. s.10.

¹¹ Özcan Karadeniz Çelebican, Roma Hukuku, 17. B., Ankara 2014, s. 183.

¹² Çelebican,, s. 183-184.

¹³ Gönen, s.10-11, Ömer Ergün, Medeni Hukukta Tüzel Kişilerin Ehliyet Durumu, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Ağustos 2010, s.9-10.

¹⁴ Mustafa Dural, Tufan Ögüz, Türk Özel Hukuku Cilt 2, 21. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2020, s.224.

¹⁵ Gönen, s.11.

¹⁶ Hayri Domanıç, Anonim Şirketler Hukuk ve Uygulaması, TTK Şerhi 2, İstanbul 1988, s. 30.

¹⁷ Lerzan Yılmaz, Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Meselesi Hakkında İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Işığında Düşünceler, I. Uluslar Arası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, İstanbul, Şubat 2008, s. 233.

olarak 1908 tarihli ayrı bir İmparatorluk Dernek Kanunu yapılmıştır. Bu kanun ise dönemin siyasal anlayışına göre oldukça ilerici özgürlükleri benimsemiştir¹⁸.

Türk Hukuk sisteminde ise; tüzel kişilik kavramının gelişimi sürecinde, İslam hukukunun etkilerinden dolayı, şahıs birlikleri değil vakıflar ön plana çıkmaktadır. Derneklerin tüzel kişilik kazanabilmesi ise ilk olarak 1909 yılında çıkarılan Cemiyetler Kanunu ile gerçekleşmiştir¹⁹.

Özel hukuk tüzel kişileri ile ilgili düzenlemeler TMK ile yapılmıştır. TMK m. 47-55 arasındaki hükümler, tüzel kişilerin tamamı açısından ortak kurallardır. Devamındaki m.56-100 arasındaki hükümlerde ise derneklere ilişkin kurallar getirilmiştir. Bununla birlikte 04.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ve 31.3.2005 tarihli ve 25772 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Dernekler Yönetmeliği de derneklere ilişkin olarak uygulama alanı bulmaktadır²⁰.

Vakıflar, TMK m. 101-117 arasındaki kurallar ile 20.02.2008 tarih ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu ile 27.09.2008 tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Vakıflar Yönetmeliği ile getirilen kurallara tabidir²¹. Vakıfların tüzel kişilik kazanması açısından ise TMK m. 102 “ *Vakıf kurma iradesi, resmi senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır.* ” hükmü ile sicile tescil edilmesi öngörülmüştür.

1.1.3. Tüzel Kişiliğin Tanımı ve Unsurları

1.1.3.1. Tanım

Tüzel kişi, belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere örgütlenmiş, hukuk düzenince kendilerini oluşturan kişi veya mallardan bağımsız bir kişiliğe ve malvarlığına sahip olmasına imkân verilerek bir hukuk süjesi olarak kabul edilen kişi yahut mal topluluklarıdır²². Tüzel kişiler, tıpkı gerçek kişiler gibi kendisine has bir isme, yerleşim yerine ve malvarlığına sahiptir. Aynı zamanda tüzel kişiler, kanunun öngördüğü zorunlu organlara sahip olmakla da mükelleftir. Tüzel kişi organları vasıtasıyla hukuki eylemleri kendi namına gerçekleştirebilir ve bu hukuki eylemler nedeniyle üçüncü kişilere zarar

---

¹⁸ Ergün Özsunay, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Sulhi Garan Matbaası Varisleri Kol. Şti.,1978 İstanbul, s.11-12. (Naklen Yunus Emre Göger, Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesi ve Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, 1. Basım, Yetkin Yayınevi, Ankara 2020, s.21-22.)

¹⁹ Dural M. Ögüz T. s.225.

²⁰ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.249-250.

²¹ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.249, Dural M., Ögüz T. s.278.

²² Ergün Ömer, Medeni Hukukta Tüzel Kişilerin Ehliyet Durumu, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Ağustos 2010, s.7.

verici olarak ortaya çıkan sonuçlardan dolayı sorumluluk üstlenmek zorunda kalabilir. Zorunlu organlarının bulunmaması veya sonradan ortadan kalkması, tüzel kişiliğin kazanılmamasına ya da tüzel kişiliğin sona ermesine neden olabilecek önemli bir etkidir²³.

Tüzel kişiler, TMK m. 48 – 49 uyarınca; gerçek kişiler gibi hak ehliyetine ve dava ehliyetine sahiptir ve daha önce belirttiğimiz gibi gerçekleştirdikleri hukuki işlemlere kendilerini oluşturan ortak, organ veya yöneticilerden bağımsız olarak taraf olurlar. Tüzel kişiler, hukuki işlemler sırasında ortak, üye veya yöneticileri tarafından temsil edilirler. Ancak bu işlemleri yapan kişiler, bizzat tüzel kişilik adına işlem yaparlar²⁴.

Türk Hukukuna göre tüzel kişiliğin oluşması ve kazanılması her tüzel kişilik çeşidi için farklılık göstermektedir. Kanunun tanımından da anlaşılacağı üzere Tüzel Kişiler açısından sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesi geçerli olup kanunen belirlenen türler dışında tarafların kendi iradeleri ile yeni tüzel kişilik türleri ortaya çıkarması mümkün değildir²⁵.

6102 s. Türk Ticaret Kanununun 232., 317, 355 maddesi gereğince sermaye şirketlerindeki tescil kurucu nitelikte bir işlemdir. Tüzel kişiliğin tescil ile kurulmasından sonra ticaret sicilde bu durum ilan edilmektedir. Belirtmek isteriz ki, şirketin tescilinin ilanı kurucu unsuru değildir; tescil yalnızca açıklayıcı niteliktedir.

1.1.3.2. Unsurlar

1.1.3.2.1. Sürekli Amaç Unsuru

TMK m.47'ye göre mal topluluğu veya kişi topluluğunun hukuken tüzel kişi olarak nitelendirilmesi için ancak belirli bir amacı gerçekleştirme gayesi ile kişi veya mal topluluklarının bir araya gelmeleriyle oluşur. Tüzel kişilik, tek bir bireyin gerçekleştiremeyeceği ortak bir menfaatin karşılanması amacıyla yöneltilmiştir²⁶. Bu menfaat kazanç elde etmeye yönelik ekonomik bir menfaat olabileceği gibi ideallerin karşılanmasına yönelik manevi bir menfaat de olabilir²⁷. Ekonomik amaç ile bir araya gelmeyen topluluklara dernekler vakıflar, siyasi partiler örnek gösterilebilir. 6102 sayılı

---

²³ Saadet Ece Özdiçiner, Şirketler Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılmasının Yargıtay Kararları Işığında İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul 2019, s.4-5.

²⁴ Özdiçiner, s.5.

²⁵ Oğuzman, Özdemir, Seliçi, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 12. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2012 s.242.

²⁶ Dural M. ve Ögüz T., s. 212.

²⁷ Dural M. ve Ögüz T., s. 212-214.

Türk Ticaret Kanununda öngörülen koşullara uygun şekilde kurulan anonim, limited, komandit şirketler, ekonomik amaçlarına ulaşmak için bir araya gelen tüzel kişilere örnek gösterilebilir. TTK'da sayılan bu şirketler belirli bir ekonomik kazanç elde edip kazancı paylaşma gayesi ile kurulurlar²⁸.

Kişi veya mal topluluklarının hukukten tüzel kişi olarak kabul edilmesi için amaçlarının hukuka ve ahlaka aykırı olmaması gerekmektedir²⁹. 6102 s.TTK m.26. “Her şirket türüne özgü hükümler saklı kalmak şartıyla, Türk Medenî Kanununun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ile bu Kısımda hüküm bulunmayan hususlarda Türk Borçlar Kanunu'nun adi şirkete dair hükümleri her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda, ticaret şirketleri hakkında da uygulanır.” Hükmü ile şirketlerin hukuka ve ahlaka aykırı bir amaç ile tüzel kişilik kazanamayacağı düzenlenmiştir³⁰.

Tüzel kişiliğe haiz olması için, kişi ya da mal topluluğunun süreklilik sağlayan bir amaç için toplanması gerekir³¹. Esasen TMK m.47'deki tüzel kişi tanımlamasında amacın sürekli olması gerektiğine değinilmemiştir. Özellikle süreklilik gerektiren faaliyetler düşünüldüğünde, ortalama insan yaşamı süresi bu sürekliliğin sağlanması açısından yetersiz kalmaktadır. İşte bu sebeple sürekliliğin devamı açısından kısıtlı olan insan yaşamının bu dezavantajı, tüzel kişilik kurumu ile ortadan kaldırılabilir³².

Bir an için aksini düşünelim, yalnızca bir seferlik faaliyet yahut kısa süreli bir amaç için bir araya gelen kişi ya da mal topluluğunu zaten tüzel kişiliğe ihtiyaç duymayacaktır. Örneğin tek seferlik yoksullara yemek vermek, 1 ay boyunca öğrencilere burs vermek gibi faaliyetler için tüzel kişiliğin kurulmasına gerek yoktur.

1.1.3.2.2. Örgütlenme Unsuru

TMK m. 49'da “Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar.” denmektedir. Tüzel kişiliğin, amacını gerçekleştirecek organlara sahip olması örgütlenme unsuru olarak ifade edilir³³. Bu bakımdan bir kişi veya mal topluluğunun örgütlenmiş olması, amacını gerçekleştirecek

²⁸ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.249-250, Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler, Dersler-Soru Örnekleri, Güncellenmiş 13. Basım, İstanbul 2019 s,21.

²⁹ TMK m.47/2 “Amaç hukuka veya ahlaka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.”

³⁰ Ahmet M. Kılıçoğlu, Medeni Hukuk,3. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara, Eylül 2019, s.481.

³¹ Özkurt s.11.

³² Özkurt s.11, Dural M. ve Öğüz T. s. 209-210.

³³ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.240-241.

organlara sahip olmasını gerektirir³⁴. Tüzel kişiliğin fiil ehliyeti kazanması için ihtiyacı olan organlar her tüzel kişiliğin tabi olduğu kanunlarda ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu organların neler olduğuna dernekler için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 5253 Sayılı Dernekler Kanunu'nda yer verilmiş, ticaret şirketleri için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda, Vakıflar için TMK'nın 109. vd. maddelerinde, siyasi partiler ve sendikalar için ise 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu ve 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nda yer verilmiştir³⁵.

Tüzel kişiliğin varlığı ancak onu oluşturanlardan bağımsızlaşmış bir teşkilatın varlığı yani örgütlenme ile mümkün olabilir. Ortak amaç unsurunu bağımsız ve sürekli şekilde gerçekleştirecek örgütlenmeyi sağlayamayan kişi ve mal topluluklarının bağımsız bir kişiliği olamayacak ve tüzel kişilik sıfatını kazanamayacaklardır³⁶. O halde tüzel kişinin kanunkoyucu tarafından belirlenen zorunlu organlara sahip olmaması tüzel kişiliğin kazanılmasına engel teşkil edecektir³⁷.

1.1.3.2.3. Bağımsızlığa Hukuken İmkan Verilmesi Unsuru

Sürekli ve belirli bir amaca sahip örgütlenmiş kişi ya da mal topluluğunun tüzel kişi olarak nitelendirilebilmesi için tabi olduğu mevzuatın buna açıkça cevaz vermesi gerekir³⁸. Hukukumuzda tüzel kişiler de kanunda belirtilenler ile sınırlıdır. Tarafların kendi iradeleri ile kanunda zikredilenler haricinde yeni bir tüzel kişilik oluşması mümkün değildir.

Tüzel kişilerin, ayrı ve bağımsız bir kişiliği olduğundan; kendisini oluşturan gerçek kişilerden bağımsız olarak hukuki ilişkiler kurabilir. Ayrıca tüzel kişiyi oluşturan gerçek kişilerin değişmesi tüzel kişiliğin varlığını ve devamlılığını etkilemez³⁹. Tüzel kişileri oluşturan gerçek kişilerin değişmesi, gerçek kişilerin ölmesinin tüzel kişiliği etkilemeyişi dahi tüzel kişiliğe ihtiyaç duyulması için yeterlidir.

---

³⁴ Fahri Erdem Kaşak, Tüzel Kişilik Kavramı ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Cilt 26, Sayı 2, İstanbul 2020, s.1244.

³⁵ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.240-241.

³⁶ Sena Vural, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Sermaye Şirketleri Bakımından, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul 2019, s.5.

³⁷ Dural M. ve Ögüz T., s. 216.

³⁸ Sağlam İpek, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, 2008 İstanbul, s.153-155.

³⁹ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s. 277-278.

1.2. Tüzel Kişilik Türleri

Kamu hukuku tüzel kişileri (personne morale de droit public), kamu hukuku kurallarına göre kurulan ve bu kurallar çerçevesinde faaliyette bulunan tüzel kişilerdir⁴⁰. Özel hukuk tüzel kişileri ise, tabi olduğu özel hukuk kurallarına uygun olarak kurulan ve mevzuata uygun şekilde faaliyet gösteren tüzel kişilerdir. Özel hukuk tüzel kişileri ile ilgili genel düzenlemeler TMK'nın m.47-55. maddeleri arasında düzenlenmiştir, bu maddeler arasındaki düzenlemeler özel hukuk tüzel kişilerinin tamamını kapsamaktadır⁴¹.

Kamu hukuku tüzel kişileri ile özel hukuk tüzel kişilerinin ortak özelliği her ikisinin de kanunda öngörülen şartları taşıyarak kurulmasıdır. Kamu hukuku tüzel kişiliğinin ana özelliği kanunlarla tüzel kişiliğin sona ermesidir. Bu özellik, kamu hukuku tüzel kişiliği ile özel hukuk tüzel kişiliğinden ayıran en önemli farktır⁴².

Özel hukuk tüzel kişileri (personne morale de droit privé), özel hukuk kuralları çerçevesinde kurulan ve bu kurallar çerçevesinde faaliyet yürüten tüzel kişilerdir. Bu tüzel kişiler, kendilerini kuran gerçek kişilerin serbest iradeleriyle kurulur yine onların iradesiyle sona erdirilirler. Özel hukuk kişilerinin üstün yetkileri bulunmayıp, eşitlik ilkesine tabidirler. Özel hukuk tüzel kişileri; kâr elde etmek, hayır yapmak gibi bireysel menfaatlerin gerçekleştirilmesi için oluşturulurlar. Özel hukuk tüzel kişileri aynı şekilde mal ve kişi topluluğu olarak ikiye ayrılmaktadır. Kişi toplulukları (corporation), ortak bir amacın devamlı bir surette gerçekleştirilmesi amacıyla bir araya gelmiş kişilerin toplamından oluşan tüzel kişilerdir⁴³. Bunlardan bazıları ekonomik amaç için (ticari şirketler gibi), bazıları da manevi amaçlar için (dernekler gibi) oluşturulmaktadır. Mal toplulukları (institution), ortak bir amacın devamlı bir surette gerçekleştirilmesi amacıyla, belli bir mal varlığının bu amaca özgülenmesi (tahsis edilmesi) suretiyle oluşan tüzel kişilerdir. Özel hukukta vakıflar bu tür tüzel kişinin tipik örneğidir⁴⁴.

---

⁴⁰ Ramazan Çağlayan, Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kıstasları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt 0, Ankara, 2016, s.376.

⁴¹ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.249.

⁴² Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.252-253.

⁴³ Çağlayan, s.375-376.

⁴⁴ Çağlayan, s.376.

1.3. Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişiliğe Hakim Olan İl

1.3.1. Sınırlı Sorumluluk İlkesi

Gerçek kişinin veya tüzel kişinin ekonomik faaliyet göstermesi için maddi imkanlara ihtiyacı vardır. Gerek geçmişte gerek günümüzde insanoğlunun maddi kaynakları tek başına yeterli olmadığından kişiler ortak ticari faaliyet yapmaya yönelmiştir. Ortak bir menfaat için bir araya gelen ve ticari faaliyet yapan kişilerin büyük risklerle karşı karşıya kalması nedeniyle zamanla sınırlı sorumluluk ilkesi gündeme gelmiştir. Zira, ufacık bir sermaye koysa bile şahsi malvarlığının tamamı ile sorumlu olması birçok kişiyi endişelendirmiş ve ticaret yapmaktan kaçınmasına sebep olmuştur. Kanun koyucu, tüm bu riskleri değerlendirerek , ticari faaliyetin devam etmesi ve gelişmesi için sermaye şirketlerinde, alacaklılara karşı şirket ortaklarının şahsi malvarlıkları ile sorumlu olması değil şirket tüzel kişiliğinin sorumlu olacağı düzenlemeler yapmıştır⁴⁵. Sınırlı sorumluluk ilkesi ile şirket ortaklarının, şirket alacaklılarına ve şirkete karşı olan sorumluluğunun çizgileri net olarak belirlenmektedir.

Sınırlı sorumluluk ilkesinin özü, şirket ortağının şirket borçlarından dolayı üçüncü kişilere karşı yalnızca koymayı taahhüt ettiği sermaye ile sorumlu olmasıdır⁴⁶. TTK m. 329/2 “ *Pay sahipleri sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludurlar.* ” şeklinde kanunda düzenlenmiştir. Yargıtay ise sermaye şirketinde şirket ortağının borcunu şu şekilde ifade etmiştir.

“...Bir sermaye şirketi türü olan limited şirketlerde ortaklar açısından sınırlı sorumluluk ilkesi geçerlidir. Ortağın asıl borcu, taahhüt ettiği sermayeyi ödemektir. Sermaye borcunu tam olarak yerine getiren ortağın sorumluluğu sona ermektedir. İlke olarak kanun, ortaklarla limited şirket alacaklıları arasında bir ilişki kurmamış, alacaklılara gereğinde ortaklara başvurma imanını tanımamıştır. Ancak bu ilkenin bir istisnası, kamu borçlarından dolayı ortakların sorumluluğudur...” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2007/2139 E., 2008/4159 K.)

TTK M.602 “*Şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece malvarlığıyla sorumludur.*” Hükmü de sınırlı sorumluluk ilkesinin mevzuatımıza yansıyan hallerindendir.

Sınırlı sorumluluk ilkesinin temeli şirketin, şirket ortaklarından bağımsız bir kişiliğe sahip olmasıdır. Şirket ile alacaklı arasındaki borçlarda veyahut hukuki işlem ve

---

⁴⁵ Yanlı, s.76.

⁴⁶ Yanlı, s.79.

fiillerde şirket ortakları üçüncü kişi konumundadır. Bu hukuki işlemlerden kaynaklı şirket ortakları bir zarar görmeyecek, şirket ortaklarının şahsi malvarlıklarına etkisi dahi olmayacaktır. Sınırlı sorumluluk ilkesinin bir diğer dayanağı; genellikle küçük sermayelerle pay sahibi olan ortakların, şirketin yönetimi ile ilgili olmamasıdır. Haliyle yönetimde söz sahibi olmadığı bir şirketin borçlarından şahsen sorumlu kılınması da kabul edilebilecek bir durum değildir⁴⁷.

Sınırlı sorumluluk ilkesi, şirket ortağının şahsi malvarlığını tam anlamıyla korumaktadır. Şirket ortakları sınırlı sorumluluk ilkesinin sağladığı bu faydaları; kötünüyetle dürüstlük kurallarına aykırı bir şekilde kullandığı takdirde, çalışmamızın konusu olan tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi uygulama alanı bulacaktır.

Sınırlı sorumluluk ilkesinin şirket ortakları açısından avantajlı gözükse de şirketin menfaatleri açısından yarattığı olumsuzluklar da vardır. Şirkete ufak sermayeler koyan yatırımcılar, şirketin faaliyetlerinde, hukuki işlemlerinde şirketin aldığı riski pek fazla düşünmezler. Zira ufak sermayedar, koyduğu cüzi sermaye ile kar marjını hızla arttırma ihtimalini daha cazip bulduğundan riskli faaliyetleri dahi yapmakta sakınca görmemektedir⁴⁸.

1.3.1.1. Tek Borç ile Sorumlu Olma

Anonim şirketlerde, şirket ortağının yegane borcu şirkete koymayı tahhüt ettiği sermayeyi ödemesidir. (TTK m. 329/2) Aksine bir kanuni düzenleme olmadığı sürece ticaret şirketlerine sermaye olarak para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, fikrî mülkiyet hakları, taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, kişisel emek, ticari itibar, ticari işletmeler, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer, konabilir. (TTK m. 127)

Sermaye koyma borcu eTTK'da da mevcuttur. 6762 sayılı TTK m.405 "*fazla bir şey ödemeye esas mukavele ile dahi mecbur tutulamaz*" şeklinde ifade edilmiştir. 6102 sayılı TTK'nın m.329/2 maddesinde düzenlenen madde ile işaret edilen husus "*Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.*" denilerek ifade edilmektedir. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere,

---

⁴⁷ Yanlı, s.78.

⁴⁸ Easterbrook F. H. ve Fischel D. R., (1985), Limited Liability and The Corporation, University of Chicago Law Review, Vol 52, Issue 89, s104-105 . (Naklen Göger, s.34-35.)

pay sahiplerinin sorumluluğunun kaynağı sermaye taahhüdüdür ve borcun miktarı taahhüt edilen sermaye miktarı ile sınırlandırılmıştır. Böylece mevcut Kanundaki “şey” kavramı yerine, daha geniş bir anlamı ifade eden “borç” kavramı kullanılmak suretiyle, ortağın tek borcunun sınırlanırının genişletilmesinin önüne geçilmek istenmiştir⁴⁹.

Anonim şirketlere ilişkin, TTK m.480’de açıkça ortağın tek borcunun, taahhüt ettiği sermayeyi şirkete ödemesi olduğu belirtilmiştir. TTK m.480 hükmü emredici nitelikte olduğundan şirket ortakları madde hükmüne aykırı olacak şekilde şirket ana sözleşmesini hazırlarlar veyahut karar alırlar ise bu kararlar ve sözleşmeler TTK m.447/1 hükmü uyarınca geçersizdir.

1.3.1.2. Tek Borç ile Sorumlu Olmanın İstisnaları

Anonim şirketlerde primli paylar ve ikincil yükümlülükler tek borç ilkesinin istisnalarını oluşturmaktadır. TTK m.480/4 “ *Pay devirlerinin şirketin onayına bağlı olduğu hâllerde, esas sözleşmeyle pay sahiplerine sermaye taahhüdünden doğan borçtan başka, belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan edimleri yerine getirmek yükümlülüğü de yüklenebilir. Bu ikincil yükümlülüklerin nitelik ve kapsamı pay senetlerinin veya ilmühaberlerin arkasına yazılabilir.*” madde hükmü gereğince anonim şirket ortağına bir takım yükümlülükler yüklenebilir. Söz konusu edimler ikincil nitelikte olduğundan tek borç ilkesine aykırılık teşkil etmemekle birlikte bu ilkenin istisnasını oluşturmaktadır⁵⁰. madde hükmünde de açıkça “bu ikincil yükümlülükler” dediği için tek borç ilkesi ile çelişmemektedir, bu yükümlülükler tek borç ilkesinin istisnalarını oluşturmaktadır. Tek borç ilkesinin istisnaları; primli paylar, ek yükümlülükler, temerrüt faizi ve cezai şart, kötü niyetle alınan kârın veya hazırlık dönem faizlerinin geri ödenmesidir⁵¹.

1.3.1.2.1. Primli Paylar

Tek borç ilkesinin kanunen izin verilen ilk istisnalarından biri primli paylardır. Uygulamada primli paylara agiolu paylar da denmektedir⁵². Primli paylarda kural, ortağın sermaye koyma borcunun payın itibari değeri ile sınırlı olmasıdır. Ancak TTK m. 480 uyarınca primli pay çıkarılması halinde, payın itibari değerine ek olarak prim

⁴⁹ Ünal Tekinalp, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Vedat Kitapçılık 2. Basım, İstanbul 2012.

⁵⁰ Özdiçiner, s.10.

⁵¹ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara 2018 s.169 vd.

⁵² 2014, <https://www.eris.av.tr/dosya/27c46ab676..pdf>, e.t.07.02.2021.

miktarının da şirket ortakları tarafından ödenmesi gerekmektedir. Prim sermaye koyma borcuyla üstlenilen miktarın bir parçası haline gelmektedir⁵³.

1.3.1.2.2. Ek Yükümlülükler

Tek borç ilkesinin bir diğer istisnası ek yükümlülüklerdir. Anonim şirketlerde, TTK m.480/3 maddesi gereğince pay devirlerinin şirket onayına bağlı olduğu hâllerde, esas sözleşmeyle pay sahiplerine sermaye taahhüdünden doğan borçları yanında, belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan edimleri yerine getirmek yükümlülüğü de yüklenebilir. Bu tali yükümlülüklerin temel özelliği, madde hükmünden de anlaşıldığı üzere, belli aralıklarla tekrar etmesi ve konusunun para olmamasıdır⁵⁴.

Limited şirketlerde tek borç ilkesinin istisnası şirket tarafından ortağa yüklenebilen ek ödeme yükümlülükleri ve yan edim yükümlülükleridir. (TTK m.603/1, m606/1) Limited şirketlerde, TTK m. 603/1 hükmü ile, ortaklara esas sözleşme ile sermaye koyma borcu haricinde ek ödeme yükümlülükleri getirilebilir. Bu yükümlülükler, kanunda belirlenen şartların oluşması halinde, şirket ortağına yalnızca şirkete nakdi ödeme yapması sorumluluğu yüklemektedir⁵⁵. Ek ödeme yükümlülüğü kural olarak ortağın payına ve ortaklık sıfatına bağlı olup; ortağın şirketten ayrılması ile yükümlülüğü sona erecektir. Ancak, TTK m. 604/1 hükmü gereğince ortağın şirketten ayrılmasından itibaren iki yıl içerisinde şirket iflas ederse, şirket ortağının ek ödeme yükümlülüğü devam edecektir⁵⁶.

1.3.1.2.3. Temerrüt Faizi ve Cezai Şart

Kanunda açıkça sayılmasa da öğretide paydaşın taahhüt ettiği pay bedelini geç ödemesi hâlinde faiz ödemesi (m. 129, 482/1) veya esas sözleşme ile cezaî şart kararlaştırılmış olması hâlinde (m. 482/2, 482/3), bunlar ek ödeme yükümlülüğü olarak değerlendirilemez⁵⁷. Bu tip ödemelerin de tek borç ilkesinin istisnaları arasında olduğu kabul edilebilir⁵⁸. Tek borç ilişkisinin istisnasını oluşturan bu düzenlemeler; şirket ve

⁵³ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017 s.635.

⁵⁴ Pulaşlı, Genel Esaslar , s.633.

⁵⁵ Pulaşlı, Genel Esaslar, s.835-836.

⁵⁶ Sena Nur Günay, Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Şehir Üniversitesi, Ağustos 2016. s.27.

⁵⁷ Pulaşlı, Tek Ortaklı Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve İsviçre Federal Mahkemesinin Buna İlişkin Üç Kararı, Batider, C.25, S.4, Ankara, 2009, s.161, Günay, s.26.

⁵⁸ Pulaşlı, Genel Esaslar, s.1388.

ortakları arasındaki iç ilişkide sonuç doğuracaktır. Bu yükümlülükler yerine getirilmediği takdirde ortak sadece şirkete karşı sorumlu olacaktır⁵⁹.

1.3.1.2.4. Kötü Niyetle Alınan Kârın Veya Hazırlık Dönem Faizlerinin Geri Ödenmesidir

TTK'da çok çeşitli hükümlerinde sermayenin korunmasına özel bir önem verdiğini gösteren düzenlemeler içermektedir. Bunlardan biri de düzenlenen kötü niyet halinde geri alma hakkı başlıklı m. 512'dir. Nitekim maddede, ek ödeme yükümü sayılamayacak bir şekilde yer verildiği üzere, haksız yere ve kötü niyetle kâr payı veya hazırlık dönemi faizi alan pay sahibinin, bunları şirkete iade etmesi gerekmektedir. Bu durum da tek borç ilkesinin istisnalarındandır⁶⁰.

1.3.2. Ayrılık İlkesi

1.3.2.1. Genel Olarak

Ayrılık ilkesi, tüzel kişiliğin ortaklarından ayrı ve bağımsız bir kişiliğe sahip olmasıdır⁶¹. Ayrı bir kişiliği olmasının neticelerinden biri, tüzel kişiliği oluşturanların şahsi malvarlığından ayrı bir malvarlığına sahip olmasıdır. Bu hususu mal ayrılığı ilkesi başlığı altında inceleyeceğiz. Bir diğer neticesi ise, tüzel kişiliği oluşturan ortaklarından bağımsız bir kişiliğe sahip olması, haklara ve borçlara bir gerçek kişi gibi ehil olabilmesidir. Hak ve fiil ehliyetinin olmasını ise şahıs ayrılığı ilkesi olarak inceleyeceğiz.

1.3.2.2. Şahıs Ayrılığı

Tüzel kişilik; kendisini oluşturan ortaklarının varlığından, ortakların değişmesinden etkilenmeyen ortaklardan ayrı ve bağımsız hukuk sujesidir⁶². Tüzel kişiler; cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler. (TMK m.48) Kişi ayrılığı ilkesi ile tüzel kişi ile ortakları,

---

⁵⁹ Ulaş Baran Kuş, Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesinin İstisnası Olarak Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, 1. Basım, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s.29.

⁶⁰ Pulaşlı, Genel Esaslar, s.1388.

⁶¹ Dural M., Ögüz T., s.209.

⁶² Yanlı, s.11.

yöneticileri arasında bir sınır çizilmekte, ortakların sorumluluğu ile tüzel kişiliğin sorumluluk alanları ayrılmaktadır⁶³.

Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanır; kanunda düzenlenen organları sayesinde fiil ehliyetini kullanırlar ve iradelerini yine bu organlar aracılığıyla açıklarlar (TMK m.49- 50). Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, tüzel kişiliğin kurucularından, ortaklarından bağımsız bir kişiliğe sahip olmasının sonucu olarak tüzel kişiliğin ayrı bir iradesi vardır. Tüzel kişiliğin kendi iradesi ortaklarının iradesinden ayrı ve bağımsızdır.

Tüzel kişiliğin kendi iradesi ile yaptığı hukuki işlemleri neticesinde hakları ve borçları doğrudan tüzel kişiliğin kendisinde sonuç doğurur. Dolayısı ile tüzel kişiliğin faaliyetlerinden tüzel kişiliği oluşturanlar değil, tüzel kişiliğin bizzat kendisi etkilenir ve sorumlu olur.

1.3.2.3. Mal Ayrılığı

Hukuk düzeninin öngördüğü şartları haiz olan tüzel kişiliklerde ortaklarından bağımsız bir kişilik oluşmaktadır. Ortaklardan bağımsız bir kişilik olduğundan ortaklarının şahsi malvarlığından ayrı, tüzel kişiliğe ait malvarlığı da oluşmaktadır. Yani şirketin malvarlığı ile ortağın şahsi malvarlığı birbirinden ayrılmakta ve birbirlerinden etkilenmemektedir.

Mal ayrılığı ilkesi, tüzel kişiliğin faaliyetlerinden kaynaklanan borçlar nedeniyle, ortakların şahsi sorumluluğuna başvuramaması; aynı şekilde ortakların şahsi borçları nedeniyle alacaklıların şirketin sorumluluğuna gidememesidir⁶⁴.

1.3.3. Malvarlığının Korunması İlkesi

Malvarlığının korunması ilkesi ile sermayenin korunması ilkesi doktrinde birbirinin yerine kullanılmaktadır⁶⁵. Malvarlığının korunması ilkesinin en önemli amacı, şirket alacaklılarını korumaktır. Şirket alacaklıları ne kadar iyi ve kapsamlı şekilde korunur ise, ticari hayatta şirketin güvenilirliği o kadar artmaktadır. Bu minvalde şirketin esas sermayesi de sağlam bir şekilde oluşturulmaktadır.

---

⁶³ Yanlı, s.11.

⁶⁴ Yanlı, s.12.

⁶⁵ Emre Esen, Milletlerarası Özel Hukukta Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, 2. Basım, Beta Yayınları, İstanbul 2012, s.8, İsmail Kırcı, Feyzan Hayal Şehriale Çelik, Çağlar Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku Cilt I, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara, 2013, s.121.

Sermaye şirketlerinde ortaklar, şirket alacaklılarına karşı sorumlu olmadıklarından, şirket sadece kendi malvarlığı ile sorumludur. Bu nedenle TTK.'da alacaklıların menfaatlerini korumak amacıyla bazı özel hükümlere yer verilmiştir. Bu hükümler; itibari değerinden aşağı bir bedelle hisse senedi çıkarılamaması (6102 sayılı TTK.m.347), ortaklığın kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayenin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edememesi (6102 sayılı TTK.m.379), mal varlığın azalması durumunda özel tedbirler alınması (6102 sayılı TTK.m.376) şeklinde örneklendirilebilir⁶⁶.

Şirket malvarlığı üzerinde şirket ortaklarının tasarruf yetkisi bulunmamaktadır. Şirkete ortaklar tarafından konulan asgari sermaye tutarı üzerinde sermayeyi getiren ortak dâhil ortakların tasarruf yetkisi bulunmamaktadır. Tüm bu düzenlemelerin amacı ise üyelerinden ve organlarından ayrı ve bağımsız kişiliği bulunan ortaklığın, devamlılığının sağlanması ve dolayısıyla mal varlığının korunmasıdır⁶⁷.

TTK m. 335, m. 337/1, m.339, m.344/1 m.583, m. 585/1 uyarınca; anonim ve limited şirket sermayelerinin esas sözleşme ile belirlenmiş ve tamamen taahhüt edilmiş olması ve ortaklar tarafında bu sermayenin en geç iki yıl içinde ödenmesi gerekmektedir⁶⁸.

TTK'da anonim şirketin malvarlığının korunmasına ilişkin tedbirler kuruluş öncesi döneme ilişkin ve kuruluş sonrası döneme ilişkin tedbirler olarak iki şekilde sınıflandırılabilir. Anonim şirketlerde kuruluş öncesi döneme ilişkin alınmış tedbirler; sermayenin asgari sermaye tutarından aşağıda olmaması (TTK m.332), sermayenin tamamının esas sözleşmede taahhüt edilmesi, aynı sermayenin belirli niteliklere haiz olması (TTK m.342), aynı sermayeye değer biçilmesi (TTK m.343), nakdi sermaye taahhüdünde öngörülen süre, ödeme yeri ve ispat kurallarına uyulması (TTK m.344-345) itibari değer altında bir bedelle pay çıkarılamaması (TTK m.347) , kuruculara şirket sermayesinin azalması sonucunu doğurabilecek para ve bedelsiz pay senedi vermek gibi bir menfaatin tanınmaması(TTK m.348), kuruluştan önce pay taahhüdünün devrinin şirkete karşı geçersiz olmasıdır(TTK m.352)⁶⁹.

Şirketin kurulmasından sonra öngörülen tedbirler ise; pay sahibinin şirkete borçlanma yasağı (TTK m.358), sermayenin belli oranlarda karşılıksız kalması halinde kanunda belirtilen hususların yerine getirilmesi (TTK md. 376), şirket tüzel kişiliğinin kendi

---

⁶⁶ Yanlı, s.82.

⁶⁷ Özkurt, s.19.

⁶⁸ Özdiçiner, s.16.

⁶⁹ Mustafa Yavuz , Anonim Şirketlerde Sermayenin Korunması İlkesi, Vergi Raporu, S.180., Ankara 2014 s.114,115,116.

paylarını iktisap ve rehin olarak kabul edememesi (TTK md. 379), sermaye artırımında kanunda öngörülen kurallara uyulması (TTK md. 456 vd.) sermaye azaltımında kanunda öngörülen kurallara uyulması (TTK md. 473-474), sermayenin geri istenememesi (TTK md. 480), sermaye için faiz ödenememesi (TTK md. 509), bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı pay senedi çıkarılamaması (TTK md. 484, 485), kanunda öngörülen belli hallerde pay devrinin sınırlandırılabilmesi (TTK md. 491), kar payının ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilmektedir (TTK md. 509)⁷⁰.

Gerek ayrılık ilkesi gerek mevzuatımızdaki tüm bu detaylı düzenlemelerin temel amacı şirketin devamlı olmasını sağlamak ve şirket malvarlığını korumaktır. Kanaatimce mevzuatımızda böylesi detaylı bir düzenleme yapılmasının sebebi sermaye şirketlerinde sınırlı sorumluluk ilkesinin geçerli olması ve şirket alacaklılarının zayıf duruma düşmesinin önlenmesidir⁷¹. Zira şirket alacaklıları alacaklarından dolayı yalnızca şirket malvarlığına başvurabildiğinden şirketin sermayesinin zarar görmemesi alacaklılar nazarında önemlidir.

1.3.4. Kamuyu Aydınlatma İlkesi

Kamuyu aydınlatma ilkesi 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda ve halka açık anonim şirketler için düzenlenmiştir⁷². Kamuyu aydınlatma ilkesinin kapsamı değişken olmakla birlikte şirkete ait bilgilerin kamuya, dolayısı ile şirketin hissedarlarına, alacaklılarına, pay ve tahvil sahiplerine, sermaye piyasasına açık olmasını ifade eder⁷³. Kamuyu aydınlatma ilkesi, genelde yanlış şirket yönetimleri ve krizlerin ortaya çıkardığı ekonomik maliyetler nedeniyle, tasarruflarını sermaye piyasasında değerlendirmek isteyen yatırımcıya şirketler ve sermaye piyasası araçları hakkında bilgi sağlamak, böylece yatırımcının bilgiye dayalı olarak karar vermesini ve yanlış yönlendirmelerden korunmasını sağlamak için bir dizi önlem yanında, kamunun aydınlatılması da yer almaktadır. Kamuyu aydınlatma kavramı, bir ilke olarak özellikle sermaye piyasasında yer alan şirketlere yüklenen bir ödeve işaret etmektedir⁷⁴.

---

⁷⁰ Yavuz, s.116,117,118.

⁷¹ Kırca,Şehriali Çelik ,Manavgat, s.126.

⁷² Pulaşlı, Genel Esaslar, s.280.

⁷³ Özkurt, s.20-21.

⁷⁴ Güzin Üçışık, Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Kamuyu Aydınlatma İlkesi, Sosyal Bilimler Dergisi, C.3., S.1., İstanbul 2009, s.1.

Şirketin durumu, ticari faaliyetleri ve mali gücü ile ilgili paylaşılan bilgilerin ve yapılan açıklamaların yayınlanması ilan yolu ile duyurulması (şekli anlamda kamunun aydınlatılması) ve bunu tamamlamak için yayınlanan, ilân edilen veya sicile kaydedilen konuların içeriğinin anlaşılabilir açık ve net şekilde gerçeği yansıtması ile (maddî anlamda kamunun aydınlatılması) kamuya aydınlatma ilkesi amacına ulaşacaktır⁷⁵.

Sermaye piyasalarının ekonomik büyümeye ve kalkınmaya katkı sağlayabilmesi için ülke içerisindeki atıl fonların sermaye sistemine girişinin sağlanabilmesi veya yurt dışından gelebilecek, özellikle uzun vadeli yatırımlarda kullanılan, fon girişlerinin olması gerekmektedir. Yatırımların maliyetlerini yükseltmeden, fon girişlerinin sağlanabilmesi için sermaye piyasalarının asimetrik bilgiden⁷⁶ uzak olması gerekmektedir. Bu bağlamda, etkin işleyen bir kamuyu aydınlatma sistemi ile fon arz edenlerin alacakları kararlarda rasyonel bireyler gibi davranabilmelerinin önü açılmalıdır. Doğal olarak sermaye piyasalarının gelişimi doğrudan kamuyu aydınlatmanın koruyuculuk ve bilgilendirme işlevi ile ilişkilidir⁷⁷.

Koruyuculuk işlevinin amacı; menkul değer çıkaran şirketin, yönetimi ve durumu ile piyasaya sürdüğü menkul değer niteliği konusunda sunulan bilgi ve belgelerin yeterli ve mümkün olduğunca gerçeği yansıtmasını sağlamak, taraflar arasında bilgi dengesini kurarak taraflardan birinin diğeri zararına haksız kazanç elde etmesini önlemek, kısaca tasarruf sahiplerinin menfaatlerinin zedelenmesini engellemektir. Bilgilendirme işlevinin amacı ise; yatırım yapmak isteyenlerin gereksinim duyabileceği her türlü bilginin bir sistematik içinde ilgililere akışını sağlamak, mevcut ve gelecekteki yatırımcıların hak ve çıkarlarını bilinçli ve etkili bir şekilde kullanmalarına ortam hazırlamak, kendilerine sunulan bilgileri en doğru şekilde anlayabilmelerini gerçekleştirmek, menkul kıymet arz edenlerin, menkul kıymet alım satımı ile uğraşanların, ortak ve yöneticilerin kısacası bu alanda faaliyet gösteren herkesin faaliyetlerini, hukuk düzeni çerçevesinde kamuya açarak yaratılan güven ortamında tarafların kazancını mümkün olduğu kadar artırmaktır⁷⁸.

Şirketin malvarlığı, mali gücü ile ilgili bilgi edinilebilmesi için, şirket ile ilgili bilgi ve belgelerin gerçeği yansıtması, açık, net şekilde açıklanması veya ilgili kişilere verilmesi gerekir. Bu minvalde , şirketin finansal tablolar, yıllık raporlar gibi bilgilerin ve

---

⁷⁵ Yanlı, s.83.

⁷⁶ Asimetrik bilgi, alıcı ve satıcıların piyasadaki malların niteliği konusunda farklı bilgiye sahip olmasıdır. <https://ekonomihukuk.com/mikro-iktisat/asimetrik-bilgi-nedir/> e.t 12.10.2021.

⁷⁷ Mustafa Erten, Orcan Çörtük, Türkiye’de Kamuyu Aydınlatmanın Sermaye Piyasasına Etkisi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, C.45, S.1, İstanbul 2016, s.68.

⁷⁸ Erten, Çörtük, s.68.

belgelerin şirketin malvarlığına ilişkin durumunu net şekilde yansıtması, bilinmesi gereken bütün detaylara yeterli derece yer verilmesi önem arz etmektedir.⁷⁹

Kamuyu aydınlatma ilkesinin işlerlik kazanabilmesi açısından Kamuyu Aydınlatma Platformu(KAP) kurulmuştur. Bu platformda sermaye piyasası ve borsa mevzuatı gereğince açıklanması gereken bilgi ve belgeler elektronik olarak imzalanıp gönderilir ve kamuya duyurulur.

Sistem, kanunun amaçları doğrultusunda tüm kesimlerin doğru, anlaşılır, tam bilgiye, internet üzerinden eş anlı ve düşük maliyetle erişebilmelerine imkân tanıyacak şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca, geçmişe dönük bilgilere de kolay ve düşük maliyetle erişim imkânı sağlayan elektronik bir arşiv niteliğindedir⁸⁰.

1.4. Şirketler Hukukunda Ortakların Sorumluluk Çeşitleri

Şirketleri tasnifleyerek incelemek gerekirse, birinci ayırım şirketin Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenip düzenlenmediğine göre yapılmakta ve adi şirket ve ticaret şirketi olarak gruplandırılmaktadır. İkincisi ise şirketin yapısını oluşturan şahıs ve sermaye dikkate alınarak , bunların hangisinin ön planda olduğuna göre şahıs şirketleri-sermaye şirketleri şeklinde ayırım yapılmaktadır⁸¹.

Türk Ticaret Kanunun'nda düzenlenmiş ve tüzel kişiliği bulunan şirketlere ticaret şirketleri denilmektedir. Tüzel kişiliği olmayan şirketler ise adi şirketlerdir. Adi şirketin tüzel kişiliği olmadığından bütün haklar borçları ortaklar edinir ve borçlardan da ortaklar sorumludur. Buna karşın ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği olduğundan tüm hak ve borçları şirket iktisap eder. Çünkü şirket, ortaklarından bağımsız bir kişiliğe sahiptir⁸².

Şirketi oluşturan gerçek kişiler ve tüzel kişilerin hukuki işlemlerde 3. kişilere karşı sorumlu olup olmayacağına şirketin türü ile doğrudan bağlantısı bulunmaktadır. Sermaye şirketlerinin kurulması ile birlikte, şirketin ayrı bir kişiliği oluşur ve bu kişiliğin de ortakların getirdiği sermayelerden oluşan bir malvarlığı vardır. Şirketi oluşturan gerçek ve tüzel kişiler, şirketin borçları nedeniyle 3. kişilere karşı olan sorumlulukları farklı başlıklar altında toplanabilir. Biz çalışmamızda sınırlı- sınırsız sorumluluk, doğrudan-dolaylı sorumluluk , basit- müteselsil sorumluluk olarak sınıflandırarak inceleyeceğiz.

⁷⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.6-8.

⁸⁰ Erten, Çörtük, s.69.

⁸¹ Pulaşlı, Genel Esaslar, s.6.

⁸² Pulaşlı, Genel Esaslar, s.7.

1.4.1. Sınırlı Sorumluluk ve Sınırsız Sorumluluk

TTK'da düzenlenen şirketler şahıs ve sermaye şirketi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sermaye şirketleri anonim, limited, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkettir. Şahıs şirketleri ise adi şirket, kollektif şirket ve adi komandit şirkettir. Şirketin hangi türde olduğu şirket ortaklarının, şirketin faaliyetlerinden kaynaklı sorumlulukları açısından önem arz etmektedir.

Sermaye şirketlerinde ortakların tek borcu, ana sözleşmede taahhüt ettiği sermayeyi koymaktır. Bunun haricinde başkaca borçları bulunmamaktadır. Şirket tüzel kişiliğinin borçları nedeniyle, şirket ortaklarının sorumlu olmaması haline şirket ortaklarının sınırlı sorumluluğu hali denir⁸³.

Tüzel kişiliği haiz olan sermaye şirketlerinde, şirketin borçlarından dolayı şirket tüzel kişiliği sorumlu olup, şirket ortakları sorumlu değildir. Aksi halini düşündüğümüzde yani şirket ortaklarının sorumlu olması halinde ise ortaklarının bir birine güvenmemesi, şahsi malvarlığı fazla olan ortağın diğerinden daha fazla kaybetmesi, ortakların karşı karşıya olduğu riskler nedeniyle şirket ortaklığı neredeyse kurulamayacak hale gelebilirdi. Kanunkoyucu, bu riskleri ve sermayedarların korkularını analiz ederek, ticari hayatın devamlılığının esas olması için sermaye şirketlerinde şirket borçlarından dolayı, yalnızca şirket tüzel kişiliğinin ile sorumlu olacağı; şirket ortaklarının şahsi sorumluluklarına gidilemeyeceği yönünde düzenlemeler yapmıştır⁸⁴.

Şirketin, şirket ortaklarından bağımsız bir kişiliği olduğu gibi, aynı şekilde bağımsız bir malvarlığı bulunmaktadır. Şirketin borçlarına karşılık şirket malvarlığının yetersiz olduğu hallerde; şirket ortaklarını sorumlu kılar ise şirketi oluşturanlar sınırsız sorumlu olacaktır. Şahıs şirketlerinde, kural olarak şirket tarafından ödenemeyen borçlar için ortakların sorumluluğu sınırsızdır.

Sermaye şirketlerinde mal ayrılığı ilkesinin bir sonucu olarak, şirket malvarlığının sahibi tüzel kişiliğin kendisidir. Sınırlı sorumluluk ilkesi, sermaye şirketlerinde, şirketin ortakların malvarlığından ayrı ve bağımsız bir malvarlığının oluşumunu sağlamaktadır. Şirket ortakları tarafından getirilen sermaye, artık ortakların şahsi malvarlığından çıkmış ve şirket tüzel kişiliğinin malvarlığına dahil olmuştur. Şirketin tasfiyesi halinde bile ortak, şirkete koymuş olduğu sermayeyi talep edemez. Şirketin tasfiyesi neticesinde yalnızca kendisine düşen tasfiye payını talep edebilmektedir. Bu nedenle, şirket alacaklılarına karşı yalnızca şirketin malvarlığıyla sorumlu olacağına dair sınırlı

---

⁸³ Yanlı, s.79.

⁸⁴ Yanlı, s.76.

sorumluluk ilkesi kabul edilmiştir⁸⁵. Sınırlı sorumluluk ilkesi kapsamında şirket tüzel kişiliği, alacaklılara karşı tüm malvarlığı ile sorumlu olup ortakların sorumluluğu, getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlıdır.

Sınırlı sorumluluk ilkesinin temelinde yatan düşünce, anonim ortaklığın faaliyetlerini kural olarak organları aracılığıyla yürütmesidir. Şirket ortakları, şirket ve şirket alacaklıları karşısında üçüncü kişi konumundadır. Bu minvalde şirket ile şirket alacaklıları arasındaki ilişkiler pay sahiplerine isnad edilemez. Sınırlı sorumluluk ilkesinin temelinde yatan bir diğer düşünce ise kural olarak pay sahibinin ortaklığın yönetimi ile hukuken ilgili olmamasıdır⁸⁶.

Sınırlı sorumluluk ilkesi, pay sahibinin ortaklığa karşı sorumluluğu ile ortaklığın alacaklılar karşısındaki sorumluluğu irdelenerek özetlenebilir. Anonim şirket ortağının, şirkete olan tek borcu; getirmeyi taahhüt ettiği sermaye bedelinin ifasıdır. Bu ilke, hem nakdi hem de aynı sermaye taahhüdü için geçerlidir⁸⁷. Şirket ortağının bu borcundan dolayı sorumluluğu sınırsızdır. Bu minvalde, sermaye koyma borcu nedeniyle, ortağın şahsi malvarlığına başvurabilecek olup bu durum sınırlı bir borçtan sınırsız şekilde sorumlu olma şeklinde ifade edilebilecektir. Şirket ortağına, sermaye koyma borcu haricinde nitelik ve türü ne olursa olsun dolaylı ya da dolaysız bir tarzda başka bir borç yükletilemez.

Şirket alacaklılarının alacağı, şirket ortaklarının şahsi malvarlığıyla değil, şirketin esas sermayesi ile güvence altına alınmıştır. Bu kapsamda, şirket alacaklıları, alacakları için sadece şirketin malvarlığına başvurabileceklerdir. Şirket alacaklılarının güvencesinin alt sınırı ise anonim şirket sermayesinin asgari miktarıdır⁸⁸. Gerçek kişilerin borçlanma yönünden güvencesi değerlendirilirken ticari itibarı, sosyal statüsü, ailevi geçmişi, çalışma gücü gibi durumları göz önüne alınabilmekteyken; tüzel kişilerde kredibilite ve sorumluluk, temelini ticari itibarın yanında malvarlığı göz önüne alınarak değerlendirilir. Dolayısıyla ortaklığın malvarlığının azaltılması ya da yok edilmesi, sınırlı sorumluluk ilkesi de göz önüne alındığında şirket alacaklılarının zarara uğramasına neden olacaktır⁸⁹.

---

⁸⁵ Selçuk Öztekin, Memiş Tekin, Şirketler Hukuku ve İcra İflas Hukuku İlkeleri Karşısında Borçlu Şirketin Alacaklılarının Hakim Ortağı Karşı Korunması, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, İstanbul, Şubat 2008, s.205.

⁸⁶ Kırca,Şehriali Çelik ,Manavgat, s.110, Özkurt, s.16.

⁸⁷ Özkurt s.17.

⁸⁸ Yanlı, s.55.

⁸⁹ Özkurt s.20-21.

1.4.2. Doğrudan ve Dolaylı Sorumluluk

Gerçek ve tüzel kişilerden oluşan ortaklıkların tüzel kişiliği yok ise, hukuki işlemleri ortakların tamamının bizzat yapması gerekmektedir. Tüzel kişiliği olmayan topluluk ortaklarının bizzat yaptığı bu işlemlerden de bizzat sorumluluğu gündeme gelecektir. Örneğin adi şirkette, ortağın sorumluluğu değerlendirilirken ortağın koyduğu sermayenin hiçbir önemi yoktur, zira sorumluluğu bu sermaye ile sınırlı değildir⁹⁰. Adi şirkette ortaklar tüm malvarlığı ile doğrudan ve sınırsız sorumludur. İşte adi şirket ortaklarının bu durumu doğrudan sorumluluğa örnek gösterilebilir. Doğrudan sorumluluğu tanımlayacak olur isek; şirket iş ve işlemlerinden kaynaklanan 3. kişinin alacak hakkını, şirket tüzel kişiliğinin sorumluluğuna gitmeksizin şirket ortaklarından tahsil edebilmek için şirket ortağına bizzat başvurabilmesidir⁹¹.

Alacaklının şirket tüzel kişiliğinden kaynaklanan borç nedeniyle öncelik muhatabı şirketin kendisi olup, alacağı için öncelikle şirkete başvurmalıdır. Şirket tüzel kişiliğinin sorumluluğuna gidildiği halde şirket malvarlığı borcu karşılamaya yetmez yani 3. Kişi alacağını tahsil edemez ise bu durumda şirket ortaklarının sorumluluğuna başvurabilmesine dolaylı sorumluluk denir⁹². Dolaylı sorumluluk türüne Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen kollektif şirket ortağının ve adi komandit şirketlerde komandite ortaklarının sorumluluğu, örnek gösterilebilir.

---

⁹⁰ Göger, s.21.

⁹¹ Göger, s.21-22.

⁹² Vural, s. 8-9.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN ARALANMASI TEORİSİ

2.1. Genel Olarak

Tüzel Kişiler belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere örgütlenmiş, hukuk düzenince kendilerini oluşturan kişi veya mallardan bağımsız bir kişiliğe ve malvarlığına sahip olmasına imkân verilerek bir hukuk süjesi olarak kabul edilen kişi yahut mal topluluklarıdır⁹³. Tüzel kişilerde şahıs ayrılığı ve mal ayrılığı başlıklarına değinmiş idik⁹⁴. Tüzel kişilerde şahıs ayrılığı ve mal ayrılığı birlikte bulunmaktadır. Şahıs ve mal ayrılığına sınırlı sorumluluk ilkesi de eklendiğinde, alacaklılar karşısında tüzel kişilik tüzel kişiliği oluşturanları adeta bir kalkan gibi korumakta ve tüzel kişiliği başvurulmasını engellemektedir⁹⁵.

Şirket ve derneklerin tüzel kişiliği haiz olduğu esastır. Şirket ve dernekler de ortak üyelerden oluşmaktadır ve ayrı bir malvarlığına sahip olmaktadır. Vakıflar için ise durum biraz daha farklıdır. Vakıflarda ne ortak ne üye ne de birey bulunmaktadır. Yalnızca malvarlığının belirli bir bölümü ayrılıp; belirli ve sürekli bir amaca tahsis edilmekte ve bu şekilde kimlik kazanılmaktadır. Bu nedenle vakıflar mal organizasyonuna ilişkin bir kurum statüsündedir⁹⁶.

Bu durumun olumsuz etkileri zaman içerisinde çeşitli ülkelerin hukuk sistemlerinde sorun yaratmaya başlayınca kanun uygulayıcılar ilk olarak geçici önlemler alarak sorunu kamufle etmeye çalışsa da zamanla artan ihtiyaç kanun koyucuların bu soruna el atmasını zaruri hale getirmiştir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi ile; tüzel kişiliğin sahip olduğu ayrı kişiliği oluşturan perdenin, sözleşme ve kanundan doğan her türlü sorumluluk ve borçtan kaçınabilmek için araç olarak kullanılmasına karşı bir mekanizma geliştirilmiştir⁹⁷.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması, şirketin tüzel kişiliğinin yok sayılmasıdır. Tüzel kişiliğin bağımsız bir kişiliği olması nazara alınmamaktadır. Tüzel kişiliği oluşturanlar ile tüzel kişilik arasındaki kişi ayrılığı ve mal ayrılığı ilkesi yalnızca o somut olayda uygulanmamaktadır. Tüzel kişilik perdesinin aralanması ile tüzel kişiliği oluşturanların

---

⁹³ Dural M. Ögüz T. s.209.

⁹⁴ Bkz s.17.

⁹⁵ Yılmaz, s.240.

⁹⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi I. Cilt, s. 645 vd., Oğuzman, Seliçi, Özdemir, s.276

⁹⁷ Yılmaz, s. 240,241.

şahsi malvarlığı ve tüzel kişiliğin malvarlığı tıpkı adi şirketlerde olduğu gibi bir bütün olarak değerlendirilir. Tüzel kişiliğin, ayrı ve bağımsız bir hukuk sujesi olarak kişiliği devam etmektedir. Tüzel kişilik tamamen ortadan kalkmamaktadır. Yalnızca somut olay açısından hukuka aykırılıkların ortadan kalkması için tüzel kişilik perdesi aralanmakta; tüzel kişiliğin varlığı aynen devam etmektedir⁹⁸. Tüzel kişilik perdesinin aralanmasından yalnızca somut olayın tarafı faydalanabilir, diğer alacaklılar tüzel kişiliğin aralanması nedeniyle tüzel kişiliği oluşturanların sorumluluğuna gidemez, doğrudan tüzel kişilik perdesinin aralanmasından faydalanamazlar.

Bir tüzel kişinin borcu için bir başka tüzel kişi veya gerçek kişinin sorumlu tutulması kural olarak, sorumluluk hukukumuzun, şirketler hukukumuzun, icra ve iflas hukukumuzun temel ilkelerine aykırıdır. Ancak öyle bazı durumlar olabilir ki bu kuralın katı bir biçimde uygulanması hakkaniyet ve dürüstlük kuralı ile bağdaşmayabilir. İşte böyle durumlarda tüzel kişilik perdesi kaldırılarak, perdenin arkasındaki gerçek veya tüzel kişinin sorumluluğu cihetine gidilebilir⁹⁹.

Yargıtay 23. Hukuk Dairesi'nin 2018/349 E. 2020/3772 K. sayılı 24.11.2020 tarihli kararında;

“.....Temel hukuk kurallarının en önemlilerinden bir tanesi alacak haklarının nisbiliği ilkesidir. Alacak hakkı ancak hukuki ilişkinin tarafları arasında ileri sürülebilir. Kural olarak borç ilişkinin dışında bir başka gerçek ya da tüzel kişiye karşı borç ilişkisinden doğan alacak hakkı ileri sürülemez. Ticaret şirketlerinde ise sınırlı sorumluluk ilkesi ayrı ve bağımsız malvarlığı oluşumunu yaratmaktadır. Tüzel kişi ile ortakları arasında malvarlığı ile sorumluluk ayrılmaktadır. Ticaret şirketlerinde sınırlı sorumluluk ya da ayrı malvarlığı ilkesinin alacaklıların menfaatlerine zarar verecek şekilde kötüye kullanılması durumunda alacaklıların hak ve menfaatlerini korumak için Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde “Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Teorisi” geliştirilmiş ve tüzel kişiliğin arkasına sığınarak durumu kötüye kullanan ortakları veya kardeş şirketleri sorumlu tutma imkanı getirilmiştir. Teorinin amacı, hakkaniyet gerektirdiği zaman tüzel kişilik perdesinin arkasına sığınılmasının önlenmesidir. Teorinin uygulanmasının yasal dayanağı olarak dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağını düzenleyen MK'nın 2. maddesi kabul edilmektedir.

⁹⁸ Yanlı s.17, Özkurt s.31.

⁹⁹ Şahin Akıncı, Alacaklılardan Mal Kaçırarak İçin Kurulan Yeni Şirkete Müracaat İmkânı Bakımından; Muvazaa, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması İle Organik Bağ Kavramlarının Elverişliliği Ve Yargıtay Uygulamaları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.27, S.3 Konya 2019, s. 660-661.

Tüzel kişiliğin varlığı asıl olup borcun yükümlüsü olan bir tüzel kişilik bulunmakta iken bu tüzel kişiliğin malvarlığının alacaklılarının zararına olarak kötüye kullanılması durumu iddia edilip kanıtlanmadığında şirketin ortaklarına ya da başka bir şirkete karşı bu borçtan dolayı yönelinemeyecektir. Ancak tüzel kişiliğin kötüye kullanıldığı bazı istisnai hallerde tüzel kişilik perdesi aralanmak suretiyle gerçek ya da tüzel kişi ortakların sorumluluğu cihetine gidilebilecektir.

Teorinin uygulanması sonucunda, tüzel kişiliğe hukuken tanınan kişilik tamamen ortadan kaldırılmamakta, sadece somut olaya özgü olarak istisnaen mutlak olan şahıs ve mal ayrılığı ilkesi uygulanmamaktadır.

Somut olayda, davalı şirketlerin yönetici ve ortaklarının aynı kişiler olması, davalı şirketler arasında organik bağ bulunması ve davalı müflis şirkete ait taşınmaz üzerine kurulacak petrol istasyonunda davalı ... Madencilik A.Ş.'nin de dava konusu alacaktan sorumlu tutulmasını gerektirdiğinden, mahkemenin aksi yöndeki gerekçesi doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.” Yargıtay kararında da tüzel kişiliğin varlığını aynen devam ettirdiği yalnızca somut olayda ayrılık ilkesinin gözardı edildiği belirtilmiştir¹⁰⁰.

Sözleşmeden veya kanundan doğan yükümlülüklerinden kurtulmak ve alacaklıları zarara uğratmak, borçlarından kurtulmak için tüzel kişiliğin, sınırlı sorumluluk ilkesinin kötüye kullanılması karşısında; tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi; ortaya çıkmıştır. Tüzel kişiliğin ortaklarından bağımsız bir kişiliğinin olması, bu nedenle ortaklardan bağımsız bir malvarlığının bulunması dürüstlük kuralına aykırı davranan kişileri, tüzel kişilik kimliğini bir kalkan gibi kullanarak, menfaatleri doğrultusunda, ancak başkalarına zarar verecek şekilde hareket etmeye sevk edebilmektedir¹⁰¹. Bu teori ile tüzel kişilik perdesi aralanarak ortaklara ulaşılma amaçlanmaktadır.

Tüzel kişilik kavramı hukuk sistemi tarafından belirli bir sistematik üzerine oturtulmuş olup asıl olan bu kurumun korunması gerektiğidir. Bu durum hukuk güvenliğinin doğal bir sonucudur. Fakat doktrinde genel görüş¹⁰², somut olayda TMK m. 2 hükmünde düzenlenen dürüstlük kuralına aykırı olarak hakkın kötüye kullanıldığı durumlarda; uyuşmazlığın çözümünde kanun boşluğu bulunduğundan tüzel kişilik perdesinin

¹⁰⁰ <https://www.lexpera.com.tr/> e.t.01.10.2021.

¹⁰¹ Yılmaz, s.240.

¹⁰² Yanlı; s. 2-3, Dural M. ve Ögüz T.; s. 215, Özkurt, s. 35.

aralanması kurumuna başvurularak tüzel kişinin bağımsızlığının devre dışı bırakılması gerektiğidir. Bu bağlamda tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasının bir genel kural olmayıp sınırlı sorumluluk ve ayrılık ilkelerinin bir istisnası olduğunu yinelemekte fayda görmekteyiz¹⁰³.

2.2. Teorinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Tüzel kişilik perdesinin aralanmasına ilişkin uygulamalar öncelikle ABD mahkemelerinde verilen kararlarda ortaya çıkmış, daha sonra bir teori haline gelmiş ve sivil hukuk sistemine sahip ülkelerde de aynı amaca hizmet eden farklı terimlerle kullanılmaya başlanmıştır¹⁰⁴. Bununla birlikte ayrılık ilkesi gündeme gelmiştir. Ayrılık ilkesinin istisnasız uygulanması, gerçek kişilerin ayrılık ilkesini kötüye kullanarak tüzel kişilik perdesinin arkasına gizlenerek hukuken görünmez hale gelmesi, İngiliz hukukunda teoriye ihtiyaç duyulmasına sebep olmuş ve teorinin doğmasını sağlamıştır¹⁰⁵.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması İngiliz ve Amerikan hukuk sistemlerinde doğmuş olan ve daha sonradan Kara Avrupa'sı hukuk sistemlerince de benimsenmiş bulunan bir teoridir. İstisnai durumlarda mahkemeler, tüzel kişilik ve onu oluşturan bireyler arasındaki ayrılık prensibini gözardı ederek; tüzel kişinin ardında rol alan kişiyi iki ayrı hukuk sujesi olarak değil tek bir kişi gibi değerlendirilmektedir¹⁰⁶.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin temeli, ayrı malvarlığı ve ayrı tüzel kişiliği olan sermaye şirketlerinin ticari ve sınai faaliyette bulunurken, sınırlı sorumlu olmasıdır. Ancak ortaklar tarafından şirketlerin tüzel kişiliği ve sınırlı sorumluluğunun kötüye kullanılması, istismar edilmesi halinde adaletsizliği önlemek ve hakkaniyeti sağlamak gerekmektedir. Bu minvalde teorinin temelini, şirketlere tanınan ayrıcalıkların kullanılması ve faydalanılması konusunda yasal sınırlamalar getirilmesi gerektiği ve hakimlerin bu konuda geniş takdir yetkisine sahip olduğu oluşturmaktadır¹⁰⁷.

Türk Hukuku'nda ilk olarak 1963 yılında Reha POROY'un Banka ve Ticaret Hukuku Haftası'nda "Holdingle" bildirisini sunmasının ardından yapılan tartışmalar kapsamında

---

¹⁰³ Kuş, s.45.

¹⁰⁴ Namık Kemal Uyanık, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Organik Bağ, 1. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara 2019, s.29.

¹⁰⁵ İpek Sağlam, Amerikan ve İngiliz Hukuku ile Karşılaştırmalı olarak Tüzel Kişilik Örtüsünün Aralanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 1995 İstanbul, s.50.

¹⁰⁶ Sağlam, Tüzel Kişilik Örtüsünün Aralanması, s.44.

¹⁰⁷ Uyanık, s.30.

Tuğrul ANSAY tarafından “Tülü Kaldırma” terimi kullanılmıştır¹⁰⁸. Doktrinde, teorinin tüzel kişi ile üyeleri arasındaki ayrılık prensibinin bertaraf ederek tüzel kişiliğin dikkate alınmaması anlamına gelmesi ve Amerikan ve İngiliz Hukukularındaki “lifting the corporate veil” teriminin esinlenmesi ile “tüzel kişilik örtüsünün veya tülünün (perdesinin) kaldırılması” terimi tercih edilmiştir¹⁰⁹.

2.3. Teorinin Hukuki Dayanağı

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi mevzuatımızda düzenlenmemiştir. Geçmişten günümüze ihtiyaç duyulması ile teori gündeme gelmiştir. Kanuni bir düzenleme olmadığından net olarak hangi durumlarda teorinin uygulanacağı belirli değildir. Mahkemece her somut olay kendi içerisinde değerlendirilmektedir. Teorinin dayanağı dürüstlük kuralıdır. Hakların kullanılmasında ve borçların ifasında dürüst davranılması gereği hem de hakkın açıkça kötüye kullanımının hukuk düzenince korunmayacağı hükme bağlanmıştır¹¹⁰. Dürüstlük kuralı, 4721 S. TMK m.2/1’de “*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bireyler haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken kanun hükmü gereğince dürüst olmak zorundadır.

Sermaye şirketlerindeki sınırlı sorumluluk ilkesi, sermaye şirketi ortaklarına tanınan ayrıcalıklı bir haktır. Şirket ortakları kendilerine tanınan bu hakkı dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde kullanmamalıdır. Eğer ki, şirket veya şirket ortakları söz konusu hakkını dürüst bir şekilde kullanmadan hareket eder ve bu neticede bir menfaat elde eder ise, bu menfaat haksız kazanılmış hukuka aykırı elde edilmiş bir menfaattir. Bu minvalde hak kötüye kullanılmış olur ve hukuk düzeni tarafından bu hakkın korunması beklenemez¹¹¹.

---

¹⁰⁸ Yanlı, s.14.

¹⁰⁹ Yanlı, s.13., Esen s.15, Yılmaz, s.239.

¹¹⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/9387E. 2018/2071K. sayılı 19.03.2018, tarihli ilamında; *Tüzel kişiliklerde mal ayrılığı ilkesi geçerli olup, tüzel kişinin malvarlığı onun ortaklarının ve onun yönetiminde bulunan organları oluşturan kişilerin ve kardeş ortaklıkların malvarlığından bağımsız ve ayırdır. Eğer kişilik ve mal varlığı ayrılığı ilkesi uygulanmıyorsa yani malvarlıkları birbirine karışmışsa ve bu durumdan .... kişiler zarar görüyorsa, art niyetle ve hesabi davranışlarla sırf sorumluluktan kurtulmak amacıyla tüzel kişilik perdesi ardına sığınılmış ise bu durumda TMK'nin .... maddesi gereği şahıs ve mal ayrılığı ilkesi istisnaen uygulanmamaktadır..” <http://www.lexpera.com.tr/> e.t. 20.09.2021.*

¹¹¹ Yanlı, s.112.

Tüzel kişilik kavramının ardına saklanarak kanuna karşı hile¹¹² yapılması hukuki faaliyetlerden kaynaklanan sorumluluklarını yerine getirmeyerek alacaklıların zarara uğratılması halinde tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine başvurulabilir. Somut olay incelendiğinde eğer ki hakkın kötüye kullanılması söz konusu ise tüzel kişilik vasıtası ile elde edilmek istenen amaç engellenmelidir. Gerçek kişiler, kendilerine yönelik olan emredici hükümden kaçınmak maksadıyla tüzel kişilik perdesinin arkasına gizleniyorsa, bu MK m.2/2'ye aykırı bir davranış teşkil edecektir. Yani böyle bir davranış kanuna karşı hile oluşturacaktır. Ancak şunu belirtelim ki; kanuna karşı hile olmasa bile MK 2'ye aykırılığın bulunması durumunda da tüzel kişi ardına sığınan kişilerin kaçmak istedikleri hükümler onlara yine uygulanacaktır¹¹³.

2.4. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanmasının Dayandığı Hukuki Teoriler

Tüzel kişilik perdesinin aralanması kavramı kanunumuzda açıkça düzenlenmemiştir. Bu sebeple tüzel kişilik perdesinin kaldırılması kurumu açısından hukuk düzenimizde genel geçer ve kabul görmüş ortak ilke ve kurallar oluşturulamamıştır. Doktrinde teorinin hukuki dayanağı hususunda birçok görüş mevcuttur. Doktrindeki bu tartışmalar nedeniyle teorinin hangi hal ve şartlarda uygulanacağına ilişkin sınırlar belirli değildir. Mahkeme, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilip gidilmeyeceğine her somut olayı kendi içerisinde değerlendirerek karar vermektedir. Tüzel kişilik perdesinin aralanmasının hukuki dayanağı olarak, iki teori gündeme gelmiştir. Teorilerden ilki, kötüye kullanma teorisi bir başka ifade ile kurumsal tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisidir. Diğer ise normların amaçları teorisidir; bir diğer adı normların uygulanması şeklinde tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisidir. Bu teoriler, sınırlı sorumluluk kuralına rağmen, tüzel kişinin alacaklarına karşı tüzel kişinin dışında istisnaen üyenin de sorumluluğunu sağlamak üzere geliştirilmiştir¹¹⁴.

2.4.1. Kötüye Kullanma Teorisi

Kötüye kullanma teorisi, tüzel kişiliğin kötüye kullanıldığı veya ayrılık ilkesine dürüstlük kuralına aykırı şekilde dayanılması halinde perdenin aralanması yoluna

---

¹¹² Kanuna karşı hile, emredici hukuk kuralına aykırı olan hukuki işleme karşı uygulanacak yaptırımı bertaraf etmek için hukuken izin verilen başka işlemlerle aynı sonuca ulaşmak anlamına gelmektedir. (M. Kemal Oğuzman, Nami Barlas, Medeni Hukuk, Vedat Kitapçılık, 26. Basım, Eylül 2020, s.285.)

¹¹³ Sağlam, Perdenin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, s.155.

¹¹⁴ Yanlı, s.47-48.

başvurulabilmesini öngörmektedir¹¹⁵. Tüzel kişilik, kötüye kullandığı takdirde temel ilkelerimiz olan ayrılık ve sınırlı sorumluluk ilkeleri somut olayla sınırlı kalmak kaydı ile gerekçelendirilerek göz ardı edilmekte ve istisna olan tüzel kişilik perdesinin aralanmasına başvurulmaktadır.

Kötüye kullanma teorisi, sübjektif ve objektif kötüye kullanma teorisi şeklinde ikiye ayrılır. Rolf Serick'in¹¹⁶ savunduğu sübjektif kötüye kullanma teorisi karşısında, tüzel kişilik perdesinin aralanması için yalnızca objektif unsurların varlığını yeterli bulan objektif kötüye kullanma teorisi ortaya çıkmıştır¹¹⁷.

2.4.1.1. Sübjektif Kötüye Kullanma Teorisi

Sübjektif kötüye kullanma teorisi, şahıs ve mal ayrılığı ilkesi uygulanırken tüzel kişinin kasten kötü niyetli olarak ayrılık ilkesine dayanması hali dürüstlük kuralına ayrılık teşkil ediyor ise tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilebileceğini kabul etmektedir¹¹⁸. Sübjektif kötüye kullanma teorisinin temel unsuru kasıttır. Yani ayrılık ilkesine kasten kötü niyetli olarak dayanılması gerekmektedir.

Sübjektif kötüye kullanma teorisinin evrensel hukuktaki temsilcisi Rolf Serick'tir. Rolf Serick,¹¹⁹ tüzel kişilik perdesinin aralanmasını iki başlık altında incelemiştir. Birincisi tüzel kişiliğin yapısının kötüye kullanılması, yani tüzel kişiliğin ayrı ve bağımsız bir kişiliğinin olmasından faydalanılarak taraf oldukları sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeyerek, kanunu dolanarak diğer tarafın zarara uğratılmasıdır. Diğeri ise tüzel kişilerde ayrılık ilkesine rağmen istisnai olarak bazı hukuk kurallarının uygulanmasının sağlanmasıdır¹²⁰.

Tüzel kişiler belirli bir amaca ulaşmak için bir araya gelen kişi veya mal topluluklarıdır. Tüzel kişiler amaçlarının sınırlarını aşmadan, yasalara uygun bir şekilde faaliyet göstermelidirler. Tüzel kişiler yapılarından kaynaklanan şahıs ve mal ayrılığını kötüye kullandıkları takdirde bundan kaynaklı zarar görenlerin hukuk düzenince korunması gerekmektedir. Tüzel kişiliğe tanınan bu avantajların kötüye kullanıldığı hallerde, mahkemece zarara uğrayan 3. Kişilerin haklarının korunması için yalnızca o somut olay

---

¹¹⁵ Yanlı, s.47-48.

¹¹⁶ Rolf Serick, Durchgriffsprobleme bei Vertragsstörungen-Unter Berücksichtigung von Organschafts- und Konzernverhältnissen, Karlsruhe 1959, s. 104, 208 (Naklen Yılmaz, s. 242, Yanlı, s.57).

¹¹⁷ Yanlı, s.48.

¹¹⁸ Yanlı, s.47,48.

¹¹⁹ Serick, s.104,108. (Naklen Yanlı, s.57.)

¹²⁰ Yanlı, s.50,51.

için ayrılık ilkesi gözardı edilir ve tüzel kişilik perdesinin aralanmasına başvurulabilir¹²¹.

Subjektif kötüye kullanma teorisine dayanılarak tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilebilmesi için, tüzel kişinin hukuken tanınmış kuruluş amacına aykırı bir şekilde hareket etmesi (objektif unsur) ve tüzel kişilik yapısını kasıtlı olarak kötüye kullanma unsurlarının kümülatif olarak bulunması gerekmektedir. Ayrıca tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna yalnızca istisnai hallerde başvurulabildiği için, tüzel kişiliğin yapısının kasten kötüye kullanıldığını iddia eden taraf iddiasını ispat ile mükelleftir¹²². Yargıtay, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına ilişkin kararlarında hakkın kötüye kullanılması şartının yanında kastı da aramaktadır. Yargıtay'a göre kastın varlığını onu iddia eden taraf ispat etmelidir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2013/8411E. 2014/13676K. sayılı 12/09/2014 tarihli kararında;

“....davalı gerçek kişinin borçlu şirket ile diğer davalı şirketlerde ortak ve yönetici olmasının tek başına bu şirketleri kötüye kullandığı anlamına gelmeyeceği; perdenin aralanması teorisinin tüzel kişiliğin arkasındaki kişilerce sorumluluğun bertaraf edilmesi için kullanıldığının ispatlanması halinde istisnai olarak uygulanabileceği, somut olayda 70 davacının iddiasını herhangi bir delile dayandırmadığı...” sebebiyle tüzel kişilik perdesinin aralanmasına ilişkin açılan davada davanın reddine karar veren yerel mahkeme kararının onamasına karar vermiştir¹²³.

2.4.1.2. Objektif Kötüye Kullanma Teorisi

Subjektif kötüye kullanma teorisine karşılık olarak objektif kötüye kullanma teorisi gündeme gelmiştir. Objektif kötüye kullanma teorisine göre somut vakiada subjektif unsurların olup olmadığının aranması teorisinin uygulanabilir alanını oldukça daraltacaktır. Subjektif teoride kötüye kullanma kasıtının ispatı oldukça zor olduğundan teorisinin uygulanması güçleşecektir. Bu nedenle kötüye kullanma, kanunu dolanma, dürüstlük kuralına aykırılıkların objektif kriterler nazara alınarak tanımlanması gerekmektedir¹²⁴. Objektif kötüye kullanma teorisinde ise, uyumsuzluklarda tüzel kişilik

¹²¹ Özkurt s.77, Yanlı s.51.

¹²² Yanlı, s.52.

¹²³ Çamoğlu Ersin, Ticaret Ortaklıkları Bağlamında Perdenin Kaldırılması Kuramı ve Yargıtay Uygulaması, Batider, Cilt 32, Sayı 2. 2016, s.7

¹²⁴ Yılmaz s.243,244.

perdesinin aralanmasına başvurulmasına ilişkin koşulları katı koşullara dayandırmamıştır¹²⁵.

Teoriye göre tüzel kişilik hukuk düzeninin amaçlarına uygun ve meşru şekilde hareket etmelidir. Teori tüzel kişiliğin hukuk düzeninin sınırlarını aşarak gayrimeşru şekilde hareket etmesi ile objektif unsurun gerçekleştiğini ve tüzel kişiliğin kötüye kullanıldığını kabul etmektedir. Bunun haricinde kötüye kullanma açısından kastın aranmayacağını ifade etmektedir. Sübjektif unsur olan kötüye kullanma kastının aranması durumunda, ispatı zor olabilecek ve tüzel kişilik perdesinin kaldırılması kurumu uygulanamaz hale gelecektir¹²⁶.

Objektif kötüye kullanma teorisine göre, sadece objektif kriterler baz alınarak tüzel kişilik perdesinin aralanmasına gidilir ise sermaye şirketlerine ayrılık ilkesi bertaraf edilmiş olacaktır¹²⁷. Ayrıca sermaye şirketlerine kanunen tanınan avantajlı haklar da içi boş düzenlemelerden öteye geçemeyecektir. Yalnızca objektif kriterlerin baz alınarak tüzel kişilik perdesinin aralanmasına gidilmesi halinde tüzel kişilik sujesinin de hiçbir anlamı olmayacak, Medeni Kanun'daki tüzel kişiliğe ilişkin düzenlemeler amacına aykırı olacaktır¹²⁸.

Tüzel kişiyi oluşturanlar, tüzel kişilikten kaynaklanan ayrılık ilkesini kötüye kullanarak tüzel kişiliği adeta bir kalkan gibi kullanarak kanuni ve sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini ifa etmeyerek, kanunu dolanarak alacaklıların zarara uğratmış ise bu halde 4721 sayılı TMK m.2'ye aykırı davranmış olacaktır. 4721 s. TMK m.2'de düzenlenen dürüstlük kuralına dayanarak yalnızca somut uyuşmazlık için tüzel kişilik gözardı edilecek; tüzel kişilik perdesi aralanarak paydaşların sorumluluğuna gidilebilecektir.

2.4.2. Normaların Amaçları Teorisi

Normların amaçları teorisine göre esas olan, bir hukuk normunun anlamı ve bu norm ile ulaşılmak istenen amaçtır¹²⁹. Bu minvalde uyuşmazlıkların her birinde somut olayın şartları değerlendirilerek uygulanması gereken normun asıl amacına paralel hareket

---

¹²⁵ Yanlı s.55,56.

¹²⁶ Uğur Büyükyılmaz, Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015, s.16 Yılmaz, s.243.

¹²⁷ Özkurt, s.80.

¹²⁸ Yanlı, s.58.

¹²⁹ Esen, s.21.

edilmelidir. Müller- Freinfells¹³⁰, Serick'in görüşünün aksi yönde düşünmektedir. Müller-Freinfells'e göre , tüzel kişiler amaçlarına göre birçok farklı çeşitte kurulabildiğinden (Örn: Limited şirket, vakıf, dernek.) tüzel kişilerle alakalı uyuşmazlıklarda katı kurullarla çözüme ulaşılamaz. Tüzel kişiliklerin tek bir yapıda kurulmaması nedeniyle, farklı yapılardaki tüzel kişilerin yapılarından kaynaklı çeşitli uyuşmazlıklar yaşayabilecektir¹³¹.

Tüzel kişiliklerin farklı farklı yapılarda kurulması, ortakların bu tüzel kişilik ile ulaşmak istediği amaçları ve menfaatleri belirlenmektedir. Somut uyuşmazlıkta uygulanması gereken normun özü araştırıldığı takdirde, uyuşmazlıkların çözülebileceğini düşüncesi ile normların amaçları teorisi ortaya çıkmıştır¹³².

Normların amaçları teorisine göre; somut olaydaki hal ve şartlar analiz edilerek hangi durumda hangi normlara dayanarak tüzel kişilik perdesinin aralanmasına gidilip gidilmeyeceği ayrı değerlendirilir¹³³. Bu teoriye göre, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilmesi için genel geçer şartlar oluşturulması mümkün değildir¹³⁴. Zira her somut olayda taraflar arasındaki ilişkiler ve tarafların menfaatleri değişmektedir. Normların amaçları teorisine göre, somut uyuşmazlıkta zarar gören tarafın hukuken korunabilmesi ve mağduriyetinin giderilebilmesi için; tüzel kişiliğin yapısı nazara alınarak uygulanacak normlar, amaçlarına uygun şekilde ve bu normlara aykırı olmadığı takdirde tüzel kişilik perdesi aralanabilecek, uyuşmazlık bu şekilde çözülebilecektir¹³⁵.

2.5. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanma Türleri

2.5.1. Genel Olarak

Tüzel kişilik perdesinin aralanması, sermaye şirketlerinde şirketin ayrı bir tüzel kişiliğinin olması ve sınırlı sorumluluk ilkesine karşın; şirket ortaklarının, şirket borçlardan dolayı şahsen sorumlu tutularak şahsi malvarlıklarına başvurulabileceği anlamına gelir.

---

¹³⁰ Müller-Freinfells, Wolfram Zur Lehre vom sogenannten "Durchgriff" bei juristischen Personen im Privatrecht, AcP 1957, 156. Band Tübingen s. 522 vd. (Naklen, Yanlı s.59.)

¹³¹ Yılmaz, s.243.

¹³² Yanlı, s.48.

¹³³ Yılmaz, s.241,242.

¹³⁴ Erol Ulusoy, Şirketler ve Bankacılık Hukukunda Kapsam Alma ve Sorumlu Kılma Amacıyla Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, I. Uluslar Arası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, İstanbul 2008, s.369.

¹³⁵ Özkurt s.78.

Uyuşmazlık konusunda mahkemece tüzel kişilik perdesinin aralanmasına karar verilmesi halinde davacı yan alacağını, şirket tüzel kişiliği ile birlikte şirket ortağı davalı gerçek kişiye karşı da takip etmeye yarayan bir karar elde etmiş olacaktır. Hem şirket tüzel kişiliğine hem de şirket ortağı olan gerçek ve tüzel kişilere karşı hukuken başvurma hakkını haiz olacaktır. Başka bir deyişle mahkeme tüzel kişilik perdesinin aralanması kararı ile şirketin haksız fiil veya sözleşmeden veya yasadan kaynaklanan hukuka aykırı işlemleri nedeniyle zarar gören iyi niyetli 3. kişileri koruma altına almaktadır.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi çeşitli şekillerde uygulanabilir. Zarara uğrayan 3. Kişiler, bu yollardan birisi ile tüzel kişiliğin arkasındaki gerçek kişilere başvurma imkanına sahiptir. Tüzel kişilik perdesinin aralanması halleri doktrinde birçok şekilde sınıflandırılmaktadır. Biz çalışmamızda tüzel kişilik perdesinin düz, ters ve çapraz olarak aralanması şeklinde üç başlık altında sınıflandırıp inceleyeceğiz.

2.5.2. Tüzel Kişilik Perdesinin Düz Aralanması

Tüzel kişilik perdesinin düz aralanması; tüzel kişiliğin borcundan, sözleşmeden veya yasadan kaynaklanan bir yükümlülüğü nedeni ile perdenin aralanarak; tüzel kişi ile birlikte perdenin arkasına saklanan ortaklara da sorumluluğun izafe edilmesidir¹³⁶. Tüzel kişilik perdesinin düz aralanması ile sorumluluk yalnızca şirket ortağı gerçek kişiye yükletilmemekte; şirket tüzel kişiliği ile şirket ortağı müteselsil sorumlu olmaktadır. Bu durumda ayrılık ilkesi tamamen bertaraf edilmemektedir. Yalnızca somut uyuşmazlığın çözümünde ayrılık ilkesi gözardı edilmekte ve şirket ortaklarının sorumluluğunun sınırı genişlemektedir. Sermaye şirketlerinin temel kuralı olan, şirket ortağının yalnızca koymayı taahhüt ettiği sermaye ile sorumluluğunun sınırlı olması yalnızca somut olay için devre dışı kalmakta, ortakların şahsi malvarlıklarına da başvurulabilmektedir¹³⁷.

Son olarak, tüzel kişi ile zarar gören 3. kişi arasındaki uyuşmazlık nedeniyle, tüzel kişilik perdesinin aralanarak ortakların veya tüzel kişiliğin sorumluluğuna başvurulmasının sebebi tüzel kişilik ve şirket ortağı arasındaki ortaklık ilişkisidir¹³⁸.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/3251E. 2016/6984K. sayılı 23.06.2016 tarihli kararında;¹³⁹ dosyaya konu olayda yapılan bilirkişi incelemesinde, ortakların taahhüt

---

¹³⁶ Yanlı s.37, Esen, s.16.

¹³⁷ Esen, s.16.

¹³⁸ Yanlı, s.37.

ettiği sermayeyi ödemediği halde ödemiş gibi gösterilmesi nedeniyle; şirketin zarara uğradığı tespit edilmiştir. Şirketin yönetimine yön veren ortaklar açısından tüzel kişilik perdesinin düz aralanarak, şirketin hakim ortaklarının sorumluluğuna gidilmesi gerektiğine ilişkin verilen yerel mahkeme kararının onanmasına karar vermiştir.

2.5.3. Tüzel Kişilik Perdesini Ters Aralanması

Kural olarak, tüzel kişiliğin ortaklarının, şahsi borçları nedeniyle alacaklı kişiler, şirket ortağının şirkette bulunan payına karşı icra takibatı yaparak ortağın payını haczettirebilir. Bu durumda alacaklı, şirket ortağının şahsi borcundan kaynaklanan alacağını dolaylı olarak ortağın şirketteki payından tahsil etmiş olacaktır. Şirket ortaklarının şahsi borçlarından kaynaklanan alacaklar için, alacaklının dolaylı değil doğrudan tüzel kişinin malvarlığına başvurarak alacağını tahsil etmesine tüzel kişilik perdesinin ters aralanması denir¹⁴⁰. Şirket ortaklarının şahsi borçları nedeniyle şirketin malvarlığına başvurulduğunda, tüzel kişiliğin alacaklılarına olan borçlarını da ödemekte güçlük çekebilir. Bu durum şirket alacaklıları açısından ciddi bir risk olacak ve şirketin piyasadaki güvenilirliğini de azaltacaktır. Bu düşünce ile Alman Hukuku'nda tüzel kişilik perdesinin tersine aralanması kabul edilmemiştir¹⁴¹. Türk Hukuku'nda ise Yargıtayın perdenin ters aralanmasına örnek olabilecek kararları vardır.

---

¹³⁹ “Mahkemece, iddia, savunma, benimsenen 21.02.2011 tarihli bilirkişi raporu, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre; 02/04/2003 tarihinde kurulduğu anlaşılan ... ..'nin ortakları tarafından taahhüt edilen sermayenin şirket ortakları tarafından ödenmediği halde ödenmiş gibi gösterildiği, bu tutardaki sermaye payı kadar şirketin zarara uğratıldığı anlaşıldığı, dava dışı ... Reklam Film San. ve Tic. A.Ş.'nin, bilirkişiler tarafından incelenen 2003-2004 yılı defterleri ve yardımcı-muavin hesaba ait bilgisayar çıktıklarına göre; 30/06/2003 tarihi itibarıyla davacı şirketten 100.000,00 TL tutarında tahsilatın kaydedilmiş olduğu, 31/12/2004 tarihi itibarıyla 104,316,97 TL davacı şirkete borç bakiyesinin görüldüğü, pay sahipleri olarak görünen davalıların, sınırlı sorumlu olduklarından ve bu sıfatları nedeniyle de şirketin zararından sorumlu olmadıkları, davalılar ....., ...'ın hakim ortak sıfatı ile sorumlu oldukları, tüzel kişilik perdesinin aralanması ile yönetimde talimatları ile şirkete yön veren ve kararların oluşmasını sağlayan hakim ortakların şirket zararından sorumlu olduklarının kabulü gerektiği, şirkette hizmet sözleşmesi ile çalışanların verilen kararların alınmasında ve denetiminde söz sahibi olmadıklarından, davalılar ..... ve ... ..'ın zarardan sorumlu olmadıkları, yönetim ve denetim kurul üyeleri . ... ve ... ..'ın sorumlu tutulması gerektiği, davalılardan .....'ın ise; dava tarihinden önce 28/07/1988 tarihinde vefat ettiği ölü şahıs hakkında dava açılmayacağı gerekçesiyle, bu davalı hakkında açılan davanın reddine, hakim ortak, yönetim ve denetim kurulu üyesi olan davalılar bakımından davanın kabulü ile diğer davalılar yönünden davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davalılar vekili ve davacı vekili temyiz etmiştir.
Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalılar vekili ve davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.”

¹⁴⁰ Esen, s.17.

¹⁴¹ Yanlı, s.38 Esen, s.17.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2016/12461 E. , 2018/6475 K. Sayılı İçtihat Metnin’de¹⁴² “tüzel kişilik perdesinin ters aralanması” kavramı kullanılmıştır. Somut olayda, hayatın olağan akışına aykırı olacak şekilde yüksek meblağlı bir temlikin ivazsız yapılması, ibranameden sonra temlikin yapılması nedeniyle; davalıların tüzel kişilik perdesinin arkasına sığındığı tespit edilmiş ve davalılar müteselsilen borçtan sorumlu tutulmuştur.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 2010/12173E. 2011/3938K. sayılı 26.04.2011 tarihli kararında¹⁴³;

“ ...yapılan değerlendirme sonucu; takip dayanağı borç, alacaklının borçluya sattığı PVC branda satışından kaynaklanmaktadır. Satışa konu mallar takip ve ödeme emrinin tebliğ edildiği adrese teslim edilmiştir. Belirtilen bu adreste yapılan 01.06.2009 tarihli hacizde 3. kişiye ait vergi levhası görülmüştür. Bu adres aynı zamanda 3. kişinin ticaret sicilde belirtilen adresidir. Dava konusu haciz ise davacı şirketin 1. hacizden sonra adresini naklettiği (...) adreste 23.03.2010 tarihinde yapılmış ve satışa konu mallarla

¹⁴²“Mahkemece, alacağın temliki sözleşmesinin yasaya uygun şekilde kurulmadığı, 27/08/2010 tarihli ibranamenin de geçerli olmadığı, zira bu belgenin de davalı banka adına hareket edenlerce tek taraflı olarak imzalandığı, davacının imzasını içermediği, tek taraflı olarak hazırlanan yeniden yapılandırma sözleşmesi ve tenfizine ya da tanınmasına karar verilmeyen yabancı bir mahkeme kararına dayanılarak hazırlandığı ve yeniden yapılandırma sürecinde davalı banka alacaklılarının borçlu olan davalı ... Bank’ın yönetim kurulundan bir üye tarafından temsil edildiği, dolayısıyla bir temsilcinin kendisiyle işlem yapması durumunun ortaya çıktığı, buna göre geçerli olduğunun kabul edilemeyeceği, her ne kadar davalı tarafça kendi yönetim kurulu üyelerinden birisinin alacaklıları temsil ile yetkilendirildiği anlaşılrsa da hukukun temel ilkeleri nazara alındığında tamamen menfaat çatışması içinde olan alacaklılar ile borçlunun aynı bankanın yönetim kurulu üyeleri tarafından temsil edilmesinin de mümkün olmadığı, 60.000.000,00 USD gibi bir alacağın ivazsız temlikinin de düşünülemeyeceği, ibraname olarak sunulan belgenin 27/08/2010 tarihini taşıyıp temlikin 10/10/2011 tarihli olduğu dikkate alındığında da ibradan sonra temlikin yapılmasının da hayatın olağan akışına aykırı olduğu, dava tarihi itibarıyla bankanın 83.012.573,58 USD alacağının olduğu, davalı bankanın çok ileri vadeli borçlanma senetlerini ya da kıymeti dahi bulunmayan hisse senetleriyle borcunu ... olduğunun kabul edilemeyeceği, **somut olayda tüzel kişilik perdesinin tersten aralanması ilkesinin uygulanmasının mümkün bulunduğu,** dava tarihi itibarıyla davacı bankanın 83.012.573,58 USD alacağının bulunduğu ancak taleple bağlılık ilkesi gereğince 60.000.000 USD alacağı isteyebileceği, teminat mektubu içeriğinde belirtilen ilkeler doğrultusunda temerrüt faizinin yıllık % 22,5 olarak tespit edildiği gerekçesi ile 60.000.000 USD’nin bir kısım nakit ödeme yapıldığı 03/09/2010 tarihinden itibaren işleyecek yıllık %22,5 oranındaki temerrüt faiziyle birlikte davalılardan müteselsilen tahsili ile davanın kabulüne, tahsilde tekerrür olmamak üzere 60.000.000 USD’nin 03.09.2010 tarihinden itibaren işleyecek yıllık %22.5 oranındaki temerrüt faizi ile birlikte davalılardan müteselsilen alınarak davacıya verilmesine karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalılar vekillerinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davalılar vekillerinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün **ONANMASINA**, takdir olunan 1.630,00 TL duruşma vekalet ücretinin davalılardan alınıp davacıya verilmesine, aşağıda yazılı bakiye 11.848.584,34 TL temyiz ilam harcının temyiz eden davalılardan müteselsilen alınmasına, 18/10/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, e.t 28.05.2021.

¹⁴³ <https://www.lexpera.com.tr/> e.t. 05.10.2021.

aynı nitelikteki brandalar haczedilmiştir. Davacı şirketin %99 hissedarı borçlu diğer hissedar kardeşi iken borcun doğumundan sonra %25 hisse H.C. isimli şahsa devredilmiş olup borçlu davacı şirketin halen müdür ve temsilcisidir. Borçluya dava dilekçesi haciz adresinde tebliğ edilmiştir. Bu maddi ve hukuki olgular karşısında, borçlunun alacaklılardan mal kaçırma amacı ile yine kendisine ait aile şirketi olan davacı şirketin tüzel kişilik perdesinden yararlanarak, ticari faaliyete bu şirket üzerinden devam ettiği, ancak borca ilişkin belgeleri şahsı adına düzenlediği, satın aldığı malların şirket adresine geldiği, borçlunun başkaca faaliyet adresinin bulunmadığı sabit olduğundan mahkemece davacı 3. kişinin davasının reddine karar vermesi gerekirken yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır...”

Borçlunun alacaklılardan mal kaçırmak kastı ile ticari faaliyetlerine aile şirketi üzerinden devam etmesini; tüzel kişilik perdesinin kötüye kullanılması olarak nitelendirmiştir.

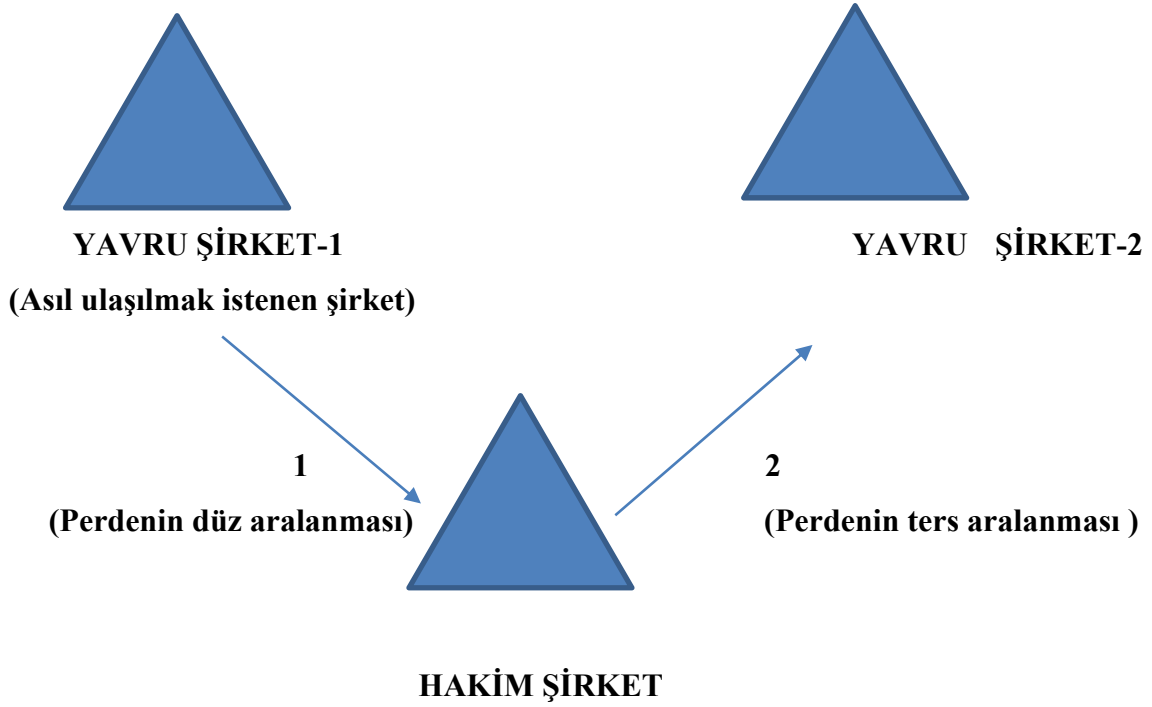
2.5.4. Tüzel Kişilik Perdesini Çapraz Aralanması

Hakim şirket kendisine doğrudan ya da dolaylı olarak bağlı bulunan şirketlerle birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hakim şirketler ana şirket, bağlı şirketler ise yavru şirket konumunda yer alır. Tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasında, perdenin ters aralanması ve düz aralanması birlikte uygulanmakta olup, çapraz aralanma; hakim şirkete bağlı yavru şirketler arasındaki perdenin aralanması halidir¹⁴⁴. Öncelikle yavru şirketle alakalı uyuşmazlık nedeniyle tüzel kişilik perdesinin düz aralanması yoluna gidilerek ana şirkete ulaşılmaktadır. İkinci olarak hakim şirket ile bir başka yavru şirket arasında tüzel kişilik perdesinin ters aralanması yoluna gidilerek sorumlu olan yavru şirkete başvurmanın yolu açılır. Bu durum tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanması olarak ifade edilemektedir¹⁴⁵.

---

¹⁴⁴ Esen,s.17-18.

¹⁴⁵ Esen, s.18;Yanlı s.40.

Yavru şirketlerin aynı kişiler tarafından yönetilmesi veyahut şirketlerin aynı kişiye ait olması halinde yavru şirketlere, kardeş şirketler/kardeş şirket denmektedir¹⁴⁶. Doktrinde bazı yazarlar bu şekilde yavru şirketler arasında tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasında iki kardeş şirket arasında iktisadi bütünlük olup olmadığına bakılması gerektiğini; kardeş şirketler arasında birbirini tamamlayıcı nitelikte faaliyetleri olması gerektiğini savunmaktadır¹⁴⁷. Örneğin kardeş şirketlerin mobilya, yemek, çimento, akaryakıt gibi birbiriyle bağlantısız sektörlerde işletmeleri olduğundan bu kardeş şirketler arasında tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine başvurulamayacaktır. Ancak tek bir işletmenin altında birbirini tamamlayan ticari faaliyetler yapılıyor ise bu durumda perdenin aralanması teorisine başvurulabileceği görüşündedirler¹⁴⁸.

Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 2016/3472E, 2019/745K. Sayılı ilamındaki muhalefet şerhinde;

“ Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması üç şekilde olabilir: a) Tüzel kişinin borçlarından dolayı, tüzel kişiyi oluşturan ortaklar ve şirket yöneticilerinin sorumlu tutulabilmesi, (tüzel kişilik perdesinin düz kaldırılması) b) Ortağın şahsi borcundan dolayı doğrudan şirketin mal varlığı ile sorumlu tutulması, (tüzel kişilik perdesinin tersten kaldırılması).

¹⁴⁶ Özkurt, s.63.

¹⁴⁷ Özkurt, s.63; Esen, s.18.

¹⁴⁸ Öztekin S., Memiş T., s.208, Esen, s.18, Özkurt, s.65-66.

c) Bağlı ortaklık üzerinden ana ortağın mal varlığına gidilebilmesi, sonra da tekrar perdenin kaldırılması suretiyle diğer bir yavru ortağın mal varlığına müracaat edilebilmesi (tüzel kişilik perdesinin çapraz kaldırılması). Ancak **"perdenin çapraz kaldırılmasında" büyük çaplı bağlı işletmeler topluluğunda, gıda, finans, otomotiv, enerji gibi farklı sektörlerde faaliyet gösteren, aynı seviyedeki tüzel kişiliği haiz kardeş şirketler arasında, 'iktisadi bütünlük' yoksa perdenin kaldırılması teorisini uygulamamak gerekir.**" Muhalefet şerhinde, yavru şirketler arasında İktisadi bütünlük olmadığı takdirde, perdenin çapraz kaldırılması teorisinin uygulanmaması gerektiği belirtilmiştir.

Kanaatimizce kardeş şirketler arasında bu şekilde iktisadi bütünlük aranması teorisinin amacı ile örtüşmemektedir. Çeşitli alanlarda işletmesi olan hakim şirket tamamlayıcı nitelikte olmayan birçok faaliyet için şirket kurabilir. Bu şirketlerden bir tanesi mobilya ile ilgili faaliyet gösterirken diğeri eğitim ile ilgili faaliyet gösterebilir. Kardeş şirketlerin birisinin ekonomik zorlukta olması, iflasın eşiğine gelmesi halinde diğer kardeş şirkete malvarlığını muvazaalı şekilde devrederek alacaklılarını zarara uğratabilir. Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin temel amacı, tüzel kişiliğin arkasına saklanarak, tüzel kişiliği istismar ederek alacaklıların menfaatlerini zarara uğraması halinde, bu kişilerin zararlarının giderilmesidir. Salt kardeş şirketler arasında iktisadi bütünlük olmaması nedeniyle teorisinin uygulanmaması teorisinin temel amacına, dürüstlük kuralına aykırı olacak; kötü niyet hukuken korunmuş olacaktır¹⁴⁹.

2.6. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanmasının Hukuki Niteliği

2.6.1. İstisnai Olma Niteliği

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine başvurulduğunda, tüzel kişi ile tüzel kişiyi oluşturan ortakları arasındaki şahıs ve mal ayrılığının gözardı edilerek; tüzel kişi ve ortakları bir bütün kabul edilmektedir¹⁵⁰. Somut uyuşmazlıkların tamamında teoriye başvurulduğu takdirde, tüzel kişilik sujesinin hukukumuzdaki yeri işlevsiz kalacaktır. Örneğin sınırlı sorumluluk ilkesi de gerçek kişiler açısından bir güven teşkil etmeyecek; bireyler tüzel kişiliğe dahil olmaktan bir nebze de olsa kaçınacaktır.

¹⁴⁹ Göger, s.78.

¹⁵⁰Emrullah Kervankıran , Sermaye Ortaklıklarında Sınırlı Sorumluluk İlkesine Karşı Önemli Bir İstisna: Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Sayı 3-4 s.460.

Doktrinde, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna istisnaen başvurulabilmesi kabul edilmektedir¹⁵¹. Yapılan yargılamalarda, mahkemece her somut olay titizlikle incelenmeli her vakıa kendi içerisinde değerlendirilerek karar verilmelidir. Somut uyuşmazlıkta belirli şartlar vuku bulur ve uyuşmazlık açısından perdenin aralanması yoluna gidilmesi gerekirse; istisnaen perdenin arkasındaki kişi ortaya çıkarılmalıdır. Zira aslolan tüzel kişiliğin gerçek kişi gibi bir hukuk sujesi olmasıdır¹⁵². Bu minvalde, uyuşmazlığın çözümünde başvurulacak ilk yol perdenin aralanması teorisi değildir. Somut uyuşmazlık, öncelikle kanuni düzenlemeler çerçevesinde çözülmeye çalışılmalıdır. Bu şekilde uyuşmazlık çözülemeyecek ise, perdenin aralanması teorisine başvurulmalıdır. Bu nedenle perdenin aralanması teorisine başvurmak istisnai niteliktedir¹⁵³.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilmesi halinde ayrılık ilkesi yalnız somut olay açısından gözardı edilir. Tüzel kişi ile birlikte ortaklar da kendi şahsi malvarlıkları ile sorumlu olurlar. Alacaklı hem şirketin hem ortaklarının malvarlığına başvurarak alacağını tahsil etme hakkına sahip olur. Somut olay dışında şirket ve ortakları arasındaki şahıs ve mal ayrılığı aynı şekilde devam etmekte ve tüzel kişi yapısı korumaktadır.

2.6.2. İkincil Olma Niteliği

Tüzel kişiyi oluşturan gerçek ve tüzel kişiler, hukuk düzeninde tüzel kişiye tanınan haklardan faydalanmaktadır. Örneğin sermaye şirketlerinde, sınırlı sorumluluk ilkesi ile tüzel kişiyi oluşturan ortakların şahsi malvarlıkları korunmaktadır. Bu durum tüzel kişiyi oluşturanlara tanınmış avantajlı haklardan en önemlisidir. Tüzel kişiliği oluşturanlar, kanunen kendilerine tanınan hakları kötüye kullanarak tüzel kişilik yapısının ardına gizlenebilirler. Bu şekilde kanundan ve sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınılması halinde 3. kişiler zarara uğrayabilmektedir. Bu şekilde olan uyuşmazlıklarda, kötü niyetli fiilin hukuken korunması yahut bu fiile bir yaptırım uygulanmaması düşünülemez.

¹⁵¹ Sağlam, Perdenin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, s.154.

¹⁵² Göger, s. 80-81, Kuş, s.68, Yanlı, s.51.

¹⁵³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 2013/8411 E., 2014/13676 K. sayılı, 12.09.2014 tarihli kararında; “...perdenin aralanması teorisinin tüzel kişiliğin arkasındaki kişilerce sorumluluğun bertaraf edilmesi için kullanıldığının ispatlanması halinde istisnai olarak uygulanabileceği...” (<https://www.lexpera.com.tr/> e.t. 12.10.2021.)

Şirket ortaklarının kötünietli şekilde hareket etmesi, tüzel kişiliğın arkasına gizlenmesi halinde; zarara uğrayan, perdenin aralanması teorisine başvurabilecektir. Ancak teoriye başvurabilmesi için, zarara uğrayanın, ilk olarak şirket tüzel kişiliğine alacağını tahsil için başvurması şarttır. Alacaklı, alacağını tahsil edemediği takdirde ortağın şahsi sorumluluğuna gidebilecektir. Sermaye şirketlerinde alacaklı, şirket tüzel kişiliğine başvurmadan, şirket ortağının şahsi sorumluluğuna gidemez. Bu nedenle perdenin aralanması teorisine başvurulması hukukumuzda istisnai ve ikincil niteliktedir¹⁵⁴. Özetle, 3. kişinin zararını öncelikle şirket tüzel kişiliğinden tahsil yoluna gitmesi, zararı giderilmez ise teoriye başvurulabilmesi, teorinin ikincil nitelikte olduğunu göstermektedir.

2.7. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanarak 3. Kişilerin Sorumlu Kılınabileceği Haller

2.7.1. Özkaynak Yetersizliği

Tüzel kişilik perdesinin aralanarak, sermaye şirketi ortaklarının somut olaydaki borç açısından şahsen sorumlu olmasını gerektiren ilk durum şirketteki özkaynağın yetersiz olmasıdır. Şirketin özkaynağı, esas sermaye ve yedek akçelerden oluşur¹⁵⁵. Sermaye şirketlerinde, şirket ortaklarının, şirket kurulurken koymayı taahhüt ettikleri sermayelerin tamamı şirketin sermayesini oluşturur. Şirketin sermayesini aşan ve sermayesi haricindeki malvarlığına ise yedek akçe denmektedir¹⁵⁶. Yedek akçeler tüzel kişiliğın aktiflerindeki değer artışları veya değerlendirme kriterlerine uygun sınırlar çerçevesinde olduğu sürece, yapılan düşük değerlendirmeden kendiliğinden oluşabilir. Bununla birlikte pay bedellerini aşan ihraç bedellerinden,ıskat kazançlarından doğabilirler¹⁵⁷.

Şirkette özkaynağın birçok fonksiyonu vardır. Fonksiyonlardan başlıcası, şirketin alacaklılarının alacaklarını en alt sınırdan olsa dahi teminat altına alması, sorumluluk fonu işlevi görmesi olup bu fonksiyona garanti fonksiyonu da denmektedir¹⁵⁸. Özkaynağın ikinci fonksiyonu, şirketin ticari hayatta karşı karşıya kaldığı riskleri azaltarak şirketin iflas ihtimali halinde iflası önlemektir. Şirketin içinde bulunduğu

¹⁵⁴ Sağlam, Perdenin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, s.157, Yanlı, s.84, Esen s.34.

¹⁵⁵ Özkurt, s.76.

¹⁵⁶ Yanlı,s.87.

¹⁵⁷ Yanlı, s.87.

¹⁵⁸ Özkurt, s.35.

risklere karşı özkaynak adeta bir tampon işlevi gördüğünden özkaynağın tampon fonksiyonu da denmektedir¹⁵⁹. Üçüncü fonksiyon ise, şirketin faaliyetlerine devam edebilmesi için gereken asgari malvarlığın karşılanmasıdır. Sonuncusu ise, şirket kurulurken özkaynağı oluşturan ortaklar tarafından ödenen paylar sayesinde şirketin faaliyetleri nedeniyle girdiği ticari riskleri ortaklara dağıtarak risklere ortakları da dahil etmesidir¹⁶⁰.

Türk Ticaret Kanunu'nda sermaye şirketlerinin kurulabilmesi için şirketin faaliyeti için yeterli tutardaki sermaye değil, asgari tutarda gerekli olan sermaye miktarları belirlenmiştir. Ancak mevzuatımızda yeterli sermaye öngörülse dahi hangi kriterlere göre sermayenin yeterli olup olmadığını denetlenmesinin çok güç olacağı kanaatindeyiz. Örneğin limited şirket kurulabilmesi için asgari 10.000,00 TL esas sermaye konulması şarttır. (TTK m.580/1) Normalde, şirketin ticari faaliyetlerini yürütebilmesi için 1.000.000,00 TL sermaye gerekseyse de kanun koyucu madde hükmünde; yeterli sermaye miktarı değilde asgari sermaye miktarını öngördüğünden limited şirket kurulabilmesi için 10.000,00 TL esas sermaye yeterli olmaktadır¹⁶¹. Esasen şirketin faaliyeti için gerekli olan sermayeden çok daha cüz'î bir sermaye koyarak kötünietli olarak şirketin kurulması halinde şirket ortakları, şirketin getirilerinden faydalanırken şirket alacaklılarının hakları ciddi bir risk altında olacaktır. Bu halde alacaklılar, şirketin malvarlığından alacaklarını tahsil edemedikleri takdirde; tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna giderek perdenin arkasındaki kötü niyetli ortakların sorumluluğuna başvurabileceklerdir¹⁶².

Esasen bir şirket için ne kadar özkaynağın yeterli olduğunun belirlenmesi mümkün değildir. Zira şirketin faaliyet göstereceği alan, hitap edeceği müşteri kitlesi, faaliyetinde kullanacağı malzemenin kalitesi gibi birçok faktör şirketin ihtiyacı olan özkaynağı belirlemektedir¹⁶³. Şirketin faaliyetleri ile aldığı risklere nazaran özkaynağı aşırı derece cüz'î ise ortakların kötünietle şirketi kurduğu kabul edilebilir. Yalnızca özkaynağın yetersiz olması perdenin aralanması yoluna başvurulması için yeterli olmayıp, şirket alacaklılarının zararının nedeni, özkaynak yetersizliği olmalıdır. Bununla birlikte şirket ortağının da bu zarara ortaya çıkmasında kusuru olması şarttır. Sonuç olarak, şirketin özkaynağı ile, şirketin karşı karşıya kaldığı ticari riskleri

---

¹⁵⁹ Yanlı, s.87-88.

¹⁶⁰ Özkurt, s.36-37 Yanlı, s.87-88.

¹⁶¹ Esen, s.22.

¹⁶² Göger, s.87.

¹⁶³ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.382-383.

kıyasladığımızda, özkaynağın bu riskleri karşılamaması ve şirket alacaklılarının alacağına zarar görmesi halinde; öz kaynağın yetersiz olması nedeni ile tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilebilir¹⁶⁴.

2.7.1.1. Başlangıçta Bulunan Özkaynak Yetersizliği

Mevzuatımızda, anonim şirketlerin kurulması için asgari 50.000,00 TL sermaye (TTK m.332) limited şirketin kurulması için asgari 10.000,00 TL sermaye yeterli görülmüştür. Elbetteki bu miktardaki sermayelerin şirketin ticari faaliyeti için yeterli olduğu anlamına gelmemektedir. Örneğin bir turizm şirketi anonim şirket olarak kurulduğu takdirde 50.000,00 TL sermaye koyarken; bir başka turizm şirketi 10.000,00 TL sermaye ile aynı faaliyeti gösteren aynı nitelikte bir limited şirket kurabilecektir. Şirket ortaklarının kanunda öngörülen asgari sermaye tutarını koyması özkaynağının yeterli olduğu anlamına gelmemektedir.

Şirketin kuruluş aşamasındaki sermayesi, ticari faaliyetlerine devam etmesi için gerekli ve zorunlu sermaye tutarını karşılamıyor ise bu duruma başlangıçtaki (kuruluştaki) özkaynak yetersizliği denmektedir¹⁶⁵. Başlangıçtaki özkaynak yetersizliği, şirket ortaklarının hangi saikle özkaynağı yetersiz şekilde faaliyet göstermesine göre 3 başlıkta sınıflandırılır. Şirket ortakları, alacaklıları zarara uğratma kastı ile özkaynağı yetersiz şekilde ticari faaliyetlerini sürdürmüş ise buna kötü niyetli sermaye yetersizliği denmektedir¹⁶⁶. Şirket alacaklılarını zarara uğratma saiki olmadan şirkete güvendiğinden şirket faaliyeti için, özkaynağı olması gerekenden az ise buna kasten oluşturulan yetersiz sermaye denir¹⁶⁷. Şirket ortaklarının, şirketin ticari faaliyetleri için zorunlu olan özkaynağı konusunda tecrübesizliklerinden yahut hataları nedeniyle özkaynak yetersizliği ortaya çıkmış ise bilinçsizce oluşturulan yetersiz sermaye denmektedir¹⁶⁸.

Şirketin kuruluşu esnasında özkaynak yetersiz ise kurucu ortaklar şirket kurulduğundaki sermaye miktarını kabul ettiği için kurucu ortakların her birinin bu özkaynak yetersizliğinden sorumlu olmaları gereklidir¹⁶⁹. Tüzel kişiliğin perdesi aralandığından

---

¹⁶⁴ Göger, s.87.

¹⁶⁵ Özkurt, .38.

¹⁶⁶ Yanlı, s.88-89.

¹⁶⁷ Yanlı, s.88-89.

¹⁶⁸ Yanlı, s.88-89, Kuş, s.102-104.

¹⁶⁹ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.386-387.

alacaklılar kurucu ortakların her birinden alacaklarını tahsil etmek için kurucu ortakların şahsi malvarlıklarına başvurabilirler.

2.7.1.2. Sonradan Meydana Gelen Özkaynak Yetersizliği

Sermaye şirketleri kurulduğu esnada ortakların koyduğu sermaye ve yedek akçelerle oluşan özkaynak ilk etapta yeterli olsa da ilerleyen süreçte şirketin ticari faaliyetinin kapsamı, sözleşmeden doğan yükümlülükleri gibi birçok faktörle yeterli düzeyde olmayabilir yahut şirket faaliyeti nedeniyle özkaynak ihtiyacı gittikçe artabilir. Şirketin özkaynağının, şirketin kuruluşundan itibaren yetersiz kalmasına sonradan meydana gelen özkaynak yetersizliği denir¹⁷⁰. Sonradan oluşan özkaynak yetersizliği, şirketin ticari politikalarını yanlış yürütmesi, iş ve işlemlerinde masraf, kar, zarar dengesini gerekli düzeyde gözetmeksizin hareket etmesi ile ortakların rızası hilafında meydana gelebilir. Bununla birlikte şirket ortaklarının kötü niyetli hareket etmelerinden de kaynaklanabilir. Örneğin, şirket kurulurken koymuş olduğu sermayeyi muvazaalı bir satış ile ortak kendi malvarlığına dahil edebilir veya ortaklar özkaynağın yetersiz kalacağını bile bile şirket malvarlıklarını satarak kendilerine menfaat elde edebilir¹⁷¹. Bu durumda şirket alacaklılarının, alacak hakkı tehlikeye düşmektedir. Şirket organlarının bu şekildeki işlemleri nedeniyle alacaklıların tüzel kişiliğın perdesinin aralanması yoluna gidebilmesi için öncelikle şirketin özkaynak yetersizliğine düşmesi; alacaklının şirketten alacağını tahsil edememesi gerekmektedir¹⁷².

Sonradan meydana gelen özkaynak yetersizliğinde; şirketin başlangıçta özkaynağı yeterli olduğu halde devam eden süreçteki faaliyetleri nedeniyle özkaynak yetersiz hale gelmektedir. Özkaynağın yetersiz olmasına neden olan faaliyetlerde, gerekli ve yeterli önlemleri almayan organların ihmalleri çerçevesinde sorumluluğuna gidilebilecektir¹⁷³. Şirketin özkaynak yetersizliğinden ortakların sorumlu olması için ortağın kusurlu olma şartı aranır¹⁷⁴. Şirket ortaklarından hangilerinin kusurlu olduğu ise somut duruma göre değişmektedir. Sonradan ortaya çıkan özkaynak yetersizliğinde, hangi ortakların kusurunun olduğunun tespiti önem arz etmektedir. Zira başlangıçta olan özkaynak yetersizliğindeki gibi bütün kurucu ortaklara kusur izafe etmek mümkün değildir.

---

¹⁷⁰ Özkurt, s.38-39.

¹⁷¹ Özkurt, s.38.

¹⁷² Göger, s. 90-91.

¹⁷³ Yanlı, s.116-117.

¹⁷⁴ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.386.

2.7.1.3. Adi Özkaynak Yetersizliği

Adi özkaynak yetersizliği, şirketin ticari faaliyetlerinde özkaynağının yetersiz kalmasına ve şirketin sürekli sermaye ihtiyacı olmasına karşın, kredi itibarının düşük olması nedeniyle şirket haricindeki üçüncü kişilerden yabancı kaynak temin edilememesidir¹⁷⁵. Şirket ortakları, şirketin faaliyeti ve devamlılığı için gereken özkaynağı tamamlamak yerine şirketin ihtiyacı olan sermayeyi şirketin borçlandırarak tamamlamasıdır.

2.7.1. . Olağanüstü Özkaynak Yetersizliği

Olağanüstü (fevkalade) özkaynak yetersizliği; şirketin özkaynağının şirket faaliyetlerine yetmemesinin bariz bir şekilde şirket ortakları tarafından fark edilmesi halidir¹⁷⁶. Şirketin olağanüstü özkaynak yetersizliği nedeniyle aldığı risk neticesinde uğrayabileceği zararları, şirket alacaklılarına yüklemesi, adi özkaynak yetersizliğine nazaran daha yüksek bir ihtimaldir¹⁷⁷.

2.7.1.5. Nominal Özkaynak Yetersizliği

Nominal özkaynak yetersizliği, şirket faaliyetlerine özkaynağın yetersiz gelmesi halinde ortaklar tarafından bu özkaynağın arttırılması, tamamlanması yerine, ortakların şirkete ödünç vererek özkaynağın eksikliğini tamamlıyormuş gibi gösterilmesidir¹⁷⁸. Bu durumda ortaklar şirkete ödünç verebileceği gibi, üçüncü kişilerin vereceği ödünçlere teminat da gösterebilirler. Şirkete ortağın ödünç vermesi de şirketin üçüncü kişilerden ödünç alması da şirket açısından yabancı sermaye niteliğindedir. Zira, sermaye şirketlerinin temel ilkesi olan ayrılık ilkesi gereğince, şirketin ortaklarından bağımsız bir kişiliği ve malvarlığı vardır. Bu nedenle şirket ortağının şirkete ödünç vermesi yahut kredi vermesi yabancı sermaye¹⁷⁹ olmasını engellemez. Şirketin özkaynağını bu şekilde kredi veya ödünç verilerek tamamlanması ve yeterli gibi gösterilmesi şirketin iflasını engellemek için yapılmaktadır¹⁸⁰.

---

¹⁷⁵ Özkurt, s.37-38.

¹⁷⁶ Yanlı, s.90.

¹⁷⁷ Özkurt, s.40.

¹⁷⁸ Özkurt, s.39-40.

¹⁷⁹ Şirketin özkaynağının yetersiz olması halinde, özkaynağın şirket ortakları tarafından kredi veya ödünç verilerek tamamlanması halinde oluşan sermayeye, yabancı sermaye denir. (Özkurt, s.41)

¹⁸⁰ Özkurt, s.41, Yanlı, s.91.

Sermaye şirketlerinde ortaklar, şirketi kurduklarında kanunen öngörülen asgari sermaye tutarını koymaktadırlar. Devam eden süreçte, şirketin faaliyetlerinin artması ile şirketin özkaynak ihtiyacını asgari sermaye tutarı karşılamamaktadır. Şirket ortaklarının, şirketin sermayesini arttırma yoluna gitmektense şirkete ödünç vermeyi tercih etmelerinin sebebi; şirketin faaliyetlerinden doğacak olan riskleri üzerlerine almak istememeleridir. Şirketin ihtiyacı olan özkaynak, ödünç olarak verildiğinde şirketin sermayesinde değişiklik olmamakta; şirket hala kurulduğu esnadaki asgari tutardaki sermayede kalmaktadır. Buna karşın şirketin faaliyetleri artmaya devam etmektedir. Şirket yaptığı her ticari faaliyet ile risk rizikosunu arttırmaktadır. Özkaynak, ortaklar tarafından ödünç verilerek tamamlandığında artan riskler alacaklılar üzerinde doğmaktadır. Şirketin iflas etmesi halinde, şirkete ödünç veren ortak; diğer şirket alacaklıları gibi alacak hakkına sahip olacaktır. Zira şirkete ödünç veren ortak her zaman verdiği ödünçü geri alma hakkına sahiptir. Ancak bu meblağ şirkete sermaye olarak koyulsa idi bu meblağı geri alma şansı olmayacak, alacaklıların artan bu sermayeden alacaklarını almaları daha kolay olacak; haklarına hanel gelmeyecek idi¹⁸¹. Açıkladığımız şekilde şirket ortakları tarafından ödünç verilerek şirketin faaliyetine devam edildi ise, alacaklılar tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidebilecektir. Sermaye şirketlerine kanunen tanınan avantajları, kötü niyetle kullanan ortaklar; şahsi malvarlıkları ile sorumlu olacak, sonuçlarına katlanacaktır.

İsviçre ve Alman Hukuku'nda, şirketlerde nominal özkaynak yetersizliği görülmesi halinde şirket ortaklarının, ödünç verdiği meblağlar ödünç olarak değil şirketin sermayesi gibi değerlendirilmektedir¹⁸². Aksi halde yukarıda izah ettiğimiz üzere alacaklıların menfaatleri zedelenecektir. Bu nedenle, ortakların verdikleri ödünçler şirket sermayesine dahilmiş gibi değerlendirilmesi gerektiği görüşü hakimdir¹⁸³. Bu durumda kötüniyetle hareket eden şirket ortağının bu fiili nedeniyle alacaklıların perdenini aralanması yoluna başvurarak alacaklarını almaları için yargılama sürecine girmelerine gerek kalmayacaktır. Bu şekilde nominal özkaynak yetersizliğinin önüne geçilmiş; bu durumda şirket sermayesi ve verilen ödünçler ile birlikte alacaklıların alacağı daha iyi şekilde teminat altına alınmış olacaktır¹⁸⁴.

---

¹⁸¹ Yanlı, s.91.

¹⁸² Göger, s. 101.

¹⁸³ Yanlı, s.92-93.

¹⁸⁴ Yanlı, s.93-96.

2.7.1.6. Materyal Özkaynak Yetersizliği

Materyal özkaynak yetersizliği şirketin alacaklılarının haklarını riske sokacak derecede bir öz kaynak yetersizliği içinde olması ve bu yetersizliğin kredi kullanarak veya ortaklar tarafından verilecek ödünçler ile dahi giderilememesi hali olarak tanımlanmaktadır¹⁸⁵. Nominal özkaynak yetersizliğinde alınan ödünçlerle en azından şirket faaliyetleri devam etmektedir. Materyal özkaynak yetersizliğinde ise verilen ödünçler, ortaklar haricindeki yabancı sermayeler tarafından verilen uzun vadeli kredilerle dahi şirketin özkaynak yetersizliğinin tamamlanamamasıdır¹⁸⁶.

2.7.2. Özkaynak Yetersizliğinden Kaynaklı Sorumluluğa İlişkin Görüşler

2.7.2.1. Beyandan Doğan Sorumluluk Görüşü

Beyandan doğan sorumluluk görüşü, özkaynak yetersizliğinden dolayı uyumsuzlukların çözümüne ilişkin önerilerde en başta yer almaktadır. Beyandan doğan sorumluluk görüşüne göre, bir kişinin güvendiği yahut güvenmesi beklenen beyanda bulunan kimsenin bu beyana duyduğu güven karşılanmadığında sorumlu olması gerekmektedir¹⁸⁷. Sermaye şirketlerine has olan sınırlı sorumluluk ilkesinin de kötüye kullanması halinde şirket ortakları sorumlu olacaktır. Her ne kadar şirketlerin sermayeleri ticaret sicilden kolaylıkla öğrenilebilse de, şirketin sermayesinin faaliyetlerine nazaran orantılı olup olmadığı, ortaklarca taahhüt edilen sermayelerin ne kadarının ödendiği gibi birçok bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Belirtmek isteriz ki, sermaye şirketi kurarak ticari faaliyet yapanlar, şirketin bağımsız malvarlığı ile kendi şahsi malvarlıklarını ayrı tutacağını, şirketin özkaynağını fahiş miktarda aşan faaliyetlerinden kaçınacaklarını, şirketi kurarken esasen zımnen kabul etmektedir¹⁸⁸. Bu minvalde, sermaye şirketlerinde geçerli olan sınırlı sorumluluk ilkesini kötü niyetle kullanan kişiler; zımni kabullerinden ötürü menfaatlerini zedeledikleri alacaklılar tarafından sorumlu tutulabilirler. Beyandan doğan sorumluluk görüşü sözleşme dışında ve haksız fiil sorumluluğunun koşullarının karşılanmasını beklemeksizin, malvarlığına verilen zararın tazmini bakımından önem arz etmektedir¹⁸⁹.

---

¹⁸⁵ Yanlı, s.93.

¹⁸⁶ Özkurt, s.40.

¹⁸⁷ Öztekin, Memiş, s.207.

¹⁸⁸ Yanlı, s.100-101.

¹⁸⁹ Esen, s.23-24.

2.7.2.2. Organizasyon Hatasından Kaynaklanan Sorumluluk Görüşü

Özkaynak yetersizliği nedeni ile uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin diğer öneri de organizasyon hatasından kaynaklanan sorumluluk görüşüdür. Bu görüşün temeli ise, ticari faaliyetlerde bulunan kimselerin bu faaliyetler dolayısıyla ortaya çıkan risk rizikosunu üstlenmesi gerektiğidir¹⁹⁰. Şirketin sermayesi ve kapasitesine oranla, faaliyetlerinde makul olmayan fahiş riskler alındığında; şirketin elde ettiği kar nasıl ortaklar arasında paylaşılıyorsa; bu risk sonucunda ortaya çıkan zararlar da paylaşılmalıdır. Aksi halde tüm bu riskler alacaklılara yükletilmiş olacak ve alacaklıların hakları zarar görecektir. Özkaynak ile şirketin faaliyetleri arasındaki orantı şirket ortaklarının insiyatifindedir. Ancak bu ortantısızlıklar nedeniyle ortaya çıkan zararlardan şirket ortaklarının sorumlu olacağı anlamına gelmeyecektir. Şirketin aldığı risk ile özkaynağın orantılı olması kuralının; piyasa ekonomisinin temel ilkesi olduğu, kamu düzeninin ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu savunana görüşe göre, riskleri üstlenme kuralına uyduğu inancını doğuran kimsenin, somut uyuşmazlıkta ortaya çıkardığı görüntüye uygun davranmaması ahlaka aykırı olacaktır¹⁹¹. Bu minvalde, özkaynağı yeterli olmayan şirket ortağı, yürütülen ticari faaliyetin amacı ile riskler arasında bir denge kurulması için gereken miktar ile şahsi olarak sorumludur¹⁹².

2.7.2.3. Normların Amaçları Teorisine Dayanan Görüş

Normların amaçları teorisinin temeli, somut uyuşmazlığa uygulanacak olan hukuk kuralının amacıyla birlikte dürüstlük kuralının da nazara alınması ve hukuk kuralıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesinin sağlanmasıdır. Bu görüşe göre şirketin faaliyetleri için ihtiyacı olan özkaynağı ile halihazırdaki özkaynağı arasındaki objektif orantısızlık; şirket ortaklarının sorumluluğuna yol açan ana etkindir¹⁹³. Şirket, faaliyetleri için ihtiyaç duyduğu ve aldığı ticari riskleri karşılayacak özkaynağa sahip olduğu takdirde; sınırlı sorumluluk ilkesine dayanabileceklerdir. Şirketin özkaynağı, iktisadi faaliyetleri ile üzerine aldığı riskleri karşılamıyor ve alacaklıların hakları tehlikeye düşüyor ise sınırlı sorumluluk ilkesi kötüye kullanılmış olacak ve şirket

---

¹⁹⁰ Esen, s.25.

¹⁹¹ Wiedemann "Herbert, Gesellschaftsrecht, Ein Lehrbuch des Unternehmens und Verbandrechts", Band I, Grundlagen, München 1980, s. 224 vd.'dan naklen Yanlı, s. 101-102.

¹⁹³ Yanlı, s.102,103.

ortakları sınırlı sorumluluk ilkesinin neticesindeki korumadan faydalanamayacaklardır¹⁹⁴.

2.7.2.4. Organ Sorumluluğu Görüşü

Organ sorumluluğu kusura dayanan bir sorumluluk görüşüdür¹⁹⁵. Bu görüşe göre şirketin faaliyetlerinde aktif rol alan şirket ortakları, bu faaliyetleri yürütürken şirketin malvarlığının zarar görmemesi için özenle hareket etmelidir. Organ sorumluluğu görüşü; şirket ortaklarının, şirket malvarlığına zarar gelebilecek iş ve işlemlerden kasıtlı olarak kaçınmaması veya bu zararın ortaya çıkmaması için gerekli önlemleri almaması halinde uygulama alanı bulacaktır¹⁹⁶. Bu görüşün temsilcisi Wilhelm'e göre, ortaklar şirketin özkaynağını özenle korumakla yükümlüdür. Özkaynağın korunması, zarar görmemesi için yeterli tedbirlerin alınması konusunda talimatların verilmesi gerekmektedir. Aksi halde özkaynak yetersizliğinden dolayı alacaklıların uğradığı zararlar nedeni ile şirket ortaklarının gereken özenin gösterilmemesi nedeniyle sorumluluğuna gidilmesinin yolu açılacaktır¹⁹⁷.

2.7.2.5. Ortakların Sadakat Borcuna Dayanan Görüş

Genel olarak sadakat yükümlülüğü, bir ilişkide tarafların birbirlerinin menfaatlerini gözetmesi gerektiğinde karşı tarafın menfaatlerini kendi menfaatlerine tercih etmesi, bir araya gelme amacının gerçekleşmesi için çaba sarf etmesi, amaca zarar verici hareketlerden kaçınması ve bağlılık göstermesi olarak tanımlanabilir¹⁹⁸. Özkaynak yetersizliğinden kaynaklı sorunlara yönelik başka çözüm önerisi ise ortakların sadakat borcuna dayanan görüştür¹⁹⁹. Bu görüşün temeli, şirket ortaklarının, şirkete karşı sadakat borcu olduğu ve bu minvalde şirketin malvarlığını özenle korumaları gerektiğine dayanmaktadır²⁰⁰.

¹⁹⁴ Wiedemann , s. 224-571. (Naklen Esen, s. 25-26.)

¹⁹⁵ Yanlı, s.105.

¹⁹⁶ Esen, s.27.

¹⁹⁷ Wilhelm, Jan; Die Vermögensbindung bei der Aktiengesellschaft und der GmbH und das Problem der Unterkapitalisierung, FS Flume,s.337-339 naklen Yanlı, s.106.

¹⁹⁸ Ersin Çamoğlu, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu , Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Basım, İstanbul 2010 s.102.

¹⁹⁹ Esen, s.27.

²⁰⁰ ; TTK m.613/1“ Ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz.”

Sadakat borcuna dayanan görüşe göre, şirket faaliyetleri için gerekli olan özkaynağın ortaklar tarafından konulmaması, temin edilmemesiyle sadakat borcuna aykırı davranılmış olacaktır²⁰¹. Bu kapsamda alacak hakları zarara uğrayan üçüncü kişiler şirket ortaklarının şahsi sorumluluğuna başvurabilecektir.

2.8. Malvarlıklarının Birbirine Karışması

2.8.1. Genel Olarak

Malvarlıklarının birbirine karışması hali, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına başvurulması için doktrinde genel olarak kabul görmektedir²⁰². Sermaye şirketlerinde, şirket ortağının tek borcu esas sözleşmede koymayı taahhüt ettiği sermayeyi koymaktır. Sermaye şirketlerinde, ortaklara şirket faaliyetleri nedeniyle başkaca borç yüklenemeyeceği gibi ortakların şahsi sorumluluklarına da gidilememektedir. Sermaye şirketlerinde ortaklar sınırlı sorumludur. Sermaye şirketlerine geçerli olan sınırlı sorumluluk ilkesinin temeli şirketin malvarlığı ile ortakların malvarlığının kesin çizgilerle belirlenebilmesidir. Bu minvalde sınırlı sorumluluk ilkesinin uygulanabilmesi için şirketin ve şirket ortaklarının şahsi malvarlıklarının kesin çizgilerle ayrılması, gerekmektedir²⁰³. Şirket ortaklarının şirkete koydukları sermaye artık şirketin malvarlığıdır. Şirketin tasfiye halinde olmasında bile koydukları sermayeleri talep edemezler; yalnız kendilerine düşen tasfiye paylarını alabilirler²⁰⁴.

Sınırlı sorumluluk ilkesi şirket ortaklarının şahsi malvarlıklarını korumaktadır. Bu nimetlerden faydalanan ortakların belirli sorumluluklarını da yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu sorumluluklardan ilki, ortakların şahsi malvarlıklarını şirketin malvarlığından ayırması gerektiğidir²⁰⁵. Sınırlı sorumluluk ilkesi ortakları koruduğu kadar alacaklıların haklarına da halel getirmemelidir. Sınırlı sorumluluk ilkesi ortakların şahsi sorumluluğuna gidilmesini engellediği gibi, şirketin ortaklardan bağımsız bir malvarlığı olduğunu da temin etmektedir. Şirketin borçlarının ödeyememesi halinde nasıl ki şirket ortağı sınırlı sorumluluk ilkesini öne sürerek borçlardan kaçınıyorsa; sınırlı sorumluluk ilkesi gereğince de malvarlığını belirli olacak şekilde ayırt etmemesi gerekmektedir.

---

²⁰¹ Yanlı, s.109.

²⁰² Öztekin, Memiş, s.205 Esen, s. 89.

²⁰³ Sağlam, Perdenin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış,s.158.

²⁰⁴ Öztekin, Memiş T. s.205.

²⁰⁵ Günay, s.149.

Şirketin ve ortakların malvarlığının karışması, söz konusu malların şirkete mi yoksa ortağın şahsi malvarlığına mı ait olduğunun şirket defterlerinden anlaşılabilmesi halidir²⁰⁶. Bununla birlikte şirket defterlerinden, şirketin malvarlığı net olarak anlaşılamiyorsa, şirketin sermayesinin korunması için gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığı hususunda bir netlik yok ise, şirket ortakları ve yavru şirketler arasında mal ayrılıklarına ilişkin sınırların çizilmediği anlaşılıyor ise malvarlıklarının karıştığı kabul edilmektedir²⁰⁷. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2016/9387E. 2018/2071K. sayılı 19.03.2018 tarihli kararında²⁰⁸, malvarlıklarının karışıp karışmadığına ticari defterlerin de incelenerek karar verilmesi gerektiği gerekçesi ile yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir.

Şirket malvarlığının bu şekilde karışması halinde şirket, alacaklılara karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmede; alacak hakları için şirketin malvarlığına başvuracaklar, alacaklarını tahsil edemedikleri takdirde; perdenin aralanması yoluna giderek ortakların şahsi sorumluluğuna başvurabileceklerdir. Bu durumda ortaklar, ayrılık ilkesinin gereklerine uygun davranmaması nedeniyle; şirket malvarlığı ile ortağın veya yavru şirketin malvarlıkları karışır ise; ortaklar da ayrılık ilkesini öne sürerek sorumluluktan kurtulamayacaklardır²⁰⁹. Aksi halde bir hakkın nimetlerinden faydalanırken külfetlerine katlanmamak hakkaniyete aykırı olacaktır.

Şirket borçları nedeniyle, perdenin aralanması teorisi ile ortakların şahsi sorumluluğuna başvurulabilmesi için malvarlıkların birbirine karışması tek başına yeterli değildir. Hangi ortağın şahsi malvarlığı ile şirketin malvarlığının karıştığı iddia ediliyor ise bu ortağın malvarlıklarının karışmasında kusurlu olması gerekmektedir. Ortağın kusuru, aktif olarak malvarlıklarının karışmasına sebep olması veya pasif şekilde malvarlıklarının karışmasına müdahale etmemesinden kaynaklanabilir. Ancak ortağın şirket yönetiminde böyle bir müdahale hakkı yok ise bu ortak açısından perdenin aralanmasına başvurulamayacaktır²¹⁰.

---

²⁰⁶ Yanlı, s.46.

²⁰⁷ Esen, s.34 Yanlı, s.239.

²⁰⁸ “Somut olayda davacı alacağın borçlu şirketten alamadığına ve davacı tarafından, borçlu şirket ile davalıların organizasyonları ile malvarlıklarının birbirine karıştığı da iddia edildiğine göre, davalı tarafa ait ticari defterlerin de incelenmesi suretiyle borçlu davalıların malvarlıklarının karışıp karışmadığı değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, kararın bu yönden de bozulmasını gerektirmiştir.”
<http://www.lexpera.com.tr/> e.t. 10.10.2021

²⁰⁹ Sağlam, Perdenin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, s.158.

²¹⁰ Yanlı, s.245.

2.8.2. Malvarlıklarının Yatay Olarak Birbirine Karışması

Malvarlıklarının birbirine karışması, malvarlıklarının yatay olarak karışması ve dikey olarak karışması şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Hakim şirkete ait olan malvarlığının defter kayıtlarına geçilmeksizin yavru şirketin iktisadi faaliyetlerinde kullanması halinde, yavru şirket ile hakim şirketin malvarlığı belirlenemeyecek olup bu duruma malvarlığının yatay olarak birbirine karışması denmektedir²¹¹. Hakim şirket, yavru şirketlerin aktiflerini de kayıtlara geçirmeksizin kullanır ise bu durumda da yine malvarlıkları karışmış olacaktır²¹². Bu hallerde, hangi malvarlığının kime ait olduğu belirlenemeyecek olup perdenin aralanması teorisine başvurmanın yolu açılacaktır.

Malvarlıklarının birbirine karışmasında kusurun şart olduğunu belirtmiş idik. Malvarlıklarının yatay olarak karışmasında; hakim şirket, diğer yavru şirketler arasındaki malvarlıklarının karışmasına kendisi sebep olduğundan; hakim şirket burada kusurlu olup, hakim şirketin sorumluluğuna başvurulması gerekmektedir. Aynı şekilde, hakim şirket ile yavru şirket arasındaki malvarlıklarının karışmasına, hakim şirket kendi kusuru ile sebep olursa hakim şirketin sorumluluğuna başvurulabilecektir. Aksi halde, hakim şirket yerine yalnızca yavru şirketlerin sorumluluğuna gidilmesi halinde alacaklıların menfaatlerini zedeleyebilecektir²¹³.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2014/15725 E. 2015/4381 K. sayılı 30.03.2015 tarihli kararında;²¹⁴ davalıların şirket adına aldıkları malları şirket defterlerine usulüne uygun

²¹¹ Esen, s.35.

²¹² Esen, s.35.

²¹³ Esen, s.35 Yanlı s.240.

²¹⁴ “Dosya kapsamına göre, davacının, davalıların yönetim kurulu üyeleri ve başkan oldukları ... Tarım Ürünleri Turizm San. Tic. A.Ş'ne 11.11.2005 - 05.01.2006 tarihleri arasında portakal ürünü sattığı, bedelin ödenmemesi üzerine şirket hakkında Antalya 1. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2007/9 E. sayılı, Antalya 2. Ticaret Mahkemesi'nin 2009/223 E sayılı kayıtlı davalar açıldığı, bu davaların kabul ile sonuçlandığı, ilamların Antalya 3. İcra Müdürlüğü 2006/14544 E. sayılı, 9. İcra Müdürlüğü'nün 2010/25591 Esas sayılı dosyalarında takibe konulduğu, ancak alacağın tahsil edilmediği ve halen davacının 65.210,33 TL alacaklı olduğu anlaşılmaktadır. Ticaret Kanunu 125. maddesine göre ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir. Ticaret şirketleri, Türk Medeni Kanunu'nun 48'inci maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar saklıdır. Ticaret şirketleri tüzel kişiliğe sahip olduklarına göre, şirket malvarlığının sahibi tüzel kişidir. Aktif ve pasif dava ehliyetine sahip olan tüzel kişidir. Bunun istisnaları K.O'larda, ortakların şahsi mallarına ihtiyati haciz konulabilmesidir. (TK. m. 237) Ayrıca şirket aleyhine alınmış olan ilam, takip semeresiz kalıp veya K.O'da herhangi bir sebeple sona ermiş bulunursa, yalnız şirket aleyhine alınmış olmasına rağmen, ortaklar hakkında da icra edilir. (TK. m. 238) Ayrıca tek pay sahipli anonim şirket ile tek ortaklı limited ortaklarda pay sahibi/ortak ile tüzel kişinin malvarlıklarının ayrılığı ilkesi emredici bir hüküm haline gelmiş, (TK.m372, 629) aksi halde perdenin kaldırılması davasının ikamesinin açılmasına imkan verilmiştir. Türk mevzuatındaki bu istisnai hükümler, genel olarak hemen hemen tüm modern hukuklarda, öğretilerde ve içtihatlarda gittikçe netleşen ve ilkeleri hukuk kuralları haline dönüşen bir kuramın yerleşmesi sonucunu doğurmuştur. Bu kuram perdeyi kaldırmak (lifting the veil) diğer bir ifadeyle, hakkaniyet ve hükümlerin gaye ve ruhunun gerektirdiği anda, tüzel kişilik perdesi arkasına sığınmış tek veya büyük ortağa giderek, onun bu perdeden haksız yere faydalanmasını, sorumluluktan, dolayısıyla takitden kurtulmasını önlemektir. Kural tüzel kişilik ile, tek veya büyük ortağın malvarlıklarının ayrı

bir şekilde işlemediğine; söz konusu malları satıp bedellerini şahsi işlerinde kullanmalarına değinmiştir. Üçüncü kişilerle yapılan işlemde şirket adına işlem yapıyor izlenimi çizilmesi; ancak davalıların bu malları şahsi malvarlığına katması sebebi ile şirket ile yönetim kurulu üyesi ve başkanının malvarlığının karıştığını kabul etmiş, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına karar vermiştir.

2.8.3. Malvarlıklarının Dikey Olarak Birbirine Karışması

Şirketin malvarlığı ile ortağın şahsi malvarlığının karışması haline malvarlığının dikey olarak karışması denmektedir²¹⁵. Şirkete ait malvarlığının kayda geçilmeksizin ortaklarca kullanılması veya gerçek değerinden daha düşük bedellerle veya bedelsiz olarak ortaklara devredilmesi gibi hallerde malvarlıkları dikey olarak karışmasına verilebilecek örneklerdendir²¹⁶.

2.9. Alanların Birbirine Karışması

Malvarlıklarının birbirine karışmasından farklı olarak bir de alanların birbirine karışması durumu vardır. Şirketin üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde veya şirket organizasyonunda ortaklar ile şirketin malvarlıkları ayrılık ilkesi gereğince olması gerektiği gibi birbirinden ayrılmamışsa buna alanların birbirine karışması denir²¹⁷.

Bir gerçek kişi, hem şirket kurarak hem de bireysel olarak ticari faaliyet gösterebilir. Hukuki güvenlik ilkesi gereğince kişi, şirket ile mi yoksa bireysel olarak mı ticari faaliyetlerine devam ettiğini kesin ve anlaşılır olacak şekilde belirtmelidir²¹⁸. Zira üçüncü kişiler ticari faaliyetlerinde, şirketle mi bir ilişki kurduğunu yoksa yalnızca birey ile mi bir ticari ilişki kurduğunu açıkça bilmelidir. Örneğin bir şirket ortağı, paydaşı olduğu şirket ile birbirine benzeyen ticari unvanlar kullanıyor ise iletişim bilgileri ve

---

olduğu temelinin yıkılmasıdır. Perdenin kaldırılmasında genel hukuki dayanak tüzel kişiliğin kötüye kullanılması sebebiyle Medeni Kanun'un 2. Maddesidir. Ancak ayrılık ilkesi ihlal edilmişse ayrıca Medeni Kanun'un 2. Maddesi testi yapılmasına da gerek yoktur. Perde kaldırılır. ...Bu açıklamalardan sonra, somut dosyaya bakıldığında, davalıların aldığı malların defter kayıtlarında olmadığı, davalıların şirket adına aldıkları ürünleri haricen sattıkları, satış bedellerini şahsi işlerinde kullandıkları bilirkişi raporlarından anlaşılmaktadır. Bu durumda tüzel kişi ile ortakların alanlarının organizasyon ve malvarlığı bakımından birbirine karıştığı sabit olmuştur.” <http://www.lexpera.com.tr/> e.t. 10.10.2021

²¹⁵ Günay, s.151.

²¹⁶ Yanlı, s.240.

²¹⁷ Yanlı, s.246.

²¹⁸ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.378.

faaliyet adresi aynı ise, üçüncü kişilerin dışarıdan baktığından, ortak ile şirketin ayrı hukuk subjeleri olduğunu açıkça anlamayabilir²¹⁹.

Alanların birbirine karışması durumunda, şirket ortağı, faaliyetlerinde kendisi ile şirketi sanki bir bütünlük gibi göstermektedir. Faaliyetlerinden sonra sıra şirketin borçlarını ödemeye geldiğinde ise bütün sorumluluğu şirkete yükleyerek şahsi sorumluluğundan kaçınmaktadır. Bu durumda alacaklı, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına başvurarak, şirketin arkasına saklanan ortağın şahsi sorumluluğuna gidebilecektir. Bu durumda şirket ortağı; şirket ile ortağın ayrı hukuk subjeleri olduklarına ilişkin itirazda bulunamayacaktır.

Alanların karışması halinde, şirket ortağının sorumluluğunun; ortağın dışarıya verdiği izlenimden, hukuki görünüşünden kaynaklandığı doktrinde çoğunlukla kabul edilen görüştür²²⁰. Hukuki görünüş sorumluluğunda ise, üçüncü kişilerin dışarıdan baktığında hukuki görünüşe inanması yeterlidir. Şirket ile ortakların, üçüncü kişiler karşısında bir bütün gibi bir izlenim yaratmaları ve üçüncü kişilerin bu görünüşe inanmaları halinde; şirketin ve ortağın ayrı, bağımsız kişiler olduğuna yönelik itirazlar kabul görmeyecektir²²¹.

Doktrinde hakim olan görüşe göre., alanların birbirine karışmasının nedeni hukuki görünüş sorumluluğuna dayandığından “gerçek olmayan tüzel kişilik perdesinin aralanması” söz konusudur²²².

2.10. Yabancı Yönetim

2.10.1. Tanımı

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine başvurularak, şirket borçlarından ötürü ortakların şahsi malvarlıklarına başvurulabilecek bir diğer durum ise yabancı yönetimidir²²³. Şirketin yönetimine ve faaliyetlerine başka bir gerçek veya tüzel kişinin hakim olması olarak tanımlanabilir²²⁴. Şirketin faaliyetlerini kendi amacına ve menfaatine aykırı, yabancı yönetimin kendi çıkarlarına uygun olacak şekilde yönetmesidir. Bunun neticesinde hakim yabancı yönetim haricindeki alacaklılar, şirket

---

²¹⁹ Yanlı s. 246.

²²⁰ Günay, s.154 Esen, s.40, Yanlı, s.248, Kervankıran, s.465, Kemalettin Yüksel, Şirketler Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Örtünün Aralanması I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, İstanbul, Şubat, 2008, s.261-276.

²²¹ Esen, s.40 Yanlı, s.248-249.

²²² Esen, s.40, Öztekin, Memiş, s.206, Yanlı, s.248.

²²³ Kervankıran, s.467.

²²⁴ Öztekin, Memiş, s. 208.

tüzel kişiliği ve ortakları zarar görmektedir. Yavru şirket ile hakim şirket birbirinden bağımsız gibi görünmekte ise de esasen birbirlerine bağlıdır. Hakim şirkete olan bu bağıllık, hakim şirketin çıkarları doğrultusunda ancak yavru şirketin amacına ve çıkarlarına aykırı olarak kullanıldığında; hakim şirket açısından hakkın kötüye kullanılması halini oluşturacaktır. Bu minvalde hakim şirket, yavru şirketin arkasına gizlense de, perdenin aralanması yoluna giderek hakim şirketin ve ortaklarının sorumluluğuna başvurulabilecektir²²⁵.

2.10.2. Bağımlılık Unsuru

Hakim şirkete bağımlı olan şirket, hukuki anlamda bağımsız olsa, dışarıdan bağımsız gibi görünse de ekonomik faaliyetleri kendi çıkarlarına göre yönetemediği için bağımsız değildir.

Hakim şirketin, sermaye üstünlüğü olması, yavru şirketin organlarını seçtirebilmesi, oy çoğunluğuna sahip olması gibi durumlar; yavru şirket üzerinde hakimiyetin kurulduğuna karinedir²²⁶.

Yavru şirket ile hakim şirket arasındaki bağımlılığın tanımı hukukumuzda yapılmamıştır. Bağımlılık unsurunun varlığı hususunda hangi kriterlerin aranması gerektiği ile ilgili doktrinde iki görüş vardır. Herhangi bir hukuki dayanağı olmaksızın, yavru şirketin hakim şirkete ekonomik olarak bağımlı olmasını yeterli olduğu görüşü vardır²²⁷. Ekonomik bağımlılığın hukuki şekle bürünmediği müddetçe önemli olmayacağını hakimiyetin hukuki şekle bürünerek kurulabileceği görüşüne ise iktisadi özdeşlik görüşü denmektedir²²⁸. İktisadi özdeşlik görüşüne göre, ekonomik bağımlılık olması gerektiği ancak yalnızca ekonomik bağımlılığın olması yeterli kabul edilmemiştir. Somut olaydaki bağımlılık değerlendirilirken, hukuki dayanağı olduğu takdirde bağımlılık unsurunun varlığı kabul edilebilecektir. Somut olayda, hakim şirketin; yavru şirketin temel faaliyetlerine ve şirket idaresine etkisi olup olmadığına bakılmalıdır²²⁹.

Yanlı'ya göre, bağımlılık unsurunun varlığı için; hakim şirketin faaliyetleri, yönetimi ile doğrudan aktif olarak yavru şirkete müdahale etmesine gerek yoktur. Hakim şirketin, kendi menfaatleri doğrultusunda hakim şirketin faaliyetlerini yönlendirecek güce sahip

---

²²⁵ Özkurt, s.43.

²²⁶ Sağlam, Perdenin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, s.160.

²²⁷ Esen, s.31.

²²⁸ Yanlı, s.130.

²²⁹ Esen, s.31.

olması yeterlidir. Ancak hakim şirketin kendi fikirlerine göre yönlendirme gücünün süreklilik arz etmesi ve planlı olması gerekmektedir. Farklı görüşler olmakla birlikte, genel olarak kabul gören görüş, hakim şirketin doğrudan veya dolaylı yollarla hakim şirketi yönlendirme ve zorlama gücüne sahip olması halinde, bağımlılık ilişkisinin varlığı kabul edilmektedir²³⁰.

2.10.3. Bağımlılık Halleri

Bağımlılık halleri aile ortaklığı, tek kişi ortaklık ve organ ortaklığı halleri olmak üzere üçe ayrılmaktadır²³¹. Aile ortaklıklarında, ortaklık hisseleri birbiri ile hısımlık ilişkisi bulunan kişilerden oluşan bir gurupta toplanmıştır. Bu gurubun haricindeki kişiler yabancılar olsa dahi şirket yönetimi guruptaki kişilerin iradesinde olduğundan gizli bir aile ortaklığı oluşturulmaktadır. Bu guruptaki kişiler esasen şahıs şirketi kurmak istemektedir. Ancak sermaye şirketlerine kanunen tanınan sınırlı sorumluluk ayrıcalığından da faydalanmak istedikleri için bu şekilde sermaye şirketi çatısı altında aile ortaklığı kurmayı tercih etmektedirler. Aile ortaklığı kurulduğu sırada, esas sözleşmeye ortakların hisse devirlerini zorlaştıracak bir kısım hükümleri ortaklar eklemektedir²³². Bu şekilde ortakların hisselerini kolayca devretmesinin önüne geçmekte ve şirketin yönetimi ailenin elinde olmaktadır. Bu minvalde şirket, aileye bağımlı hale gelmektedir.

Tek kişilik ortaklık, anonim şirketlerde ve limited şirketlerde kurulabilmektedir. ETTK döneminde anonim şirketler en az beş, limited şirketler en az iki ortak ile kurulabilme şartı aranır iken TTK'da kişi sayısı koşulu kaldırılmıştır.

Tek kişilik ortaklıkta her ne kadar pay sahibi ile ortaklık aynı kişi olsa da ayrılık ilkesi gereğince iki farklı hukuk sujesi vardır. Ortaklığın hukuki işlemleri ve kanundan doğan yükümlülükleri nedeniyle, ortaklık kendi malvarlığı ile sorumlu olacaktır. Tek kişi pay sahibinin, şirketin borçları nedeniyle şahsi sorumluluğuna gidilemeyecektir. Tek kişilik ortaklıkta doğrudan hakimiyet²³³ durumunda, hakimiyeti sağlayan kişinin ne şekilde

---

²³⁰ Yanlı, s.130-132, Esen, s.33.

²³¹ Kuş, s.130.

²³² Rauf Karasu,Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C.12 2008, S. 1-2, s. 130., Yanlı, s.134.

²³³ Tek kişi ortaklıklarda şirket paylarının tümü tek ortağın elinde olması, tek ortak ortaklığın hakimiyetini sağlayacak araç ve haklara doğrudan sahip olması ve ortaklığın yönetimi ve önemli konulardaki kararları üzerinde doğrudan etki sahibi olmasına doğrudan hakimiyet hali denir. (Günay s.109)

hangi araçlarla şirkete hakim olduğu açıkça belli iken, dolaylı hakimiyet²³⁴ durumunda şirkete hakim olan kişinin belirlenmesi gerekmektedir. Şirket alacaklılarını zarara sokacak seviyede hakimiyetin kötüye kullanılması halinde tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilebilir. Her hakimiyet halinde perdenin aralanması yoluna başvurulması söz konusu değildir²³⁵. Federal mahkeme bir kararında²³⁶ hakimiyetin kötüye kullanılmasının tek başına ortağın şahsi sorumluluğuna gitmeye yeterli olmadığını, ancak bu hakimiyetin şirketin alacaklılarını zarara uğratacak, şirketi iflasa sürükleyecek minvalde olması halinde perdenin kaldırılması yoluna gidilip ortağın şahsi sorumluluğuna başvurulabileceğini belirtmiştir²³⁷.

Organ ortaklık, hakim ortaklığın talimatları doğrultusunda ve onun menfaatlerine hareket eden ortaklıkları ifade eder. Aslında burada hukuken bir organ olma durumu söz konusu değildir. Hakim ortaklığın talimatlarına göre hareket ettiği için adeta onun bir organı gibi davrandığından organ ortaklık denmektedir²³⁸. Buradaki ortaklık durumu ekonomik ilişkideki bağımlılığı ifade etmektedir. Bu nedenle de organ ortaklık sözleşmesel bir temele dayanmaktadır. Bu sözleşmelerde diğer ortaklıklar kendilerini hakim ortaklığa bağımlı kılmakta, hakim ortaklığın emir ve talimatlarını yerine getirmekle yükümlü olmaktadır. Hakim ortaklık şekilde bağımlı olan ortaklıkları yönetebilmektedir²³⁹.

2.10.4. Bağımlılığın Oluşturulması

Sermaye şirketlerinde bağımlılık unsuru çeşitli hallerde oluşabilir. Bir şirkete yüksek sermaye koyan pay sahipleri, şirket yönetiminde ve alınan kararlarda diğer hissedarlara nazaran daha etkili olmaktadır. Sermaye şirketlerinde hakimiyet esas sermayenin %50'sinden fazlasına sahip olma ile gerçekleşir. Ancak hissedarların bir kısmının oylarına imtiyaz tanındığında, sermayenin %50'sinden fazlasına ve oy çoğunluğuna sahip olmaya gerek kalmayacaktır. Sermayenin çoğunluğuna sahip olmak yerine, oy çokluğuyla oy sahipleri bağımlılık ilişkisini oluşturacak ve oyların çoğunluğuna sahip olan şirkete hakim olacaktır. Oy çokluğuna sahip olan kişi şirketi doğrudan yönlendiremeye de genel kurul toplantılarında alınan kararlarda etkili olabilecektir.

²³⁴ TTK m. 195/3 “Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir.”

²³⁵ Öztekin S., Memiş T. s.208.

²³⁶ Naklen, Öztekin S. Memiş T. s.208-209.

²³⁷ Öztekin S., Memiş T. s.195-216.

²³⁸ Yanlı, s.141.

²³⁹ Yanlı, s.141-142.

Hissedar oy çokluğuna sahip olsa da şirket organlarını seçme yetkisi kanunen yalnızca genel kurula tanınmış bir yetkidir. Oy çokluğunu elinde tutan hissedar, yönetim kurulunun seçiminde ve yönetim kurulu üyelerinin görevlerinden azli gibi genel kurul kararlarında etkin oya sahip olacağından şirket organlarını dolaylı da olsa yönlendirebilecektir²⁴⁰.

Şirket esas sözleşmesinde, belirli hakların üçüncü kişilere tanınması bağımlılık unsurunun oluşacağı bir başka yoldur²⁴¹. Burada hakim şirkete, kanuni düzenlemelere aykırı olmamak kaydıyla ve belirli sınırlar çerçevesinde yavru şirket üzerinde etkin olan çeşitli haklar tanınabilir. Örneğin, yavru şirketin kazandığı kar üzerinde tasarrufta bulunabilme, şirketin organlarını seçme gibi bağımlı şirketin iş ve işlemlerinde doğrudan etkili olabileceği haklar tanınmaktadır²⁴².

Şirket esas sözleşmesi hazırlandıktan sonra, şirket bağımlı olmak istediği gerçek veya tüzel kişi arasında yapılacak bir sözleşme ile de bağımlılık unsuru oluşabilir. Hakim şirketin, bağımlı şirket ile yapacağı hakimiyet sözleşmesi, kar devri sözleşmesi gibi sözleşmeler ile bağlı şirket üzerinde direkt etkili olabilecektir. İşyeri kiralanması, işyeri devri, karda birlik sözleşmeleri bağımlılık unsurunu oluşturmamaktadır. Bu sözleşmelerde hakim şirkete bağlı olacak diğer şirketin bağımsızlığı aynen devam etmektedir. Söz konusu sözleşmeler ile hakim şirket ve bağlı olmasını istenilen şirket arasındaki doğrudan bağımlılık unsurunu oluşmamaktadır. İki şirket arasında sadece fiili bir bağımlılık oluşmaktadır²⁴³.

2.10.5. Yabancı Yönetim Nedeniyle Hakim Şirketin Sorumlulukları

Bağımlılık hallerinde, hakim şirketin bağımlılık ilişkisini kullanarak yaptığı iş ve işlemler dolayısı ile bağımlı ortakların ve şirket alacaklıların haklarının zarar görme ihtimali gündeme gelebilecektir²⁴⁴. Hakim şirketin yavru şirket üzerinde hakimiyet kurması, yavru şirketin işleyişini, üçüncü kişilerle olan ilişkilerini yönlendirmesi tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna giderek şirket ortaklarının sorumluluğuna başvurulabilmesi için tek başına yeterli değildir. Zira yavru şirket üzerinde hakimiyet

---

²⁴⁰ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.389.

²⁴¹ Yüksel, 273.

²⁴² Yanlı, s154.

²⁴³ Yanlı, s.163-184.

²⁴⁴ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması s.390.

kurulması ve yavru şirketin yönlendirilmesi doğrudan şirket alacaklıların haklarına zarar vermemektedir²⁴⁵.

Hakim şirket, yavru şirketin menfaatlerine zarar vermesine karşın, kendi menfatine olacak iş ve işlemleri yapması ve bağımlı ortağı bu minvalde yönlendirmesi halinde tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilerek hakim şirketin sorumluluğuna gidilebilir²⁴⁶. Zira bu durum hakim şirket açısından açıkça hakkın kötüye kullanması hali olup dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmektedir.

Hakim şirketin, şirket bünyesinde karşılığı bulunmadığı halde kredi kullanması, şirket taşınmazlarını kendisine veyahut yakınında olan üçüncü kişiye devretmesi veya şirketin karşısına çıkan iş imkanlarını kendi lehine kullanması hakimiyetin kötüye kullanımına örnek olarak gösterilebilir²⁴⁷.

2.11. Türk Hukukuna Göre Tek Kişilik Şirketler ve Şirketler Topluluğunda Perdenin Kaldırılması İhtiyacı

2.11.1. Tek Kişilik Şirketler

Tek kişilik şirketlerin halka açık ve kapalı olarak herhangi bir sınırlama olmaksızın, anonim ve limited şirket olmak üzere yalnızca sermaye şirketi olarak kurulabileceği mevzuatımızda kabul edilmiştir. (TTK m.338/1, m.573/1) Zira, TTK'da şahıs şirketlerinin en az iki kişi ile kurulabileceği düzenlenmiştir²⁴⁸. Tek kişilik şirketlerin hukukumuzda kabul edilmesinin başlıca nedeni, şirketi fiilen tek kişi kurmasına ve yönetmesine rağmen sırf kanun hükmü gereğince olması gereken kişi sayısını tabiri caizse göstermelik ortaklıklarla tamamlamak için ortakların çaba sarf etmesi gerekmesidir²⁴⁹. Kanunda aranan kişi sayısını tamamlamak için kişilerin vakit kaybetmesi ve ticari hayatın akışının yavaşlamasıdır.

TTK'da tek kişilik şirketlerin kurulabilmesine olanak tanınmasının bir başka nedeni ise kişilerin mecburen bir araya gelerek şirket kurması ile ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçilmesidir²⁵⁰. Bununla birlikte sermayedarların bir başka ortağa ihtiyacı

---

²⁴⁵ Yanlı, s.185.

²⁴⁶ Öztekin S, Memiş T. s.208, Özkurt s.40.

²⁴⁷ Yanlı, s.122-123.

²⁴⁸ Kuş, s.140.

²⁴⁹ Günay, s.96.

²⁵⁰ Fatih Aydoğan, Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul Üniversitesi Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul 2012 s.94.

olmadığı halde kanuna karşı hile yapmasının engellenmek istemesidir²⁵¹. Serbest ticari hayatta, kişilerin ortak olmaksızın şirket kurmasına imkan verilmemesi, makul değildir. Ayrıca ortaklıkların güven ilişkisine dayalı olması nedeniyle; kişilerin sermayeleri güçlü olduğu halde sırf bir başkasına güven duyup ortak olmak zorunda bırakılması da yerinde olmadığından tek kişilik şirketlerin kurulmasına kanunen imkan tanınmasının yerinde olduğu kanaatindeyim. Tek kişilik şirketlere izin verilmesinin başlıca nedenleri bunlardır.

Tek kişilik şirketlerin kurulmasına imkan verilmesinin olumlu yanları olduğu gibi olumsuz yanları da vardır. Çok sayıda kişi ile kurulan şirketlerde dahi ortakların şahsi malvarlığı ile şirket malvarlığı karışabilir iken, tek kişilik şirketlerde malvarlığının karışması evleviyetle mümkündür. Tek ortak, sermaye şirketlerinde geçerli olan sınırlı sorumluluk ilkesi, şahıs ve mal ayrılığı ilkesinden faydalanabildiğinden şirket faaliyetleri nedeniyle kendisinin şahsi sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk şirkete ait olmaktadır. Bu nedenle şirket tüzel kişiliğinin, şirket alacaklılarına karşı kötüye kullanılması gündeme gelecektir²⁵². Malvarlıklarının birbirine karışması durumunda tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilerek tek kişi ortağın şahsi sorumluluğuna gidilebilecektir.

Örneğin, tek kişi ortağın üçüncü kişilerle işlem yaparken şahsen kendi adına mı işlem yaptığını yoksa şirket tüzel kişiliği adına mı işlem yaptığını açıkça belirtmesi halinde; tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna başvurulabilecektir. Aksi halde tek kişi ortak kendisi ile şirket tüzel kişiliğini tekmiş gibi göstermiş olacaktır. Şirketin sermayesi gayet güçlü olmasına rağmen tek kişi ortağın şahsi malvarlığı zayıf olabilir ya da ortağın şahsi malvarlığı güçlü olduğu halde şirket sermayesi buna nazaran zayıf olabilir. Eğer ki, tek kişi ortak şirket tüzel kişiliğinden faydalanarak; şahsi işlemlerinde şirket tüzel kişiliğinin sermayesinin güçlü olmasını kullanarak veyahut şirket iş ve işlemlerinde şahsi malvarlığının güçlü olmasını kullanarak şirket tüzel kişiliği ile şahsi kişiliği tekmiş gibi gösterirse alacaklılar, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilebilecektir²⁵³.

---

²⁵¹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s.2, Günay, s.95-96.

²⁵² Feyzan Hayal Şehirli Çelik, Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler, Batider, C. 24, N.1, 2007, s.164.

²⁵³ Günay, s.110.

2.11.2. Şirketler Topluluğu

2.11.3. Genel olarak

Şirketler topluluğu TTK m.195/4'te "*Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur.*" şeklinde tanımlanmıştır. Bir şirket bir başka şirketin doğrudan ya da dolaylı şekilde oy çokluğu, yönetim organında üye çokluğu, oy sözleşmesi veya hakimiyet sözleşmesiyle veyahut başka bir şekilde hakimiyet altında tutuyorsa hakim şirket diğer şirket ise yavru şirket olarak kabul edilmektedir²⁵⁴.

Hâkimiyet TTK'da tam olarak tanımlanmamışsa da şirket işleyiş ve faaliyetlerine ilişkin belirleyici ve önem arz eden kararların yönünü tayin edebilme kabiliyeti olarak tanımlanabilir. Şirket işleyiş ve faaliyetlerinden önemli olanlarına; şirket faaliyet politikaları, önemli yatırım kararları, istihdama dair kararların alınması örnek verilebilir²⁵⁵.

Şirketler topluluğundaki²⁵⁶ hakim şirkete bağlı olan şirketlere yavru şirket denir. Yavru şirketler hakim şirkete bağlı olsa da hukuken birbirlerinden bağımsızlardır. Buna karşın yavru şirket bağlı bulunduğu hakim şirketin idaresi ve yönetimi altında olduğundan kendi menfaatlerini zedeleyen iş ve işlemleri yapmak zorunda kalabilir. Yavru şirketler salt hukuken bağımsız olmaları nedeniyle, kendi çıkarlarını zedeleyen işlemleri hakim şirketin yönetimi nedeniyle yaptıkları için yalnızca yavru şirketin sorumlu tutulması hakkaniyete aykırı olacaktır²⁵⁷.

2.11.4. Şirketler Topluluğunda Sorumluluk

Şirketler topluluğunun sorumluluğu TTK m. 202-206 arasında düzenlenmiştir. Şirketler topluluğunda, hakim şirket sermaye şirketi olduğundan, hakim şirket ortakları için de sınırlı sorumluluk ilkesi geçerlidir. Hakim şirket, hakimiyet ilişkisini kötüye kullanarak yavru şirketi zarara uğrattığı takdirde bağımlı şirketin ortakları ve alacaklılarının menfaatleri zedelenecektir. Hakim şirket ortaklarının sınırlı sorumlu olması nedeniyle,

²⁵⁴Pulaşlı, Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu, s.161.

²⁵⁵ Okutan Nilsson Gül, Şirketler Topluluğu Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku 1.Basım, İstanbul 2009 s.97.

²⁵⁶ Şirketler topluluğu ile holding kavramlarının ayrımı yapabilmek adına holdingin de tanımlanmasını yapma ihtiyacı duyuyoruz. Holding, faaliyet alanı nedeni ile başka şirketlere katılma amacı olan anonim şirketleri ve onun katıldığı şirketleri kapsamaktadır ve tek ortaklıktan oluşabilen bir şirket türünün tanımlanmaktadır. Şirketler topluluğu ise hukuki bir topluluk türü olsa da bir şirket türü olmayıp, bağımsız tüzel kişiliği olan veya olmayan birden çok şirketin birbirine bağımlı olduğu bir topluluktur. (Pulaşlı, s.359)

²⁵⁷ Günay, s.111, Pulaşlı, Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu, s.157.

bağımlı şirketin ortakları ve alacaklıları; zararlarını giderebilmek için hakim şirket ortaklarına başvuramayacaktır. Bu durum açıkça hakkaniyete aykırı olacağından hakim şirketin sorumluluğuna gidilebilmesi için TTK m.202-206 arasında düzenlemeler yapılmış, hakim şirketin sorumluluğuna başvurmanın yolu açılmıştır²⁵⁸.

TTK m.202/1'de hakimiyetin hukuka aykırı kullanılması düzenlenmiştir. Hâkim şirketin hâkimiyetini, yavru şirketi kayba uğratabilecek şekilde kullanamayacağı temel ilke olarak kabul edilmiştir. Hakim şirketin yavru şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yöneltemeyeceği düzenlenmiştir. Eğer hâkim şirket tarafından, yavru şirkete verilen kayıp o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilir veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, yavru şirkete denk değerinde bir istem hakkı tanınırsa; yavru şirkete bazı hukuki işlemleri, maddi fiilleri ya da bazı kararları uygulatması mümkün olabilir. Ancak hâkim şirket tarafından fiilen denkleştirme yapılmadığı veya denkleştirmenin nasıl ve ne zaman yapılacağı konusunda bir istem hakkının tanınmadığı durumda her bir pay sahibi, zararın şirkete tazmin edilmesini hâkim şirketten isteme hakkına haizdir.

Madde hükmünde hakim şirketin sorumluluğuna gidilebilecek işlemler tadadi olarak sayılmıştır. Kanun hükmünde sayılan haller haricinde, hakim şirketin hakimiyetini kötüye kullanarak yavru şirketi, şirket ortaklarını ve alacaklılarını zarara uğratabilecek şekilde yönlendirdiği tüm işlemler nedeni ile hakim şirketin sorumluluğuna başvurulabilecektir²⁵⁹.

Hakim şirketin yönlendirmesi ile yapılan işlemler ve yavru şirketin uğradığı zarar arasında illiyet bağı kurulduğu takdirde; hakim şirketin sorumluluğuna gidilebilecektir. Zarara sebep olan fiil ile zarar arasında uygun illiyet bağı kurulamadığı takdirde hakim şirketin zararı tazmin sorumluluğu doğmayacaktır. Ayrıca, yavru şirketi zarara uğratan iş ve işlemler, tedbirli bir yöneticinin göstermesi gereken özenle hareket eden bağımsız

---

²⁵⁸ Günay s.112.

²⁵⁹ Göger, s.182-189.

bir şirket yönetim kurulunca yapılabileceği ispat edilirse; TTK m. 202/1-d hükmü uyarınca hakim şirketin tazminat sorumluluğu doğmamaktadır²⁶⁰.

Hakim şirket, yavru şirketi uğrattığı zararı aynı faaliyet yılı içerisinde denkleştirirse veyahut bu zararı nasıl denkleştireceğini belirterek en geç aynı faaliyet yılının sonuna kadar yavru şirkete denk değerde istem hakkı tanınır ise yavru şirkete bazı kararları uygulatarak işlemleri yaptırabilir. Ancak hakim şirket, hakimiyetini hukuka aykırı olacak şekilde kullanarak yavru şirketi zarara uğratırsa buna karşın denkleştirme de yapmazsa yavru şirket ortakları ile alacaklıları, hakim şirket ve yönetim kurulu üyelerinden yavru şirketin uğradığı zarar nedeniyle tazminat talep edebileceklerdir(TTK m.202/1-c-e)²⁶¹.

TTK m.202/2'de ise “ *Hâkimiyetin uygulanması ile gerçekleştirilen ve bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan, birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde, genel kurul kararına red oyu verip tutanağa geçirten veya yönetim kurulunun bu ve benzeri konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri; hâkim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler.*” hükmüne yer verilmiştir.

Madde hükmünde şirketin hakimiyetinin oy gücüne dayanmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Yavru şirket için zaruri olmadığı halde birleşme bölünme, tür değiştirme, fesih gibi örnek olarak sayılan ve benzeri işlemler için yavru şirketin genel kuruluna veya yetki verilmiş ise yönetim kuruluna karar aldırılmış ise karar karşı red oyu veren yahut oy kullanmayıp kararı öğrendikten sonra itiraz eden şirket ortakları şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde dava açarak zararlarını talep edebilirler. Kanun koyucu bu durumda hak sahiplerine zararlarına ilişkin açacakları davada seçimlik bir hak daha tanımış ve pay sahiplerine paylarının borsa değeriyle, bu mümkün değil ise veya borsa değeri ile gerçek değeri arasında fahiş fark olduğundan hakkaniyete aykırı bir miktar söz konusu ise gerçek değer belirlenerek satın

---

²⁶⁰ TTK m. 202/1-d “ *Kayba sebebiyet veren işlemin, aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözetin ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı hâlinde tazminata hükmedilemez.*” Pulaşlı, Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu s.182.

²⁶¹ Günay, s.122.

alınmasını talep edebileceklerdir²⁶². Şirket ortakları paylarının satın alınmasına yönelik seçimlik haklarını kullandıkları takdirde, mahkemece ortakların paylarının değerinin teminat olarak yatırılmasına karar verilecektir. Dava konusuna ilişkin teminat yatırılmasını kanun koyucu genel olarak mahkemenin takdirine bırakmış ise de burada mahkemenin takdir yetkisi söz konusu olmayıp teminat yatırılması zorunlu kabul edilmiştir²⁶³.

Burada belirtmek istediğimiz önemli bir husus, TTK m. 202/1’de düzenlenen zarar dolaylı zarardır. TTK m. 202/1’e dayanarak hakim şirket, yavru şirket ve pay sahipleri, şirket alacaklıları zararlarını talep ve dava hakkına sahiptir. Ancak TTK m. 202/2’de düzenlenen doğrudan zarar olduğundan burada şirket alacaklıları talep ve dava hakkına sahip olmayıp yalnızca doğrudan zarara uğrayan yavru şirket ortaklarıdır. Bu minvalde, söz konusu davada, davacı yavru şirketin pay sahibi olup işbu davada husumet hakim şirkete yöneltilmelidir²⁶⁴.

TTK m. 209 hükmünde şirketler topluluğunun toplum ve tüketici nezdinde, oluşturduğu itibarın, güvenin kötüye kullanması nedeniyle ortaya çıkan zararlardan hakim şirketin sorumlu olacağına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Şirketler topluluğunun itibarı ve topluma verdiği güven yavru şirketler tarafından kötü niyetli kullanılır ise, bu şekilde kötüye kullanmanın önüne geçmek için çaba göstermeyen ve itiraz etmeyen hakim şirketin, işbu kötüye kullanmanın sonuçlarına katlanması gerekecektir²⁶⁵.

Güvenden doğan sorumluluğun oluşması için, taraflar arasındaki olağan güvenden farklı olarak belirli düzeye ulaşmış bir güven aranmaktadır. Her hukuki işlemde olan risklere karşın taraflar arasındaki sıradan bir güven, güvenden doğan sorumluluğun oluşması için yeterli değildir²⁶⁶. Ayrıca burada duyulan güven, iyi niyetli ve haklı bir güven olmalıdır. Bununla birlikte aradaki güven ilişkisine aykırı olacak şekilde davranış sergilenmesi ve bu minvalde güven duyanın zarara uğraması gerekmektedir. Güvenden doğan sorumluluk, kendine münhasır bir borç ilişkisi doğurmaktadır²⁶⁷. Belirtmek isteriz ki, güvenden doğan sorumluluk haksız fiil sorumluluğunu aşmamaktadır²⁶⁸.

---

²⁶² Pulaşlı, Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu s.182.

²⁶³ Günay, s.124.

²⁶⁴ Günay, s.123-124.

²⁶⁵ Esen, s.155.

²⁶⁶ Okutan Nilsson, s.20.

²⁶⁷ Pulaşlı, Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu s.190.

²⁶⁸ Özdişçiner, s.40.

2.11.5. Şirketler Topluluğunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması İhtiyacı

Şirketler topluluğunda hakim şirketin hakimiyetini hukuka aykırı şekilde kullanması halinde sorumlu tutulabilmesi için mevzuatımızda düzenlemeler yapılmıştır. TTK m.202 vd. hükümlerde hakim şirketin, yavru şirketin ve pay sahiplerinin alacaklılara karşı olan sorumluluklarına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

TTK m.202/1 hükmü uyarınca yavru şirket ortakları ve alacaklıları doğrudan kendi zararlarını talep edemezler. Yalnızca yavru şirketin zararlarını yani dolaylı zararlarını istem hakları vardır. Bu minvalde yavru şirket ortağının veya alacaklısının dolaylı zararının, kendisine değil yavru şirkete ödenmesini talep edebilecektir. Zira yalnızca dolaylı zararı yani yavru şirketin zararını isteyebileceklerinden, bu zararın yavru şirket ortağına veya alacaklısına ödenmesi mümkün olmayıp, elbetteki yavru şirketin kendisine ödenecektir²⁶⁹.

Şirketler topluluğuna ilişkin mevzuatımızdaki düzenlemelerle yavru şirketin arkasına saklanan hakim şirkete uğranılan zararlar nedeni ile başvurabilme imkanı getirilmiştir. Buna karşın hakim şirkete yavru olan diğer yavru şirketlerin sorumlu olup olmayacağına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Oysa ki hakim şirket, yavru şirketler üzerindeki idare gücüne dayanarak; diğer yavru şirketleri kullanıp ,malvarlıklarını karıştırarak sorumluluktan kaçınabilecektir. Böyle bir durumda hakim şirketin sorumluluğuna başvurulabilecek bir düzenleme yapılmamıştır. Şirketler topluluğundaki yavru şirketler birbirlerinden bağımsız olsalar da ekonomik faaliyetlerinin ve idarelerinin birlikte olduğu inkar edilemez bir gerçektir. Somut durumda nedensellik bağı kurulduğu halde hakim şirketin sorumluluğuna gidilememesi hak sahiplerini zarara uğratacak ve hakkaniyete aykırı olacaktır. Bu minvalde tüzel kişilik perdesinin aralanması müessesine başvurulabilmesi değerlendirilecektir. Eğer ki söz konusu duruma ilişkin kanuni düzenlemeler mevcut olsa idi elbette ki kanunun öngördüğü çerçevede uyuşmazlık çözülecek, perdenin aralanması teorisine başvurulamayacaktı.

Sonuç olarak şirketler topluluğunda, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna başvurularak hakim şirketin ve hakim şirket ortaklarının sorumluluğuna gidilebilecektir. Hakim şirketin fiilen yavru şirkete hakim olması halinde, hakim şirketin ayrılık ilkesini öne sürerek; sorumluluktan kaçınmaya çalışması ve üçüncü kişilerin zarara uğraması durumunda teori uygulama alanı bulacaktır. Yukarıda belirttiğimiz üzere, kanuni yollara başvurulması mümkün olduğu takdirde perdenin

---

²⁶⁹ Günay, s.125.

aralanması teorisine başvurulması mümkün olmayacaktır. Zira çalışmamızın aşamalarında da belirttiğimiz üzere tüzel kişilik perdesinin aralanması istisnai yol olup aslolan kanuni düzenlemeler çerçevesinde uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN ARALANMASI TEORİSİNİN HAKİM OLDUĞU YASAL DÜZENLEMELER

3.1. Genel Olarak

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin temeli TMK m.2’de yer alan dürüstlük kuralıdır. Bununla birlikte mevzuatımızda, tüzel kişiliğin ardına sığınan ortaklara, yöneticilere, şirketlere gidebilme imkanı tanıyan düzenlemeler yer almaktadır. Kanun koyucunun getirdiği bu düzenlemelerle, tüzel kişilik ile birlikte üyeleri, yöneticileri, tüzel kişiliği de sorumluluk tutmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde yer verilen düzenlemeler tam olarak tüzel kişilik perdesinin aralanması anlamına gelmemektedir; ancak bu düzenlemeler tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini göstermektedir.

Somut uyuşmazlığın mevzuatımızdaki düzenlemeler çerçevesinde çözülebilmesi halinde, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna başvurmaya ihtiyaç duyulmayacaktır. Somut uyuşmazlık, mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde çözülemez ise tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine başvurma ihtiyacı ortaya çıkacaktır.

3.2. Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Etkisini Taşıyan Düzenlemeler

Bankaların tarihte ilk ortaya çıkışı yedieminlik kurumu niteliğindedir²⁷⁰. Kişiler kendilerine ait değerli eşyaları ve paraları özenle koruması için bankalara teslim etmişlerdir. Geçmişten günümüze bankacılık güven ihtiva eden bir kurumdur. Bankaların topluma verdiği bu güven ve itibar, devletin bankacılık yapılabilmesi için verdiği ruhsatnameye dayanmaktadır²⁷¹. Zira, devlet bankacılık faaliyetini yapabilmesi için gerekli nitelikleri haiz olduğuna, bankanın itibar edilebilirliğine güvence vermektedir. Devletin bu şekilde güven vermemesi halinde ticari faaliyetlerin gelişmesi, olağan akışı içerisinde yürümesi mümkün olmayacaktır.²⁷² Bankalara duyulan güvenin karşılıksız kalması halinde kamu düzeni bozulup, ticari hayatta ortaya

²⁷⁰ Seza Reisoğlu, Bankacılık Kanunu Şerhi , Ankara 2007, s. 34-35.

²⁷¹ Ahmet Battal , Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2001, s.27.

²⁷² Battal, s.9.

çıkabilecek kaosları önlemek için devlet, bankacılık hukuku alanına müdahalelerde bulunarak özel düzenlemeler yapmıştır²⁷³.

Bankaların faaliyetlerini sürdürürken, topluma verdiği güvene ve toplum nezdindeki itibarı ile bağdaşmayacak şekildeki işlemleri nedeniyle uğranılan zararın sorumlusu arandığından ne yazık ki kolay bir şekilde zarardan sorumlu kişiye ulaşılamamaktadır. Banka ortaklarının, ortaya çıkan zarardan sorumlu olmamak için üçüncü bir gerçek kişi veya tüzel kişiyi maşa olarak kullanıp arkasına gizlenmesi mümkündür. Bankacılık kurumunun özüne aykırı usulsüz işlemlerden dolayı banka zarara uğramakta bir yandan da usulsüz işlemleri gerçekleştiren hakim ortaklar kendi menfaatlerine iş görmekte ve mameleklerini arttırmaktadır²⁷⁴.

Bank. K. 3. maddesinde hakim ortak; “ *bir ortaklığı doğrudan ya da dolaylı olarak, tek başına veya birlikte kontrol eden gerçek veya tüzel kişi* ” olarak tanımlanmıştır. Tüzel kişiliği kontrol altında tutan ortakla birlikte hareket eden diğer ortaklar da hakim ortak kabul edilmektedir. (Bank.K. m.3) Bu tanımdan yola çıkıldığında banka tüzel kişiliğini kontrol altında tutan ortak ile dolaylı olarak yönettiği hisselerin sahipleri de hakim ortak konumunda kabul edilecektir²⁷⁵.

Hakim ortakların, bankanın kaynaklarını aktarma yöntemleri olarak; gerçeğe aykırı, kayıt ya da kayıt dışılık, banka hisselerinin alışında ve satışında banka kaynaklarının kullanımı, off-shore bankalarla yapılan işlemler, banka ve iştiraklerinin kaynak aracı olarak kullanılması, karmaşık işlemlerle bankanın iç işleyişinin kötüye kullanılması, krediler kullanım aracılığı ile yapılan banka kaynağının aktarılmasını, yöntemlerinin kullanılması halinde bankacılık kanununda yer alan tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini doğuran düzenlemeler uygulama alanı bulacaktır²⁷⁶.

Bank. K. m.110 “ *Bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle banka hakkında 71 inci madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti hâlinde, bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler bankanın hâkim ortaklarına menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden uygulanır. Bu suretle tahsil edilen tutarın Fon tarafından ödenen mevduat ve katılım fonu tutarı ve fer'ileri mahsup*

---

²⁷³ Özkurt, s.123.

²⁷⁴ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması s.394.

²⁷⁵ Reisoğlu, s. 257 vd.

²⁷⁶ Özkurt, s.136-137 vd.

edildikten sonra bakiye kısmı tasfiye hâlindeki veya iflasa tâbi bankaya iade edilir. Mahkemece iflasına karar verilenler hakkındaki takibi Fon yürütür. Bu madde hükmüne göre iflası istenenler hakkında mahkemece 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 257 nci ve izleyen maddeleri hükümleri uygulanır. Bu Kanunun 106 ncı ve 109 uncu maddeleri hükümleri, bu maddeye göre şahsi iflası istenenler hakkında da uygulanır.”

İlgili kanun hükmüne yer verilerek bankacılık alanında yöneticilerin ve denetçilerin hukuka aykırı iş ve işlemleri nedeniyle tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini doğuran bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile söz konusu kişilerin şahsi sorumluluğuna başvurulabilmesine olanak tanınmıştır²⁷⁷.

İşbu kanun maddesi gereğince Bank. K. m.71²⁷⁸ uygulanmış ise de bu maddenin uygulanmasına sebep olan gerçek veya tüzel kişinin, hakim ortakların lehine çıkar sağlama kastı ile hareket edip etmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer ki hakim ortaklara menfaat sağlama amacı ile bankanın Fon'a devredilmesine neden olmuş ise yöneticiler ve denetçiler ile birlikte kendi lehine menfaat temin eden hakim ortağın şahsi sorumluluğuna başvurularak iflası talep edilebilecektir. Önemle belirtmek isteriz ki, mezkur kişilerin şahsi sorumluluklarına gidilmesi halinde sınırsız sorumlu olmayacaklar, yalnızca lehine tesis ettiği menfaat oranında şahsen sorumlu olacaklardır²⁷⁹.

Bankalarda tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini doğuran yasal düzenlemelerle ortakların şahsi sorumluluğuna başvurulabilmesini toparlarsak; öncelikle m.71'in uygulanarak bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya denetim ve yönetimin fona

²⁷⁷ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.395.

²⁷⁸ Bank.K. m.71 “Denetlemeler sonucunda bir bankayla ilgili olarak; a) Bu Kanunun 70 inci maddesi kapsamında alınması istenen tedbirlerin Kurul tarafından verilen süre içerisinde ya da her halükârda en geç oniki ay içinde kısmen ya da tamamen alınmaması ya da bu tedbirleri kısmen veya tamamen almış olmasına rağmen, malî bünyesinin güçlendirilmesine imkân bulunmadığı veya bu tedbirler alınmış olsa dahi malî bünyesinin güçlendirilemeyeceğinin tespit edilmesi, b) Faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ve malî sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğinin ortaya çıkması, c) Yükümlülüklerini vadesinde yerine getiremediğinin tespit edilmesi, d) Yükümlülüklerinin toplam değerinin varlıklarının toplam değerini aşması, e) Hâkim ortaklarının veya yöneticilerinin, banka kaynaklarını, bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek biçimde doğrudan veya dolaylı veya dolanlı olarak kendi lehlerine kullanması veya dolanlı olarak kaynak kullandırması ve bankayı bu suretle zarara uğratması, Hâllerinden bir veya birkaçının varlığı durumunda Kurul, en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararlarla bankanın faaliyet iznini kaldırmaya ya da kredi kuruluşunun temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimini, zararın mevcut ortakların sermayesinden indirilmesi kaydıyla kısmen veya tamamen devri, satışı veya birleştirilmesi amacıyla Fona devretmeye yetkilidir. Faaliyet izni kaldırılan kredi kuruluşları bu Kanunda yer alan hükümlere göre, kalkınma ve yatırım bankaları ise genel hükümlere göre tasfiye edilir. Bu madde kapsamında alınan Kurul kararları Resmî Gazete’de yayımlanır. Yayımlanma tarihi ilgililer bakımından tebliğ tarihi olarak kabul edilir.”

²⁷⁹ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.395.

devredilmesi karar verilmesi gerekmektedir. 71. Maddenin uygulanmasına sebep olan iş ve işlemlerin hakim ortağın lehine menfaat elde etme amacı ile yapılması gerekmektedir. Şahsi sorumluluğuna başvurulabilecek kişiler hakim ortakların tamamı olmayıp yalnızca çıkar elde eden hakim ortaklardır²⁸⁰. Bankacılığın özü ile bağdaşmayan, usule aykırı faaliyetlerin bankanın hakim ortakları tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Hakim ortakların bu faaliyetleri direkt ya da dolaylı olarak gerçekleştirilmesi yeterlidir. Yasa maddesi açıkça hakim ortak olma şartını aradığından, bankanın diğer ortakları hukuka aykırı işlemler nedeni ile menfaat elde etseler dahi mezkur kanun hükümlerine dayanılarak şahsi sorumluluklarına gidilmesi mümkün değildir²⁸¹.

3.2.1. Banka Kaynaklarının İstismarı ve İade Tazmine Konu Edilmesi

5411 s. Bankacılık Kanunu'nun 108. Maddesinde, "71 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi hükümlerine göre faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankaların hâkim ortakları ve yöneticileri, bu kanunun şahsi sorumluluğa ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kullandıkları kaynakları ve bu suretle uğranılan zararları Fon tarafından verilecek süre içerisinde iade ve tazmin etmekle mükelleftir. Bu maddenin uygulanmasında bankaların hâkim ortaklarının; yöneticilerinin; yönetim kurulu, kredi komiteleri, yöneticiler, şubeler ve diğer yetkili ve görevliler aracılığıyla veya sair suretlerle, banka kaynaklarını ve varlıklarını; rehnetmek, teminat göstermek, açıldığı tarih itibarıyla kredibilitesi olmadığı aşikâr bulunan kişilere kredi vermek, karşılığında kredi temin etmek amacıyla kredi kullandırmak, yurt içi ve yurt dışı banka ve malî kuruluşlar nezdinde depo ve sair adlarla hesap açtırmak veya bu hesapları teminat göstermek ve sair şekillerde doğrudan veya dolaylı olarak kendileri veya başkaları lehine para, mal, her türlü hak ve alacak temini amacıyla kullandıkları veya başkalarına kullandırdıkları banka kaynakları ve varlıkları, dolanlı kaynak olarak kullanılmış sayılır. Bu madde kapsamında kullanılan kaynaklar ve maruz kalınan zarar kapsamında iade ve tazmin talebine mesnet teşkil edecek işlemler ile iade ve tazmine konu edilecek tutarlar, ilgili bankada Kurumca yapılacak incelemeler sonucu ulaşılabilecek tespitler de dikkate alınarak Fon Kurulunca belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

²⁸⁰ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, 397.

²⁸¹ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.397 vd.

İlgili kanun hükmü ile Fon Kuruluna, zarara neden olan işlemler nedeniyle zararın tazmin edilmesine ilişkin haklılık durumunun değerlendirilmesi yetkisi verilmiştir. Bununla birlikte zarara konu meblağın tespit edilmesi yetkisi de yine Fon Kurulundadır. Bank K. 71. madde faaliyet iznini kaldırılması ve fona devir halleri düzenlenmiştir. Maddenin e bendinde ise “*Hâkim ortaklarının veya yöneticilerinin, banka kaynaklarını, bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek biçimde doğrudan veya dolaylı veya dolanlı olarak kendi lehlerine kullanması veya dolanlı olarak kaynak kullandırması ve bankayı bu suretle zarara uğratması*” hali yer almaktadır. Bu maddeye göre hakim ortak ile birlikte banka yöneticilerinin de bankanın uğradığı zarar nedeniyle, tüzel kişilik perdesinin aralanarak şahsi sorumluluklarına gidilebileceği düzenlenmiştir. Oysaki 4389 s. Kanun’daki düzenlemeler çerçevesinde, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna başvurularak şahsi sorumluluğuna gidilebilecek kişiler için; hakim ortak olmak ön koşul olarak aranmakta idi²⁸².

108. maddenin gerekçesinde²⁸³ belirtildiği üzere banka yöneticilerinin ve hakim ortaklarının banka tüzel kişiliğinin arkasına saklanarak kendilerine ya da bir başkasına menfaat temin etmek için bankacılığın özüyle bağdaşmayacak faaliyetlerde bulunmaları halinde tüzel kişilik perdesini aralanmasına cevaz verilmektedir. Bununla birlikte banka ortaklarının, haklarının Fon’a devredilmesi ile ortaklık hakları da son bulmaktadır. Bu hususa 107. Maddede yer verilmiştir²⁸⁴.

Bankaların hakim ortakları tarafından kıyı bankacılığı yapmak için yurtdışında kurmuş buldukları off-shore bankalar adına bankalarda hesaplar açarak, gerçekte yurt dışındaki off shore bankasına para aktarımı gerçekleşmeksizin, mevduat hesap cüzdanlarının birebir benzeri düzenlenerek yüksek faiz vaadi ile halktan para topladıkları, toplanan bu meblağların açılan hesaba aktarılarak, daha sonra bu hesaplardan hakim ortaklığın grup şirketlerine aktarmaları oldukça sık görülen bir

---

²⁸² Bkz. s.60.

²⁸³ *Bir bankanın kaynakları ve varlıklarının bankanın hakim ortakları veya yöneticileri tarafından istismar edilmesi halinde, uygulanacak tedbirlere bu maddede yer verilmiştir. Banka kaynakları ve varlıklarının doğrudan ve dolanlı olarak kullanılma usulleri belirtilerek kullanılan kaynaklar ve maruz kalınan zarar kapsamında iade ve tazmine konu edilecek tutarların belirlenmesi, şahsi sorumluluğa ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla doğrudan veya dolaylı veya dolanlı bir şekilde kullanılan kaynakları ve bu suretle uğranılan zararları Fon tarafından verilecek süre içerisinde iade ve tazmin etme mükellefiyeti getirilmiş, maddede belirtilen şartların mevcudiyeti halinde, bu zarar veya kullanılan kaynakların miktarına bakılmaksızın, bunlara ait hisselerin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Fona intikal etmesine imkân sağlanmıştır. İade veya tazmin mükellefiyetinin yerine getirilmesi veya Fonun uygun göreceği biçimde teminatlandırılması halinde dahi banka hakkında ilave tedbirler alınması ve uygulanmasında Fona ve Kurula yetkiler verilmiştir.*

²⁸⁴ 5411 S. K. m.107 “*Devralınan zararlara istinaden yapılacak ödemelerin karşılığını temsil eden hisseler, üzerindeki her türlü hak ve takyidattan arî olarak Fona intikal eder.*”

kaynak aktarım şekli olarak karşımıza çıkmaktadır²⁸⁵. Hesap sahipleri, zararlarının karşılanması için tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna başvurarak, banka tüzel kişiliğinin ardındaki off – shore bankanın hakim ortaklarına başvurabilecektir. Hakim ortaklığa ait olan, ilişkide muhabir konumunda olan banka nezdinde off-shore bankaya ait bir hesap açılmakta ve hakim ortağın nüfusu ile halktan toplanan paralar off-shore bankası adına bu hesaba yatırılmaktadır²⁸⁶. Ancak bu hesaptaki paralar yurt dışına gönderilmeksizin banka hakim ortağına ya da grup şirketlerine aktarılmaktadır. Bu durumda banka hakim ortağı, kıyı bankası ile kendi mal varlığını özdeşleştirmekte ve hakim ortak, muhabir olan bankayı bu amaçla kullanmaktadır²⁸⁷.

Banka hakim ortak ve yöneticilerinin hangi şartlarda bankadan kredi kullanabileceği Bank K. m.54'te düzenlenmiştir. Bankadan kredi kullanmanın ve ödeme planının koşulları hakim ortak ve yönetici dahi olsa aynıdır²⁸⁸. Yalnız banka kaynaklarının kredilendirilme sureti ile kötüye kullanılması halinde kanun banka tüzel kişiliğinin ortaklarında ve hatta yöneticilerinde mal ayrılığı ilkesini göz ardı ettiği gibi, banka zararının hazineden karşılanarak Fon tarafından ödenmiş olması nedeniyle banka hisselerinin de Fon'a devrine imkan tanıyarak mülkiyet hakkına ilişkin önemli bir istisna getirmektedir²⁸⁹.

3.2.1.1. Fon'un Mahkemeden Tedbir Talepleri

Fon'un faaliyet izni kaldırılan veya idare ve denetimi devredilen bir banka ile ilgili olarak yapılacak işlemlere ilişkin düzenlemeye 5411 s. Kanununun 109. Maddesinde yer verilmiştir²⁹⁰. Kanun hükmü ile BDKK'nın kararlarını vermesinden sonra sermayenin %10'undan fazlasına sahip olan ortaklar ve yöneticilerin mal kaçırmasını ve yurt dışına çıkmasını önlenmek istenmiştir. Fon'un talebi olması halinde sermayenin %10'una sahip olan ortak ve yöneticilerin malvarlıklarına mahkemece teminat koşulu olmadan

---

²⁸⁵ Özkurt, s.181-182.

²⁸⁶ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.399-400.

²⁸⁷ Özkurt, s.181-182.

²⁸⁸ Bank. K. m. 54/2 “Bankalarca hâkim ortak veya nitelikli pay sahibi olup olmadıklarına bakılmaksızın bankaların sermayesinin yüzde bir ve daha fazla payına sahip olup pay defterine kayıtlı olan tüm ortaklarına ve bunlarla risk grubu oluşturan kişilere kullanılacak kredilerin toplamı öz kaynaklarının yüzde ellisini aşamaz.”

²⁸⁹ Özkurt, s.186.

²⁹⁰ Bank. K. m.109 “Fon, faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankada mevduat ve katılım fonu sahipleri ile diğer alacaklıların haklarını korumaya yönelik olarak gerekli göreceği her türlü tedbiri alır. Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankanın hâkim ortakları ve tüzel kişi ortaklarının sermayesinin yüzde onundan fazlasına sahip gerçek kişi hissedarları ve yöneticilerinin mal, hak ve alacaklarına Fonun talebi üzerine mahkeme tarafından teminat şartı aranmaksızın ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz konulabilir, bu kişilerin yurt dışına çıkışları yasaklanabilir.”

ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir konulmasına karar verilebilir. Bununla birlikte bu kişilerin yurt dışına çıkmaları yasaklanabilir²⁹¹.

3.2.1.2. Şahsi Sorumluluk

Bank. K. m.110'da hakim ortakların ve yöneticilerin şahsi sorumluluğu düzenlenmiştir. Hakim ortak veya yöneticilerin bankanın fona devredilmesine yahut bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına neden oldukları takdirde tacir olmasalar dahi iflasına hükmedilmesi mümkündür. Her ne kadar icra iflas kanuna göre tacirlerin iflası mümkünse de bankanın hakim ortak ve yöneticilerinin de aynı şekilde iflasına hükmedilebileceği düzenlenmiştir²⁹².

Bankadan alacaklı olanlar Bank. m.110'a göre taleplerini hakim ortaklara yöneltemezler. Zira ilgili hüküm gereğince hakim ortaklar direkt Fon'a karşı sorumludur²⁹³. Ayrıca belirtmek gerekir ki bankanı uğradığı zarar ile Bank. m.71'in uygulanması arasında uygun nedensellik bağının olması gerekmektedir²⁹⁴. Bankaların birçok kişiye hizmet vermesi bu minvalde sayısız denecek seviyede işlem yapması, bu işlemler arasında nedensellik bağını tespit eden usulsüz işlemin ortaya çıkarılması sürecini uzatabilmektedir. Nedensellik bağının tespitinin sürüncemede kalmaması adına kanun koyucu işbu davalarda ispat külfetini davalılara yüklemiştir²⁹⁵. Hal böyle olunca davalılar, söz konusu faaliyet ile zarar arasında nedensellik bağının olmadığını ispat edebilmek için işlemlerini ivedi bir şekilde tamamlayacaktır. Ayrıca bu tür uyuşmazlıklarda ispat külfeti kendilerine ait olduğundan; işleyişlerini ve işlem kayıtlarını daha sistemli ve düzenli hale getirmeleri gerekecektir.

---

²⁹¹ Özkurt, s.191.

²⁹² Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, İcra ve İflas Hukuku ile Nizamnamesi ve Yönetmeliği, 35. Baskı, İstanbul 2014. s.374.

²⁹³ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.394-395. Ulusoy, Fon ile birlikte bankadan alacaklı olan kişilerin tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna giderek hakim ortakların doğrudan sorumlu tutulabileceği görüşündedir.

²⁹⁴ Özkurt, s.203.

²⁹⁵ 5411 s. Bank. K. m.137.“*Fon tarafından bu Kanununun 108 ve 110 uncu maddeleri hükümleri uyarınca açılmış ve açılacak davalarda ispat külfeti davalılara aittir.*”

3.2.1.3. 6183 Sayılı AATUHK'de Yer Alan Düzenlemeler

BanK. m.132.²⁹⁶ Fon alacaklarının takip ve tahsiline ilişkin yetki ve usuller başlıklı maddesinde, fon alacaklarında 6183 sayılı AATUHK hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. Kanunda Fon'a takip ve tahsile ilişkin yetkiler tanınmış; takip hukukuna dahil olan ve AATUHK'da yer alan 35 ve mükerrer 35. maddeleri kapsamında tüzel kişilik perdesinin aralanması için yapılan düzenlemeler Fon alacakları lehine de uygulanacaktır. 6183 s. K. mükerrer m.35'e göre “ *Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtluların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.*” madde hükmünde sermaye şirketlerindeki ayrılık ilkesine bir istisna getirilmiş; şirket ortakları ile birlikte şirketin kanuni temsilcilerinin, tüzel kişiliği olmayan teşekkülü yönetenlerin de şahsi malvarlığı ile sorumlu tutulması mümkün hale gelmiştir²⁹⁷.

6183 s. Kanun hükümleri çerçevesinde, Fon'a tanınan yetkiler ile kamu alacaklarının tahsiline ilişkin işlemler ivedi bir şekilde yapılabilecektir. Bu minvalde Fon, özerk nitelikte olup bir kamu tüzel kişiliğinin özel görünümüdür²⁹⁸. Bununla birlikte Fon'a tanınan bu takip ve tahsil yetkisi, 6183 sayılı kanunda düzenlenen usule aynı şekilde Fon'un da dahil edilmiş olmasının bir sonucu olup Fon'a tanınmış avantajlı bir hak değildir²⁹⁹.

3.2.1.4. Fon'un Alacaklarının Tahsiline İlişkin Diğer Yetkiler

Fon'un alacaklarının tahsiline ilişkin diğer yetkileri 5411 s. Kanununun 134. Maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde hükmünde Fon, yönetim ve denetimine sahip olduğu iştirakların, hakim ortağı olan tüzel kişilerin, gerçek ve tüzel kişi hakim ortaklarının hakim ortak olduğu şirketlerin ve bunlar adına hareket eden kişilerin hesabına; ancak kendi namına menfaat elde eden şirket ortaklarının, yönetimini ve denetimini devralmaya, edinilen mal para ve haklara el koymaya ilişkin yetkileri başta olmak üzere birçok yetkisi düzenlenmiştir. İşbu kanun hükmüne dayanılarak, hakim ortak, hakim

---

²⁹⁶Bank. K. m.132 “ *Fonun, bu Kanununun 130 uncu maddesinde sayılan gelirleri ile 108 inci ve 135 inci maddesindeki alacaklarının takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.* ”

²⁹⁷ Özkurt, s.217 vd.

²⁹⁸ Özkurt, s.222.

²⁹⁹ Özkurt, s.222-225.

ortakların şirketleri ve bunların üyeleri arasındaki tüzel kişilik perdesi aralanabilecektir³⁰⁰.

Faaliyet izini kaldırılan veya fona devredilen bankalar, tasfiyeye tabi tutulan veya tasfiye işlemi başlatılan bankaların Bank. K. m.134/1’de belirtilen gerçek kişiler ve kan/kayın hısımlarının, tüzel kişilerin kendi menfaatlerine elde ettiği mal para veya hakların, veyahut 3. Bir kişiye temin ettiği mal para veya hak olabilecek menfaatlerin banka kaynağı kullanmak amacı ile elde ettiği veya 3. Kişinin elde etmesine aracı olduğuna ilişkin kanuni karine düzenlenmiştir. Bu minvalde belirtilen kişilerin ve üçüncü kişilerin külli ve cüzi halefleri de dahil olmak üzere alacak hakları için bunların sorumluluğuna başvurulabilmesi mümkün hale gelmiştir. Daha önce de belirttiğimiz üzere burada da ispat yükü davalılar üzerindedir. Davalılar, elde ettikleri menfaatleri bankanın kaynağı nedeni ile değil, bir başka hukuki ilişki nedeniyle temin ettiklerini ispat ettikleri takdirde sorumlu olmayacaklardır³⁰¹.

3.2.1.5. Mevduat Sigortası ve Katılım Fonu Tutarının Eksik Ödenmesi Hali

5411 s. Bank. K. m.135/1’ de mevduat ve katılım fonunun eksik ödenmesi durumuna Fon’a Fon’un bulunduğu yerdeki Sulh Ceza hakimliğinden, dava aşamasında ise mahkemeden tedbir talep etme yetkisi verilmiştir.

Bank. K. m.135/1’e göre “1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu ile bu Kanun uyarınca banka tarafından yetkili mercilere beyan edilen sigortaya tâbi mevduat ve katılım fonu tutarı ile Fon tarafından tespit edilen mevduat ve katılım fonu tutarı arasında bir fark bulunması hâlinde, bu fark nispetinde bankanın yönetim kurulu ve kredi komitesi başkan ve üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları, imzaları bankayı ilzam eden memurları ve şube müdürleri ile yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklarının, kendilerine, eşlerine ve çocuklarına ait bankalar ve banka dışı malî kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki, kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere, hak ve alacakları, döviz tevdiat hesapları ve limitli ve limitsiz kredi kartı ve ATM kartları hesapları dahil tüm banka hesaplarının dondurulmasına, kara, hava ve deniz taşıtları dâhil her türlü taşınır ve taşınmaz, kıymetli evrak ve yurt içi veya yurt dışı hazine bonosu, devlet tahvili, hisse senedi, yatırım fonları katılım belgeleri gibi diğer menkul değerlerle,

³⁰⁰ Taner Yalçın, Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, Şubat 2008, s. 292 vd.

³⁰¹ Reisoğlu,, s. 1538, Özkurt, s.237.

bağımsız ticari işletme, fabrika ve tesisler, bu tesislerin işletilmesine yönelik marka ve lisans hakları, kamu imtiyaz sözleşmelerinden doğan televizyon kanalı, elektrik santrali gibi bir tesisin kurulması ve işletilmesi yetkilerini veren lisans, ruhsat ve işletme hakları ile bu tesisleri lisans hakkına dayanarak veya lisans hakkı bulunmadan kuran ve işleten şirketlere ait hisse senetleri, hak ve alacakların üzerindeki tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına, belirtilen tüm mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptına ve/veya resmî sicillerdeki kayıtları üzerinde ihtiyatî tedbir konulmasına, bunların bir tevdi mahalline yatırılmasına ve hak ve alacakların üzerine diğer tedbirlerin konulmasına, bunlardan elde edinilmiş her türlü taşınır ve taşınmaz, hak ve alacaklar ile kıymetli evrak, nakit, bir tesisi işletme ve kurma hakkı veren marka ve lisans hakları, bu tesisleri lisans, ruhsat ve işletme hakkı ile veya bu hakları bulunmadan işleten, kuran ve hak sahibi niteliğini haiz şirketlere ait hisse senetleri hakkında belirtilen tedbirlerin alınmasına, Fonun talebi üzerine ilgili bankanın merkezinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimi, yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilir.”

Mevduat ve katılım tutarlarında, bankanın sigortaya bildirdiği tutar ile kendi kayıtlarındaki tutarların örtüşmemesi halinde; iki tutar arasındaki farkın karşılanabilmesi için Fon’a takip ve tahsil yetkisi tanınmıştır. Fon, burada da 6183 s. AATUHK usulüne göre takip ve tahsil etmeye yetkili kılınmıştır. Aradaki fark tutarından, yönetim kurulu ve kredi komitesi başkan ve üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları, imzaları bankayı ilzam eden memurları ve şube müdürleri ile yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklar sorumludurlar. Anılan kişilerin, eşlerine ve çocuklarına ait maddede belirtilen varlıklarına mahkemece tedbir konulabilecektir³⁰².

3.3. İcra ve İflas Kanunun’da Yer Alan Düzenlemeler

İcra İflas Hukuku’nda, perdenin aralanması teorisinin en çok uygulandığı iki dava türü; istihkak ve tasarrufun iptali davalarıdır³⁰³. Öncelikle istihkak davalarında, malın borçlunun malvarlığında olduğu, bu mal üzerinden üçüncü kişinin lehine yapılan tasarrufun batıl ya da muvazaalı olduğu davanın konusudur. Tasarrufun iptali davalarında ise tam aksine yapılan tasarrufun geçerli olduğu, malın 3. Kişinin malvarlığına geçtiği borçlunun malvarlığından çıktığı, her ne kadar tasarruf geçerli olsa

³⁰² Özkurt, s.244 vd.

³⁰³ Büyükyılmaz, s.57.

da İİK m.277 ve ilgili hükümleri gereğince işbu tasarrufun iptal edilmesi gerektiği dava konusudur³⁰⁴. İşbu davanın kazanılması ile yapılan tasarruf iptal edilir, dava konusu mal sanki borçlunun malvarlığından hiç çıkmamış gibi o malın değerinden alacağını alma yetkisi talep edilir³⁰⁵.

3.4. İstihkak Davalarındaki Teorilerin Uygulamaları

3.4.1. İstihkak Davalarında Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisinin Uygulanması

Alacaklının alacağını tahsil ettiği süreçte borçlu istihkak iddiasında bulunabilmektedir. İstihkak iddiası bazı durumlarda yerinde olabildiği gibi, borçlu tarafından kötü niyetle öne sürülebilmektedir. Hal böyle olduğunda alacaklının hakkına kavuşması borçlunun haksız mesnetsiz iddiaları nedeniyle sürüncemede kalabilmektedir. Kanun koyucu, borçlu ve üçüncü kişinin istihkak iddiasını kötüye kullanarak danişıklı işlerle alacaklının hakkına hanel gelmesi mümkün olduğundan alacaklının korunmasına yönelik düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemeler ile ulaşılacak istenen amaç, alacaklının alacağına kavuşmasını kolaylaştırmak, borçlularının aksi yöndeki girişimlerini engellemektir³⁰⁶.

İstihkak davalarında kanun koyucu alacaklı lehine karineler düzenlemiştir. Bunlardan ilki mülkiyet karinesi başlıklı İİK m. 97/a-2 maddesinde yer alan “*İstihkak davacısı malı ne suretle iktisap ettiğini ve borçlunun elinde bulunmasını gerektiren hukuki ve fiili sebep ve hadiseleri göstermek ve bunları ispat etmekle mükelleftir.*” hükmüdür.

Bir diğer karine ise İİK m. 97/a-1 maddesinde düzenlenen “*Bir taşınır malı elinde bulunduran kimse onun maliki sayılır.*” şeklindeki, hükmüdür. Her iki karine nedeniyle ispat yükü istihkak iddiasında bulunan davacılar üzerindedir³⁰⁷.

İİK m.97/a-1 de düzenlenen bu karineye dayanarak örneğin, haciz mahallinde borçlunun uhdesinde bulunan taşınır mallar üçüncü kişiye ait olsa dahi alacaklı tarafından haczedilebilecektir. Borçlu taraf istihkak iddiasını haciz tutanağına geçirebilecek; ancak borçlunun bu iddiası taşınırın hacizini engellemeyecektir. İstihkak iddiasında bulunan davacı, söz konusu malın borçluya ait olmadığını ispat etmek zorundadır. İspat edemediği takdirde taşınır mal borçlunun malı sayılacaktır.

---

³⁰⁴ Büyükyılmaz, s.57.

³⁰⁵ Kuru, Arslan, Yılmaz s. 617.

³⁰⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz s.291.

³⁰⁷ Büyükyılmaz, s. 63.

Kanun koyucunun bir an için böyle bir karine düzenlemediğini düşünelim. Borçlunun işyeri veya konutuna hacze gidildiğinde borçlunun o esnada zilyetliğinde bulunan taşınır mallar için kendisine ait olmadığını öne sürerek, söz konusu taşınırın haczine engelleyebilecek alacaklıya zarar verebilecektir. Bu durumda alacaklı tarafın hacze gitmesinin dahi bir manası olmayacaktır. Zira, borçluların borcunu ödememek ve alacaklıdan mal kaçırabilmek için taşınırın kendilerinin değil 3. kişilerin olduğunu öne süreceği aşikardır. Mülkiyet karinesi ile borçlunun alacaklıdan taşınır mallarını kaçırmaması yüksek oranda önlenmiştir³⁰⁸.

Perdenin aralaması teorisi ile istihkak ve tasarrufun iptali davalarının aynı süreçte açılması gündeme gelebilir. Borçlu şirkete ödeme emri-icra emrinin tebliğ edilmesi ile borçlu icra takibinden haberdar olur. Günümüzde herhangi bir tebliğ olmadan e-devlet üzerinden dahi icra takipleri açılır açılmaz haberdar olunabilmektedir. Borçlu dosya açılır açılmaz veya ödeme emrinin tebliğinden itibaren yasal itiraz süresi ve ödeme süresi geçtikten sonra ödeme yapmadığı takdirde alacaklının hacze gelebileceğini elbetteki bilmektedir. Bu süreçte, icra takibi kesinleşmeden borçlu, paravan şirket kurarak mallarını bu şirkete aktarabilir. Borçlu şirket, parvan şirkete mallarını aktararak bu mallar üzerinde tasarruf edebilir. Alacaklı, haciz mahallinde, diğer şirketin istihkak iddiası ile karşı karşıya gelirse; karşı dava olarak tasarrufun iptali davası açabilir. Yukarıda belirttiğimiz üzere karşı alacaklının, tasarrufun iptali davasında aciz vesikası ibraz etmesine gerek yoktur. Aciz vesikası ibraz etme zorunluluğu olmadan, tasarrufun iptali davası açma hakkı tanınması alacaklıyı korumakta, alacak hakkını aramasını hızlandırmaktadır³⁰⁹.

3.4.2. Tasarrufun İptali Davalarında Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması

Teorisinin Uygulanması

İcra ve iflas hukuku alanında, perdenin aralanması teorisinin en sık uygulama alanı bulunduğu dava türlerinden biri de tasarrufun iptali davalarıdır. İİK'nın iptal davası ve davacılar başlıklı 277. Maddesinde³¹⁰ elinde muvakkat veya aciz vesikası olan alacaklıların, ayrıca borçlunun iflası halinde ise iflas idaresinin davayı açma hakkı

³⁰⁸ Kuru, Arslan, Yılmaz s. 617 vd.

³⁰⁹ Yavaş, s.219-220.

³¹⁰ İİK. m. 277 “İptal davasından maksat 278, 279 ve 280 inci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir. Bu davayı aşağıdaki şahıslar açabilirler:

1 – Elinde muvakkat yahut kati aciz vesikası bulunan her alacaklı,

2 – İflas idaresi yahut 245 inci maddede ve 255 inci maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri.”

olduğu düzenlenmiştir. İflas idaresi tasarrun iptali davasını açmadığı takdirde dava açma hakkını alacaklılara devredebilir. Aciz vesikası alınması şartının istisnası, daha önce de belirttiğimiz üzere³¹¹ tasarrufun iptali davasının istihkak davasına karşı dava olarak açılması halidir. Bir diğer istisna ise Fon açısından getirilmiştir. Fon'un Bank. K. m.109 ve geçici 13. maddelerine dayanarak açacağı iptal davalarında da aciz vesikası şartı aranmamaktadır.

İİK'da iptal davası m.278,279,280'de ivazsız tasarrufun iptali, aciz halinde iken yapılan tasarrufun iptali, zarar verme kastından dolayı yapılan tasarrun iptali olmak üzere üç başlık altında düzenlenmiştir.

İlk olarak İİK. m.278'de³¹² ivazsız tasarrufların iptali başlıklı maddesinde alacaklıları zarara sokma kastının bariz olduğu hali düzenlenmiştir. İİK m.278'de düzenlenen bu tasarruflarda, örneğin borçlunun devrettiği taşınmaza karşılık alacaklının fahiş miktarda düşük ödeme yapması; karşılıklı fiiler arasında orantısızlık olması hallerinde işbu tasarru

Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 2003/6103E. 2003/5948 sayılı 11.12.2003 tarihli kararında³¹³

Davacı iş kazası nedeniyle tazminat davası açmış ve kazanmış; tazminat konusu olan iş kazasından sonra, davalı borçlu adına kayıtlı taşınmazları çocuğuna ve eşine devretmiştir. Davalı borçlunun eşi ve oğlu ise kendisine devredilen taşınmazları 3. Ve 4.

³¹¹ Bkz.s.69, dipnot 182.

³¹² İİK. m.278 “Mütat hediyeeler müstesna olmak üzere, hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebebiyle acizden yahut iflasın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır. Ancak, bu müddet haciz veya aciz yahut iflastan evvelki iki seneyi geçemez. Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir.

1. Karı ve koca ile usul ve fûru, neseben veya sıhren üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) hısımlar, evlat edinilenle evlatlık arasında yapılan ivazlı tasarruflar,

2. Akdin yapıldığı sırada, kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler,

3. Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartıyla irat ve intifa hakkı tesis ettiği akitler ve ölünceye kadar bakma akitleri.”

³¹³ Davacı alacaklı, davalıya ait inşaatta çalışırken geçirdiği iş kazası sonucu iş gücü kaybına uğraması nedeniyle açtığı dava sonucu Çekerek Asliye Hukuk (iş) Mahkemesinin 10.10.1996 tarihli kararı ile lehine tazminat hükümlenmiş, tazminat yükümlüsü olan davalı borçlu kaza olayından sonra 18.12.1996 ve 19.9.1996 tarihlerinde adına kayıtlı olan üç ayrı taşınmazı eşi Züleyha ve oğlu Muttalip'e devretmiş, Züleyha iktisap ettiği taşınmaz hisselerini 3.1.1997 tarihinde davalı Mustafa'ya, Muttalip ise 6.1.1997 tarihinde davalı Ali'ye satış yapmıştır. Yapılan tasarrufların tümü borcun doğumundan sonra olup mahkeme ilamına dayalı olarak borçlu hakkında girişilen icra takibi kesinleşmiş, takip nedeniyle 9.9.1999 tarihli aciz belgesi düzenlenmiştir. Borçlunun tasarrufta bulunduğu davalı Züleyha eşi, Muttalip ise oğludur. İİK. 278/I. maddesi uyarınca yapılan tasarruflar bağışlama hükmünde olup batıldır. Züleyha ve Muttalip'in tasarrufta bulunduğu Mustafa ile Ali ise borçlu ve diğer davalılarla aynı yerde oturmaktadırlar. Davacının borçluya ait iş yerinde kaza geçirdiğini ve borçlunun durumunu bilebilecek durumdadırlar. Açılan davanın kabulü ile davaya konu tüm tasarrufların iptaline karar verilmesi gerekirken yanlış değerlendirme ve yemin tevcihi suretiyle yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir”. www.sinerjimevzuat.com.tr e.t.27.06.2021.

kişilere devretmişlerdir. Bu kişiler de davalılar ile aynı yerde oturmaktadır. Söz konusu devirler davalı aleyhine borcun doğmasından sonra yapılmıştır. Bu minvalde davanın kabulüne ve tasarrufların iptaline karar verilmesi gerektiği gerekçesi ile yerel mahkemenin davanın reddine ilişkin kararını bozmuştur.

İİK m.279/1’de borçlunun aciz halinde iken iptale tabi olan işlemlerini tahdidi şekilde belirtmiştir. Bu işlemler; borçlunun teminat göstermeği evvelce taahhüt etmiş olduğu haller müstesna olmak üzere borçlu tarafından mevcut bir borcu temin için yapılan rehinler, para veya mutat ödeme vasıtalarından gayrı bir suretle yapılan ödemeler, vadesi gelmemiş borç için yapılan ödemeler, kişisel hakların kuvvetlendirilmesi için tapuya verilen şerhlerdir.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi’nin 2016/11344 E. 2019/2148 K. sayılı 27.02.2019 tarihli kararında “*Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde ve değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, dava konusu gayrimenkulün davalı ... adına kayıt olmasından önce davalı ...'ın eşi olan dava dışı ...'a ait olduğunun anlaşılmasına, davalıların kendi beyanlarına göre aralarında arkadaşlık ilişkisi olduğunun kabul edilmesine göre davalı ... ve davalı ...'ın yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına karar verilmiştir.*”

Ayrıca belirtmek isteriz ki davacının dava dilekçesinde somut olaya ilişkin tasarrufun iptalini talep etmesi yeterlidir. Davacı, İİK’nın hangi maddesine dayanarak (278-280) iptal talebinde bulunduğu önemli değildir. Zira mahkeme, davacının dayandığı kanun maddesi ile de bağlı değildir.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2013/19874 E. 2014/4883 K. sayılı 03.04.2014 tarihli kararı da bu yöndedir. Yargıtay’ın kararından özetle; “...İİK m.277’ye dayanılarak açılan tasarrufun iptali davasına ilişkindir. Kanunda iptale tabi bazı tasarruflar için genel bir tanımlama yaparak hangi tasarrufların iptale tabi olduğu hususunun tayinini hakimnin takdirine bırakmıştır (İİK.md.281). Bu yasal nedenle de, davacı tarafından İİK.nun 278, 279 ve 280.maddelerden birine dayanılmış olsa dahi, mahkeme bununla bağlı olmayıp, diğer maddelerden birine göre iptal kararı verebilir (Y.H.G.K.25.11.1987 Tarih, 1987/15-380 Esas ve 1987/872 Karar sayılı ilamı) Genellikle, borçlunun iptal edilebilecek tasarrufları, alacaklılarından mal kaçırılmasına yönelik olarak yapılan ivazsız veya aciz halinde yapılan tasarruflar ile alacaklılarına zarar verme kastıyla yapılan tasarruflardır. Bu nedenle mahkemece İİK.nun 280. maddesi uyarınca da araştırma ve inceleme yapılması gerekirken bu yönde bir değerlendirmede

bulunulmamıştır. 3. kişi konumundaki davalı H.. G.. cevap dilekçesinde borçlu davalı ile tanıştıklarını ve ticari ilişkilerinin olduğunu beyan etmiş olup dosya içeriğinden de davalıların aynı şirketin yönetim kurulu üyeliği yaptıkları anlaşılmıştır. Bu durumda davalı Hasan ile borçlu davalı arasındaki ticari ilişkiler, arkadaşlık, iş ortaklığı gibi yakınlıkların olup olmadığının açıkça tesbit edilmesi, buna ilişkin delillerin toplanması, davalı Hasan'ın borçlu davalının mali durumu ile alacaklıları ızzar kastını bilen veya bilebilecek kişilerden olup olmadığının irdelenerek, karar yerinde tartışılması ondan sonra toplanan ve toplanacak olan tüm delillerin birlikte değerlendirilerek hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile yanlış değerlendirme sonucu yazılı olduğu üzere karar verilmiş olması doğru bulunmamıştır.....”³¹⁴. Yargıtay ilamında davacı, İİK.nun 278, 279 ve 280.maddelerden birine dayanmış olsa dahi, mahkeme bununla bağlı olmadığı; diğer maddelerden birine göre de mahkemece iptal kararı verebileceği; mahkemenin İİKm.280 uyarınca araştırma ve inceleme yapmaması nedeniyle yerel mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir.

İİK m. 280³¹⁵ hükmünde ise borçlunun malvarlığının borçlarını karşılamadığı halde borçlunun alacaklıları zarar uğratmak amacı ile yaptığı hileli tasarrufların tamamı iptale tabi tutulmuştur.

İzah ettiğimiz söz konusu düzenlemeler sermaye ortaklıklarında ayrılık ve sınırlı sorumluluk prensiplerinin istisnası olarak düzenlenmiş olduğundan; söz konusu düzenlemelerin kapsamına giren uyuşmazlıklar açısından somut olayda alacaklıların tatmin edilebildiği hallerde tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ihtiyacının doğmayacağı söylenebilecektir³¹⁶.

³¹⁴<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> et. 29.06.2021.

³¹⁵İİK m.280 “ Malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun, alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu malî durumun ve zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hâllerde iptal edilebilir. Şu kadar ki, işlemin gerçekleştiği tarihten itibaren beş yıl içinde borçlu aleyhine haciz veya iflâs yoluyla takipte bulunulmuş olmalıdır.”

³¹⁶ Kuş, s.183.

3.5. İş Hukuku'nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Sonucunu Doğuran Düzenlemeler

İş Kanunu m.2' de asıl işveren alt işveren ilişkisi tanımlanmıştır³¹⁷. Alt işveren ve asıl işveren, iş sözleşmesinden kaynaklanan borçları ve diğer kanundan kaynaklanan yükümlülükleri nedeniyle birlikte sorumlulardır. Ayrıca alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerden de asıl işveren alt işveren ile birlikte sorumludur. Asıl işveren ve alt işveren ayrı kişiler olduklarından ayrı tüzel kişiliklere sahip olduklarına dair savunma yapsalar dahi kanunen her ikisinin de sorumlu olacağına ilişkin düzenlemeler yapıldığından bu savunmaları kabul görmeyecektir. Asıl işveren ile alt işverenin ortak olması halinde, sorumluluklarına başvurulabilecektir. Bu durum tam olarak tüzel kişilik perdesinin aralanması anlamına gelmese de, tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini doğurmaktadır. İş Kanunu'nda hem alt işverenin hem asıl işverenin sorumluluğuna başvurulabileceğine ilişkin İş Kanunu m.2/6'da açıkça düzenleme yapılmıştır. Bu nedenle, alt işverenin yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde asıl işverenin sorumluluğuna gidebilmek için tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna giderek asıl işverene ulaşmaya çalışmaya gerek yoktur. Daha önce de belirttiğimiz üzere aslolan açık yasal düzenlemelere çerçevesinde uyumsuzluğu çözmek olup perdenin aralanması teorisine başvurulabilmesi istisnai bir yoldur³¹⁸.

Tüzel kişilik perdesinin aralanmasının istisnası 2. maddenin 8. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre kamu kurum ve kuruluşlarının doğrudan veya dolaylı olarak en az % 50 sine sahip oldukları ortaklıklarda, bu ortaklıklarla hizmet alım sözleşmesi yapan yükleniciler aracılığıyla çalıştırılanlar, tüzel kişilik perdesinin kaldırılarak, asıl işverenin kamu kuruluşu olduğu iddiası ile aynı fıkranın "(a) ve (b) bentlerindeki"³¹⁹ hakları ileri süremezler³²⁰. Görüleceği üzere kanun koyucu bu düzenlemeyle; kamu kurum ve kuruluşlarının asgari %50 pay sahibi olduğu ortaklıklarda, hizmet alım

³¹⁷ İş. K. m.2/6 " Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denir."

³¹⁸ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s. 364.

³¹⁹ " a) Bu kurum, kuruluş ve ortaklıklara ait kadro veya pozisyonlara atanmaya,

b) Bu kurum, kuruluş ve ortaklıklara ait işyerlerinin kadro veya pozisyonlarında çalışanlar için toplu iş sözleşmesi, personel kanunları veya ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre belirlenen her türlü mali haklar ile sosyal yardımlardan yararlanmaya, hak kazanamazlar. "

³²⁰ Erol, Ulusoy, Çek Kanunu Tüzel Kişilik Perdesini Araştırıyor , İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 2010,s. 71.

sözleşmesi imzalanan yüklenicilerin işçilerinin devlet kuruluşlarından hak talep etmeleri engellenmiş; tüzel kişilik perdesinin aralanmasının önüne geçilmiştir.

3.6. Çek Kanunu'nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Sonucunu Doğuran Düzenlemeler

Sermaye şirketlerindeki ayrılık ilkesi ve sınırlı sorumluluk ilkesi gereğince kural olarak her şirket, keşide ettiği çeklerden şirket malvarlığı ile sorumludur. Ancak Çek K. m.4/2'de bu ilkelerin istisnası düzenlenmiştir³²¹. 5941 s. Çek Kanunu'nun 4. maddesinin 2. fıkrası “*Tacir tüzel kişi veya onun faaliyetleri ile ilişkilendirilmek kaydıyla, tüzel kişinin gerçek kişi ortakları, ortakların ilgili bulunduğu veya tüzel kişinin veya ortaklarının etkisi altında bulundurduğu gerçek kişiler ile tüzel kişinin yönetim organında görev alan veya temsilcisi sıfatını taşıyan gerçek kişiler adına açılmış olan çek hesapları, tacir tüzel kişiye ait kabul edilir. Söz konusu ilişkinin varlığına yönelik emarelerin bulunması hâlinde, hesabın bulunduğu banka şubesi durumu Gelir İdaresi Başkanlığına bildirir.*” şeklindedir. Yasa hükmünde, çek hesabı her ne kadar gerçek kişi adına açılmış ise de işlemlerin tüzel kişiliğin faaliyetleri ile ilişkili olması koşulu ile, çek hesaplarının tüzel kişiliğe ait olarak kabul edileceği belirtilmektedir³²². Çamoğluna göre, bu ilişkinin kurulabilmesi için çek hesabının bir veya birden çok defa şirket için kullanmış olması yeterli değildir. Çek hesabının kullanımının nitelik ve nicelik yönünden özdeşliği kanıtlayacak seviyede olması gerekmektedir³²³.

Çek Kanunu'nda yapılan bu düzenlenmelerle, çek hesabı gerçek kişi adına olsa dahi yapılan işlemlerin tüzel kişiliğin faaliyeti ile ilgili olması şartı ile çek hesapları tüzel kişiye ait olarak kabul edilecektir. Bu düzenleme tam olarak tüzel kişilik perdesinin aralanması anlamına gelmese de, tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisi taşımaktadır. 5941 sayılı Çek Kanununun gerekçesinde, mülga 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'a “*Tüzel kişinin işlemlerinin bir gerçek kişinin çek hesabı üzerinden yürütülmesi engellenmelidir.*” İfadesiyle, eski kanunun tüzel kişiliğin ardına saklanmayı engelleyemediğini belirtmiştir. Çek Kanunu'nun m.2/4'ün gerekçesinde ise “... *Tasarıyla güdülen diğer bir amaç da, tacir sıfatını haiz tüzel kişinin taraf olduğu ticari ilişkilerde, bu tüzel*

³²¹ Ulusoy, Çek Kanunu Tüzel Kişilik Perdesini Aralıyor, s. 72-73.

³²²Ulusoy, Çek Kanunu Tüzel Kişilik Perdesini Aralıyor, s. 72.

³²³ Ersin Çamoğlu, Ticaret Ortaklıkları Bağlamında Perdenin Kaldırılması Kuramı ve Yargıtay Uygulaması, Batider, C. 32, S. 2, 2016, s.9-10.

kişinin borcuna karşılık olarak, organlarında görev yapan veya temsilci sıfatını taşıyan ya da herhangi bir gerçek kişi adına açılmış çek hesabı ile ilişkilendirilmiş çek düzenlenmesinin önüne geçmektir. İkinci fıkra, bu amacın gerçekleşmesini sağlamaya yönelik olarak bankalar bakımından bir bildirim yükümlülüğü ihdas etmektedir...” denilmiştir. Sermaye şirketlerinin gerçek kişi ortaklarının, sınırlı sorumluluk ilkesi nedeniyle şahsi malvarlıklarına başvurulamayacağı düşüncesi ile kötü niyetli hareket ederek ortakların alacaklılarını zarara uğratmasının işbu yasa maddesi ile önüne geçilmek istenmiştir³²⁴.

3.7. Vergi Usul Kanunu’nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Sonucunu Doğuran Düzenlemeler

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine vergi hukuku alanında yasal düzenleme getirilmiştir. VUK m.3-b “ *vergilendirilmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır* ” hükmü teorisinin yasal dayanağıdır³²⁵. Ayrıca vergilerin yasallığı ilkesi³²⁶ ile vergilendirmede genişletici yorum yasağı ilkeleri³²⁷ sebebiyle tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin kullanılabilirliği sınırlıdır. Bu nedenle kanun koyucu VUK m. 10 ile yaptığı kanuni düzenleme ile perdenin aralanması teorisi etkilerini doğuran düzenlemeler yapılmıştır.

213 s. VUK m. 10 “*Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir. Yukarıda yazılı olanlar bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının*

³²⁴ Ulusoy, Çek Kanunu Tüzel Kişilik Perdesini Aralıyor, s. 72-73.

³²⁵ Bumin Doğrusöz, III. Oturum Konuşması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul, Şubat 2008, s.103-105.

³²⁶ Anayasa m.73/3 “*Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.*”

³²⁷ Hukuki anlamda kıyas, bir olay hakkında yasada yer alan kuralın, nitelikleri ve kuruluşları ona benzeyen ancak yasada düzenlenmemiş diğer bir olaya uygulanmasıdır. Vergi hukukunda kıyasa başvurulması, hukuk devletinin hukuki güvenlik ilkesine ve vergilerin yasallığı ilkesine ters düşer. Kıyasın vergi hukukunda kullanılması ile birlikte, vergi koyma yetkisi bulunmayan idare ve yargı organları tarafından vergi doğurucu olaylar yaratılabilir veya mevcut vergi yükleri değiştirilebilir. Bu ise kamu hukukunda işlev gaspı anlamına gelir. Bu nedenle vergi hukukunda, özel hukuktakinin tersine yargıcın hukuk yaratma yetkisi yoktur. Hakim, vergi yasalarını yorumlarken yeni vergi doğurucu durumlar yada yeni vergi muaflik ve istisnaları yaratamaz. Dolayısıyla, kıyasın Hazine veya yükümlü lehine sonuç doğuruyor olmasının önemi yoktur, her durumda yasaktır. (Öncel, Kumrulu, Çağan s.29 vd.)

varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır.”

Bu madde gereğince, madde hükmünde belirtilen kişiler söz konusu yükümlülüklerini yerine getirmezlerse vergi sorumluları veya mükelleflerden kısmen veya tamamen alınamayan vergi ve bağlı alacaklardan sorumlu olmaktadırlar. VUK m. 10 ile getirilen bu düzenleme ile tüzel kişinin mal varlığından tahsil edilemeyen vergilerin ve bağlı alacakların tahsili için kanuni temsilcilerin şahsi malvarlığına başvurulmasına olanak tanınmıştır. Yasa hükmünün uygulanabileceği uyuşmazlıklar için VUK m.10'a dayanarak, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna başvurulabilecektir³²⁸.

VUK m.10 hükmü dışında vergi hukuku alanında tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna en sık gidilen durumlardan birisi de peçeleme sözleşmeleridir. Vergi mükelleflerinin özel hukuk biçimlerini vergi kaçırmak amacı ile olağan kullanımın dışında kullanarak vergi ziyayı oluşturan işlemlerine peçeleme işlemi denir³²⁹. Vergi mükelleflerinin ve sorumlularının, özel hukuk biçimlerini olağan dışı olacak şekilde kullanarak, vergi kaçırmak amacı doğrultusunda yaptıkları sözleşmelerdir. Peçeleme sözleşmeleri borçlar hukukundaki muvazaa kavramı ile benzetilmektedir³³⁰. Görünürdeki geçerli olan özel hukuk işlemi ile kanun dolanılmakta, kanuna karşı hile yapılmaktadır. Peçeleme işlemleri ile vergi mükellefleri ve sorumluları vergiyi ödemesi gereken miktardan daha az ödemeyi veyahut hiç ödememeyi amaçlamaktadır. Özetle peçeleme sözleşmesinin unsurlarının oluşması için; vergi mükellefleri veya sorumlularının vergi hukuku haricindeki özel hukuk müessesini kullanması; özel hukuk müessesini olağan dışı olacak şekilde; vergi kaçırmak kastıyla kullanması ve bu kullanım ile lehine maddi veya manevi haksız kazanç elde etmesi gereklidir³³¹.

VUK m.3-b maddesinde işlemlerin gerçek niteliğinin esas alınacağı ve buna göre değerlendirileceği açıkça belirtilmiştir. Bu minvalde özel hukuk açısından geçerli olan işlemler, vergi hukuku açısından peçeleme olarak nitelendirildiği takdirde işlemin gerçek niteliğini yansıtmayacağından sözleşmeler ve işlemler geçersiz olacaktır³³². Peçeleme sözleşmeleri, tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna gidilebilecek durumlardandır.

---

³²⁸ Büyükyılmaz, s.73.

³²⁹ Mualla Öncel , Ahmet Kumrulu,Nami Çağan, Vergi Hukuku, 10. Baskı, Eylül 2002, s. 25-26.

³³⁰ Öncel, Kumrulu, Çağan, s.28.

³³¹ Öncel,Kumrulu,Çağan, s. 25-29.

³³²Ersan Öz, Bülent Demirtaşoğlu, Kamu Alacağını Koruma Yöntemi Olarak Tasarrufun İptali Davaları, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 3, S. 10, Temmuz 2012, s.54.

3.8. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması

Sonucunu Doğuran Düzenlemeler

Sermaye Piyasası Kanunu'nun amacı 1. maddesinde “ *Bu Kanunun amacı; sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Kanunun amacına uygun olarak halkın ekonomik faaliyetlerde güvende hissetmesi açısından tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini taşıyan yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Sermaye Piyasası Kanunu ile güdülen amaç halkın sermaye piyasasına katılmasıdır³³³. Bu nedenle sermaye piyasası kurumlarının iflası veya tedrici tasfiyeye girmesi durumunda ilgililerin şahsi sorumluluğuna gidilebilmesine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. İflasa ve tedrici tasfiyeye neden olan sorumlular, sermaye şirketlerinde geçerli olan ayrılık ve sınırlı sorumluluk ilkesine dayanarak sorumluluktan kurtulamayacaktır. Belirli koşulların oluşması ile ilgililerin şahsi sorumluluğuna başvurulabilecektir. Tüzel kişilik perdesinin aralanmasının kanunda düzenlendiği örneklerden bir tanesi de 98. Maddedir. SerPK m.98 “ *Kurul, sermaye piyasası kurumlarının iflası veya 86 ncı madde uyarınca tedricî tasfiyeye girmesi durumlarında, 97 nci madde uyarınca sorumlulukları tespit edilmiş bulunmak kaydıyla; doğrudan veya dolaylı yüzde onundan fazla paya sahip ortaklarının, görevden ayrılmış olan veya görevde bulunan, yönetim kurulu üyelerinin ve imzaya yetkili yöneticilerinin, portföy yönetim şirketi yöneticilerinin ve konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının fon kurulu üyelerinin şahsen iflaslarını istemeye yetkilidir.*” Bu madde hükmü ile belirli koşulların oluşması halinde, perdenin aralanması yoluna başvurularak; ilgililerin şahsi sorumluluğuna başvurulabileceği açıkça düzenlenmiştir³³⁴.

3.9. Kamu İhale Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler

Kamu İhale Kanunu'nda, tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini doğuran düzenlemeler yapılmıştır. 4734 sayılı KİK'in m.58/2, m.59/3'te bu düzenlemelere yer verilmiştir. Öncelikle KİK m.58/2'de, haklarında yasaklama kararı verilmiş olan tüzel kişi ortaklıkların sermaye şirketi olmaları halinde sermayenin yarısından fazlasına sahip olan gerçek veya tüzel kişi ortakların, şahıs şirketi olması halinde ise tüzel kişinin tüm

³³³ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.359.

³³⁴ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.360.

ortaklarının hakkında aynı maddenin birinci fıkrasına göre yasaklama kararı verileceği düzenlenmiş olup devamında; hakkında yasaklama kararı verilenlerin gerçek veya tüzel kişi olmasına göre bu yasaklama kararı verilenlerin ortak oldukları şahıs şirketleri ile sermayesinin yarısından fazlasına sahip oldukları sermaye şirketleri hakkında da yasaklama kararı verileceği düzenlenmiştir. KİK m.59/3'te ise kanunda belirtilen yasak fiil ve davranışları sebebiyle mükerrer cezası olanların ve bunların ortak oldukları şahıs şirketleri ile sermayesinin yarısından fazla paya sahip oldukları sermaye şirketleri hakkında da mahkeme kararı ile sürekli biçimde kamu ihalelerine katılmalarının yasaklanacağı düzenlenmiştir. Bu iki madde ile, ortaklarla tüzel kişilik özdeş kılınarak birinin kamu ihalelerinden yasaklanması halinde diğerinin de bu hükümler ile aynı statüye dahil olacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler, tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini taşımakta ve tüzel kişilik perdesinin aralanması sonucunu yaratmaktadır³³⁵.

3.10. Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunda Yer Alan Düzenlemeler

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun'un 3. Maddesi, 6. Maddesi ve 7. Maddesinin 1. Fıkrasında tüzel kişilik perdesinin aralanması etkisini taşıyan yasal düzenlemeler yapılmıştır. Öncelikle RKHK m.3'te teşebüs, piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler olarak; teşebbüs birlikleri ise, teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzelkişiliği haiz ya da tüzelkişiliği olmayan her türlü birlikler şeklinde tanımlanmıştır. Ekonomik bütünlük arz etmek teşebbüsün belirlenmesinde ölçüttür. Bu minvalde teşebbüsü oluşturan kişiler ayrılık ilkesine dayanarak sorumluluktan kurtulamayacaktır. RKHK m.6“ *Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır.* ” şeklinde düzenleme ile teşebbüslerin ve teşebbüs birliklerinin hakim durumunu kötüye kullanması açıkça yasaklanmıştır³³⁶.

Son olarak yapılan düzenleme ise, RKHK m.7/1 olup burada birden fazla teşebbüsün hakim durum yaratmak veya mevcut hakim durumlarını güçlendirmek amacıyla, ülkenin tamamı veya bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin

³³⁵ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.361.

³³⁶ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.362.

önemli ölçüde azaltılmasına sebebiyet verecek şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığı ya da ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralmasını hukuka aykırı ve yasak olarak düzenlemiştir. Dolaylı kontrol yetkisi ele geçirilen teşebbüsün, varsa tüzel kişilik perdesi kaldırılarak kontrol yetkisini ele geçiren gerçek veya tüzel kişi ile teşebbüs özdeş sayılacak ve piyasaya hakim durumun tespitinde teşebbüs ile ortağın her ikisinin payı birlikte hesaplanacaktır³³⁷. Bu kapsamda değerlendirilen uyuşmazlıklarda teşebbüs ve kontrolü elinde olanlar bir arada kabul edilerek hakim durum tespit edilebilecek; hakim durumun tespiti için tüzel kişilik perdesinin aralanmasına gerek kalmayacaktır³³⁸.

3.11. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 88. maddesinde tüzel kişilik perdesinin aralanabileceği hal düzenlenmiştir. İşbu kanunun 88'inci maddesi uyarınca, Sosyal Güvenlik Kurumu'na sigorta primleri ve diğer alacaklar haklı gerekçesi olmadığı halde kanunda belirtilen sürelerde ödenmez ise kamu idarelerinin tahakkuk ve tediyeye ile görevli kamu görevlileri, tüzel kişiliği haiz diğer işverenlerin şirket yönetim kurulu üyeleri de dahil olmak üzere üst düzeydeki yönetici veya yetkilileri ile kanuni temsilcileri kuruma karşı işverenleri ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu kabul edilmiştir. Kanunda yer alan işbu maddede ile prim borcu dolayısıyla tüzel kişilik perdesinin aralanabileceği düzenlenmiştir³³⁹.

---

³³⁷ Ulusoy, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.362, Büyükyılmaz s.68.

³³⁸ Büyükyılmaz s.68.

³³⁹ Büyükyılmaz, s.70.

SONUÇ

Hukukumuzda kişiler gerçek kişi ve tüzel kişi olarak ikiye ayrılır. Tüzel kişiler, belirli bir amaç için bir araya gelen kişi veya mal topluluklarıdır. Sermaye şirketlerinin tüzel kişiliğe sahip olması nedeniyle hakları ve borçları vardır. Sermaye şirketlerinde, şirketi oluşturanların ve şirketin birbirinden bağımsız ve ayrı kişilikleri vardır. Şirketin bağımsız kişiliğe sahip olmasının en önemli sonuçlarından biri şirket tüzel kişiliğine ait malvarlığı olmasıdır. Sermaye Şirketlerinin tüzel kişilik sıfatını kazanmasının en önemli sonucu ayrılık ilkesi ve sınırlı sorumluluk ilkesidir. Sermaye şirketlerinin, şirketi oluşturanlardan ayrı ve bağımsız kişiliğinin ve malvarlığının olması ayrılık ilkesinin bir sonucudur. Ayrılık ilkesi ile bağlantılı olan bir diğer ilke ise sınırlı sorumluluk ilkesidir. Sermaye şirketlerinde geçerli olan sınırlı sorumluluk ilkesi; kimi zaman sorumluluklardan ve borçlardan kurtulmak için kötüye kullanılabilir. Sınırlı sorumluluk ilkesinin kötüye kullanılması halinde şirket ve şirket alacaklıları da zarara uğrayabilmektedir. Salt sermaye şirketi olması nedeniyle sınırlı sorumluluk ilkesinin, kötüye kullanılarak alacaklıların zarara uğraması hakkaniyete aykırı olacağından bu kötüye kullanımın hukuken korunması beklenemez. Bu şekilde tüzel kişiliğin kötüye kullanılması nedeniyle ortakların şahsi sorumluluğuna da gidilebilmesi için hukukumuzda da tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi gündeme gelmiştir.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi yasal mevzuatımızda açıkça dile getirilmemiş; doktrin çalışmaları ve yargı kararları ile ortaya çıkmıştır. Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin dayanağı 4721 s. Medeni Kanun'un 2. Maddesi olan dürüstlük kuralıdır. Somut uyuşmazlıkta tüzel kişilik perdesinin aralanması yoluna başvurulabilmesi için dürüstlük kuralına aykırı şekilde olan işlemin, kasıtlı yapılması gerekmektedir. Teorinin uygulanması için subjektif unsur olan kastın varlığı şarttır.

Tüzel kişilik perdesinin aralanması terimi kullanılmasa da kanunlarımızda, tüzel kişiliğin aralanarak asıl sorumluların şahsi malvarlıklarına başvurulabileceği düzenlemeler yapılmıştır. Bankacılık Kanunu, İcra ve İflas Kanunu, İş Kanunu, Çek Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda birçok düzenleme yapılmıştır. Somut uyuşmazlık bu kanunlarda düzenlenen maddeler çerçevesinde çözülebiliyor ise tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin uygulanmasına gerek kalmayacaktır. Yapılan bu düzenlemelerde kanun koyucu tüzel kişilik perdesinin aralayarak ilgililerin şahsi sorumluluklarına

gidilebilmesinin önünü bizzat açmıştır. Tüzel kişilik sujesinin arkasına sorumluluklardan kaçınmak için saklanıldığında ve bu nedenle çıkan uyuşmazlıklar, yasal düzenlemeler çerçevesinde çözülemediği takdirde tüzel kişilik perdesinin aralanmasına başvurulabilecektir. Zira aslolan mer'î mevzuat çerçevesinde uyuşmazlığın çözülmesi olup teorinin uygulanması istisnai bir yoldur.

Doktrinde tüzel kişilik perdesinin aralanabileceği haller, özkaynak yetersizliği, yabancı yönetim, malvarlıklarının karışması olarak kabul edilmiştir. Halihazırda mahkeme kararlarında perdenin aralanabileceğinin kabul edildiği durum malvarlıkların karışmasıdır. Malvarlıklarının karışması, söz konusu malların şirket tüzel kişiliğine mi yoksa ortağa mı ait olduğunun defterlerden anlaşılabilmesidir. Ayrıca şirket defter kayıtlarında, şirket sermayesinin korunması için gereken önlemlerin alınıp alınmadığı muğlak ise, şirket ortakları ile yavru şirketlerin malvarlıkları kesin çizgilerle ayrılmamış ise malvarlıklarının karıştığı kabul edilmektedir. Malvarlıklarının karışması sebebiyle teorinin uygulanması yoluna gidilecek ise malvarlıklarının karışmasında ortağın kusurlu olması gereklidir.

Yargı kararlarında teorinin, yalnızca malvarlıklarının karışması halinde uygulanacağını kabul edilmesinin; teorinin uygulanması için çok fazla dava açılmaması nedeniyle mahkemelerce gerekli ve yeterli düzeyde araştırmaların yapılmamasından kaynaklandığı kanaatindeyim. Günümüz ekonomisinin inişli çıkışlı olması, piyasada güçlü olarak addedilen şirketlerin dahi konkordato ilan etmesi, tasfiye edilmesi nedeniyle şirketler sorumluluklarından kurtulmak için birçok yola başvurabilmektedir. Şirket ortakları, şirket tüzel kişiliğinin ardına saklanarak veya paravan şirketler kurarak faaliyetlerine devam etmektedir. Bu durumda ise alacaklıların hakları zayıf olmaktadır. Bu nedenle önümüzdeki yıllarda teorinin uygulanması için daha fazla dava açılacağı kanaatindeyim. Açılacak davalarda, doktrinde teorinin uygulanabileceği hallerin kabul edildiği durumlara ilişkin de mahkemelerce karar verilebilecektir.

Ayrıca tüzel kişiliğin ardına sığınarak alacaklıları zarara uğratan kişilerin şahsen de sorumlu olacağına ilişkin ve üçüncü kişilerin zararının giderilmesi gerektiğini öngören yasal düzenlemelerin arttırılması gerektiği kanaatindeyim. Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi, doktrinde ortaya çıkmış, kanunda açıkça bu konuda düzenlemeler yapılmamıştır. Bu nedenle kanun koyucunun teorinin uygulanmasını kolaylaştıracak madde hükümlerine yer vermesi gerektiği, tüzel kişilik yapısının kötüye kullanılarak zarara uğratılan kişilerin haklarına daha kolay ulaşması gerektiği kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Şahin; Alacaklılardan Mal Kaçırarak İçin Kurulan Yeni Şirkete Müracaat İmkânı Bakımından; Muvazaa, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması İle Organik Bağ Kavramlarının Elverişliliği Ve Yargıtay Uygulamaları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.27, S.3 Konya 2019.
- AYDOĞAN, Fatih; Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul Üniversitesi Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul s.94. 2012
- BAHTİYAR, Mehmet; Ortaklıklar Hukuku Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler, Dersler-Soru Örnekleri, Güncellenmiş 13. Basım , İstanbul 2019.
- BATTAL, Ahmet; Güven Kurumu Niteliğindeki İşletmelerin Bankaların Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2001.
- BÜYÜKYILMAZ, Uğur; Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan; Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kısıtları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt 0, Ankara, 2016.
- ÇAMOĞLU, Ersin; Ticaret Ortaklıkları Bağlamında Perdenin Kaldırılması Kuramı ve Yargıtay Uygulaması, Batider, Cilt 32, Sayı 2. 2016.
- ÇAMOĞLU, Ersin; Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu , Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Basım, İstanbul 2010.
- DOĞRUSÖZ, Bumin; I. Uluslar Arası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, İstanbul, s. 103-108. Şubat 2008.
- DURAL Mustafa, Öğüz Tufan; Türk Özel Hukuku Cilt 2, 21. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2020.
- KERVANKIRAN, Emrullah; Sermaye Ortaklıklarında Sınırlı Sorumluluk İlkesine Karşı Önemli Bir İstisna: Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Sayı 3-4, 2007.
- ERGÜN, Ömer; Medeni Hukukta Tüzel Kişilerin Ehliyet Durumu, On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul, Ağustos 2010.
- ERTEN Mustafa, ÇÖRTÜK Orcan; Türkiye’de Kamuyu Aydınlatmanın Sermaye Piyasasına Etkisi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, C.45, S.1, İstanbul, s.68, 2016
- ESEN, Emre; Milletlerarası Özel Hukukta Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, 2. Basım Beta Yay., İstanbul 2012.

- EASTERBROOK F. H. ve FISCHEL D. R., (1985), Limited Liability and The Corporation, University of Chicago Law Review, Vol 52, Issue 89, s104-105.
- GÖGER, Yunus Emre; Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesi ve Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, 1. Basım, Yetkin Yayınevi, Ankara 2020.
- GÜNAY, Senanur; Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilimdalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016.
- GÖNEN, Doruk; Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması, 1. Basım İstanbul 2011.
- KARASU, Rauf; Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C.12, S. 1-2, 2008.
- KIRCA İsmail, ŞEHİALİ ÇELİK Feyzan Hayal, MANAVGAT Çağlar; Anonim Şirketler Hukuku Cilt I, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 2013.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.; Medeni Hukuk, 3. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara, Eylül 2019.
- KURU Baki , ARSLAN Ramazan , YILMAZ Ejder; İcra ve İflas Hukuku ile Nizamnamesi ve Yönetmeliği, 35. Basım, İstanbul 2014.
- KAŞAK, Fahri Erdem; Tüzel Kişilik Kavramı ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Cilt 26, Sayı 2, İstanbul 2020.
- KUŞ, Ulaş Baran; Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesinin İstisnası Olarak Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, 1. Basım, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.
- Müller-Freinfells, Wolfram Zur Lehre vom sogenannten "Durchgriff" bei juristischen Personen im Privatrecht, AcP 1957, 156. Band Tübingen.
- NARÇİN TOSUN, Zelal; Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Şirketler Topluluğunda Sorumluluk Düzenlemeleriyle Karşılaştırılması, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt 10, Sayı 105, s. 89-103, Mayıs 2015.
- OĞUZMAN Kemal, SELİÇİ Özer, OKTAY ÖZDEMİR Saibe; Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 12. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2012.
- OĞUZMAN Kemal, BARLAS Nami , Medeni Hukuk, Vedat Kitapçılık, 26. Basım, Eylül 2020.
- OKUTAN NİLSSON, Gül Şirketler Topluluğu Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku 1. Basım, İstanbul 2009.

- ÖZ Ersan, DEMİRTAŞOĞLU Bülent, Kamu Alacağını Koruma Yöntemi Olarak Tasarrufun İptali Davaları, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 3, S. 10, Temmuz 2012.
- ÖZDİPÇİNER, Saadet Ece Şirketler Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılmasının Yargıtay Kararları Işığında İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul 2019.
- ÖZKURT, Ayşegül Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, On İki Levha Yayınları 2. Basım, İstanbul 2018.
- ÖZSUNAY, Ergün Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Sulhi Garan Matbaası Varisleri Kol. Şti., İstanbul, s.11-12, 1978.
- ÖNCEL Mualla, KUMRULU Ahmet , ÇAĞAN Nami, Vergi Hukuku, 10. Basım, s. 25-29, Eylül 2002.
- ÖZTEK Selçuk, MEMİŞ Tekin, Şirketler Hukuku ve İcra İflas Hukuku İlkeleri Karşısında Borçlu Şirketin Alacaklılarının Hakim Ortağa Karşı Korunması, I. Uluslar Arası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, İstanbul, 195-216, Şubat 2008.
- PULAŞLI, Hasan Şirketler Hukuku Temel Esaslar, 7. Basım, Adana 2008. (Kısaltması: Temel Esaslar)
- PULAŞLI, Hasan Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2017. (Kısaltması: Genel Esaslar)
- PULAŞLI, Hasan Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- PULAŞLI, Hasan Tek Ortaklı Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve İsviçre Federal Mahkemesinin Buna İlişkin Üç Kararı, Batider, C. 25, S. 4, s. 97-132., Ankara, 2009. (Kısaltması: Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu)
- REİSOĞLU, Seza Bankacılık Kanunu Şerhi, Ankara, 2007.
- SAĞLAM, İpek Amerikan ve İngiliz Hukuku ile Karşılaştırmalı olarak Tüzel Kişilik Örtüsünün Aralanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1995. (Kısaltması: Tüzel Kişilik Örtüsünün Aralanması)
- SAĞLAM, İpek Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu , Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, Şubat 2008. (Kısaltması: Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış.)

- ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler, Batider, C. 24, N.1, s. 163-216, 2007.
- TEKİNALP, Ünal Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Vedat Kitapçılık 2. Basım, İstanbul 2012.
- TEKİNALP, Ünal Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, 4. Basım, İstanbul, 2015.
- ULUSOY, Erol Şirketler ve Bankacılık Hukukunda Kapsam Alma ve Sorumlu Kılma Amacıyla Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, I. Uluslar Arası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s.351-401, İstanbul 2008. (Kısaltması: Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması)
- ULUSOY, Erol Çek Kanunu Tüzel Kişilik Perdesini Aralıyor, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, s.68-84, 2010.
- UYANIK, Namık Kemal Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Organik Bağ, 1. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara 2019.
- VURAL, Sena Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Sermaye Şirketleri Bakımından, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul 2019.
- YALÇIN, Taner Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, Şubat 2008.
- YANLI, Veliye Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, Beta Yayınevi, 1.Basım, İstanbul, Mayıs 2000.
- YAVAŞ, Murat Tasarrufun İptali ve İstihkak Kurumlarında Perdenin Kaldırılması”, I. Uluslar Arası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s. 217-232, İstanbul, Şubat 2008.
- YAVUZ, Mustafa Anonim Şirketlerde Sermayenin korunması İlkesi, Vergi Raporu, 180. S., s.114,115,116, Ankara 2014.
- YILDIRIM, M. Kamil Maddi Hukuk İcra Hukuku İlişkisi ve İptal Davalarından Perdeyi Kaldırma Teorisine Hukuki Korunma Sağlayan Enstrümanlar, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s. 173-200, İstanbul, Şubat 2008
- YILMAZ, Lerzan Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Meselesi Hakkında İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Işığında Düşünceler, Marmara

Üniversitesi Hukuk Fakültesi I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, s. 233-261. İstanbul, Şubat 2008.

YÜKSEL, Kemalettin Şirketler Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Örtünün Aralanması, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, s. 261-276, İstanbul, Şubat, 2008.

<https://www.eris.av.tr/dosya/27c46ab676..pdf>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

<https://www.kazanci.com.tr/>

www.sinerjimevzuat.com.tr

<https://www.lexpera.com.tr/>

EKLER

EK A : Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Ayşe Sena ÖZ SANCAK
ÖĞRENCİ NO	20193055
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	ÖZEL HUKUK
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLIK KAYDINI YAPILIP- YAPILMADIĞI	2020 / 2021 BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesi ve Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması
TEZİN AMACI	Tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisinin detaylıca incelenmesi
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	<p>Hukukumuzda kişiler gerçek kişi ve tüzel kişi olarak ikiye ayrılır. Tüzel kişiler, belirli bir amaç için bir araya gelen kişi veya mal topluluklarıdır. Sermaye şirketlerinin tüzel kişiliğe sahip olması nedeniyle hakları ve borçları vardır. Sermaye şirketlerinde, şirketi oluşturanların ve şirketin birbirinden bağımsız ve ayrı kişilikleri vardır. Şirketin bağımsız kişiliğe sahip olmasının en önemli sonuçlarından biri şirket tüzel kişiliğine ait malvarlığı olmasıdır. Sermaye Şirketlerinin tüzel kişilik sıfatını kazanmasının en önemli sonucu ayrılık ilkesi ve sınırlı sorumluluk ilkesidir. Sermaye şirketlerinin, şirketi oluşturanlardan ayrı ve bağımsız kişiliğinin ve malvarlığının olması ayrılık ilkesinin bir sonucudur. Ayrılık ilkesi ile bağlantılı olan bir diğer ilke ise sınırlı sorumluluk ilkesidir. Sermaye şirketlerinde geçerli olan sınırlı sorumluluk ilkesi; kimi zaman sorumluluklardan ve borçlardan kurtulmak için kötüye kullanılabilir. Sınırlı sorumluluk ilkesinin kötüye kullanılması halinde şirket ve şirket alacaklıları da zarara uğrayabilmektedir. Salt sermaye şirketi olması nedeniyle sınırlı sorumluluk ilkesinin, kötüye kullanılarak alacaklıların zarara uğraması hakkaniyete aykırı olacağından bu kötüye kullanımın hukuken korunması beklenemez. Bu şekilde tüzel kişiliğin kötüye kullanılması nedeniyle ortakların şahsi sorumluluğuna da gidilebilmesi için hukukumuzda da tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi gündeme gelmiştir.</p>
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	İcra Daireleri, Ticaret Bakanlığı, Şirketler
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ -İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ OLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - OLÇELERİN UYGULANACAĞI	
EKLER (ANKETLER, OLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Ayşe Sena ÖZ SANCAK	ÖĞRENCİNİN İMZASI: (Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.) TARİH: 04/04/2021
--	--

TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Hukuk Bilimine katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Hukuk faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI		
Adı - Soyadı: Selen KARAĞAÇ	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Faruk ANDAÇ		Adı - Soyadı: Dr. Murat KOÇ		
Unvanı: Dr.	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.		Unvanı: Doç. Dr.		
İmzası:(Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.)	İmzası:	İmzası:(Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.)		İmzası:(Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.)		
8.04.2022	.... / ... / 20....	8.04.2022		8.04.2022		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı: (Prof. Dr.)	Unvanı: (Prof. Dr.)	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: (Prof. Dr.)	Unvanı: (Prof. Dr.)
e-posta ile alınmıştır.)	onayı e-posta ile alınmıştır.)	onayı e-posta ile alınmıştır.)	İmzası : (Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.)	onayı e-posta ile alınmıştır.)	onayı e-posta ile alınmıştır.)	onayı e-posta ile alınmıştır.)
8.04.2022	8.04.2022.	8.04.2022.	8.04.2022	8.04.2022	8.04.2022	8.04.2022
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒					
OY ÇOKLUĞU İLE	☐	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Öçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, ... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK B. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Etik Kurul İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100006591
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hakkında

08.09.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.
İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Ayşe Sena Öz Sakçak, Deniz Gür Doğan, Furkan Fatih Sakçak** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'lerde sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 3 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

EK C. Çağ Üniversitesi Etik Kurul İzin Onay Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100006993
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

27.09.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 16.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006787 sayılı yazınız.
b) 13.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006700 sayılı yazınız.
c) 09.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006612 sayılı yazınız.
ç) 09.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006592 sayılı yazınız.
d) 08.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006591 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Musa Arslan, Saim Serhat Arslan, Zeliha Kılıçarslan, Ayşe Sena Öz Sakçak, Deniz Gür Doğan, Furkan Fatih Sakçak, Ahmet Doğu Cantürk ve Gözde Parlardemir isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör